

Papež PIJ XII.
OKROŽNICA O ČEŠČENJU
PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

Papež PIJ XII.
Okrožnica
O ČEŠČENJU
PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

HAURIETIS AQUAS IN GAUDIO

Ponatis 1956–2006

Družina
Ljubljana
2006

CERKVENI DOKUMENTI 113

Papež Pij XII., OKROŽNICA O ČEŠČENJU PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA. Izvirnik: Pius XII, Encyclica HAURIETIS AQUAS IN GAUDIO, v: Acta Apostolicae Saedis 38 (1956). Prevod: Jakob Žagar in Anton Strle. Redakcija: p. Anton Nadrah in Rafko Valenčič.

Zbirko CERKVENI DOKUMENTI izdaja Družina, d. o. o. Urednik: Rafko Valenčič. Uredništvo: Trubarjeva 80, 1000 Ljubljana. Uprava: Družina, d. o. o., Krekov trg 1, 1000 Ljubljana, SLO. Za založbo: dr. Janez Gril.

Tisk: Tiskarna Schwarz, maj 2006.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

262.131.22

248.159

PIUS, papež XII, 1876-1958

O čaščenju presvetega srca Jezusovega = Haurietis aquas in gaudio : okrožnica / papež Pij XII. ; [prevod Jakob Žagar in Anton Strle]. - Ljubljana : Družina, 2006. - (Cerkveni dokumenti ; 113)

ISBN 961-222-623-7

226785536

UVODNA BESEDA

Več razlogov je narekovalo vnovično objavo okrožnice papeža Pija XII. O češčenju Presvetega Srca Jezusovega (*Haurietis aquas in gaudio*). Najprej dejstvo, da letos praznujemo 50. obletnico izida okrožnice (1956), s katero so tedaj zaznamovali 150. obletnico uvedbe praznika Srca Jezusovega za vesoljno Cerkev (1856). Obletnice bi bile seveda premalo, če ne bi razumeli vsebine praznika in sporočila same okrožnice. Oboje je vedno aktualno. Slovenskega prevoda okrožnice, ki je izšla v skromni ciklostirani obliki, že zdavnaj ni več na voljo. Prof. Anton Strle (1915–2005), vnet častilec Srca Jezusovega, je tedaj prispeval poglobljen in izčrpen predgovor, ki tako kot okrožnica ni izgubil svoje sporočilne vrednosti. Zato je vnovična objava njegovega predgovora tudi oddolžitev njegovemu spominu in delu za poglobitev češčenja Srca Jezusovega. Lahko smo prepričani, da bi bil tudi sam tega vesel.

Češčenje Srca Jezusovega ne spada sicer med razodete verske resnice, je pa povsem v skladu z razodetjem, ki govori o neskončni ljubezni, s katero Bog objema in spremlja vsakega človeka in vse človeštvo. Srce je in ostaja podoba najglobljih božjih in človeškim misli, spoznanj in čustev.

Okrožnica je izšla v času – bilo je to sredi prejšnjega stoletja –, ko sta se teološka misel in krščansko življenje močno napajala ob svetopisemskih spoznanjih, bogoslužju in verskem izkustvu. To potrjujeta dve pomembni predhodni okrožnici papeža Pija XII.: O skrivnostnem Kristusovem telesu (*Mystici corporis*, 1943) in Srednik med Bogom in ljudmi (*Mediator Dei et hominum*, 1947). Tako se je na neki način pripravljaj tudi začetek 2. vatikanskega cerkvenega zbora, ki je postavil za osrednje izhodišče prenove posameznika in vesoljne Cerkve božjo besedo in bogoslužje.

Okrožnico objavljamo v zbirki *Cerkveni dokumenti v upanju*, da bodo duhovniki in laiki radi sprejemali njeno sporočilo, ki postavlja tako kot prva okrožnica papeža Benedikta XVI.

Bog je ljubezen (2006) v ospredje oznanjevanja in pričevanja današnje Cerkve prav božjo ljubezen. Češčenje Srca Jezusovega med Slovenci dobiva in tudi potrebuje novih pobud. Obhajanje praznika, pobožnost prvih petkov, češčenje podob in kipov Srca Jezusovega v naših cerkvah in domovih ter dnevna osebna, družinska in skupna molitev so tiste oblike vernosti, ki dajejo krščanskemu življenju pobude za ljubezen in služenje, ki ju Bog izkazuje človeku. Naj k temu prispeva svoj delež tudi vnovična objava okrožnice in spremnega besedila prof. Antona Strleta.

*Rafko Valenčič
urednik*

Papež PIJ XII.

Okrožnica

O ČEŠČENJU
PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

HAURIETIS AQUAS IN GAUDIO

Ponatis (1956 –2006)

*Častitim bratom patriarhom, primasom,
nadškofom, škofom in drugim krajevnim ordinarijem,
ki so v miru in občestvu z apostolskim sedežem.*

UVOD

*Velik razmah češčenja Presvetega Srca Jezusovega v no-
vejšem času*

1. »Z veseljem boste zajemali vodo iz Odrešenikovih studen-
cev« (Iz 12,3). S temi besedami je prerok Izaija s pomenljivimi
podobami napovedal številne in prebogate Božje darove, ki jih
bo prinesla krščanska doba. Te besede nam prihajajo spon-
tano na misel, ko obhajamo stoletnico, odkar je naš prednik
nesmrtnega spomina Pij IX. rad ustregel željam vsega kato-
liškega sveta in za vso Cerkev zapovedal praznik Presvetega
Srca Jezusovega.

2. Nešteti so namreč nebeški darovi, ki jih češčenje Presve-
tega Srca Jezusovega razliva v duše vernikov: očiščuje jih, po-
življa z nadnaravno tolažbo ter jih spodbuja, da si pridobijo

vse kreposti. Pri tem se spominjamo modrih besed apostola Jakoba: »Vsak dober dar in vsako popolno darilo prihaja od zgoraj, od Očeta luči« (Jak 1,17). Po vsej pravici vidimo v tem češčenju, ki postaja vsepovsod vedno gorečnejše, neprecenljiv dar. Ta dar je učlovečena Beseda in naš Božji Odrešenik kot edini srednik milosti in resnice med nebeškim Očetom in človeškim rodом podelil Cerkvi, svoji skrivnostni nevesti, v teh zadnjih stoletjih, v katerih je morala prestati toliko naporov in premagati toliko težav. Ko se Cerkev veseli tega neprecenljivega daru, more izkazovati svojemu Božjemu ustanovitelju bolj gorečo ljubezen in na bolj popoln način uresničiti tisto spodbudo, s katero se po besedah evangelista Janeza sam Jezus Kristus obrača na nas: »Na zadnji, veliki dan praznika je Jezus vstal in zaklical: 'Če je kdo žejen, naj pride k meni in naj pije, kdor vame veruje. Tekle bodo, kakor pravi Pismo, iz njegovega osrčja reke žive vode.' To pa je rekel o Duhu, ki ga bodo prejeli tisti, ki vanj verujejo« (Jn 7,37–39). Njim, ki so slišali Jezusa govoriti, pač ni bilo težko razumeti teh besed, s katerimi je obljubljal studenec 'žive vode', tekoče iz njegovega osrčja, v smislu napovedi prerokov Izajaja, Ezekielja in Zaharija, ki so prerokovali o mesijanskem kraljestvu in prav tako tudi v smislu tiste skale, predpodobe, iz katere je na čudovit način pritekla voda, ko jo je Mojzes udaril (prim. Iz 12,3; Ezk 47,1–12; Zah 13,1; 2 Mz 17,1–7; 4 Mz 20,7–13; 1 Kor 10,4; Raz 7, 17; 22,1).

3. Prvi vir Božje ljubezni je Sveti Duh, ki je osebna ljubezen med Očetom in Sinom v naročju Presvete Trojice. Po pravici torej pripisuje apostol narodov izlitje ljubezni v Srca vernih temu Duhu ljubezni, tako rekoč kot odmevu besed Jezusa Kristusa: »Božja ljubezen je izlita v naša Srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan« (Rim 5,5).

4. Ta tesna povezava, ki obstaja, kot poroča Sveto pismo, med Božjo ljubeznijo, ki mora goreti v Srcih vernikov, in Svetim Duhom, ki je Ljubezen sama, nam vsem jasno kaže, častiti bratje, najbolj notranje bistvo tistega češčenja, ki smo ga dolžni izkazovati Presvetemu Srcu Jezusovemu. Popolnoma jasno je namreč, da je to češčenje, če gledamo njegovo posebno naravo,

najodličnejše dejanje bogovdanosti. Češčenje Presvetega Srca namreč od nas zahteva, da povsem in brez pridržka izročimo in posvetimo svojo voljo ljubezni Božjega Odrešenika, katere živi pokazatelj in znamenje je njegovo ranjeno Srce. Z druge strani je tudi jasno, da to češčenje na nek način še bolj zahteva, naj Božji ljubezni vračamo svojo ljubezen. In zares je mogoče le z močjo ljubezni doseči, da se človeška Srca brez pridržka in popolnoma podvržejo gospostvu Božjega veličastva. Tedaj se namreč teženje naše ljubezni tako oklene Božje volje, da z njo postane nekako eno, po tisti besedi: »Kdor se druži z Gospodom, je (z njim) en duh« (1 Kor 6,17).

1. poglavje

TEMELJI IN PREDPODOBE ČEŠČENJA PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA V STARI ZAVEZI

1. Zmote nekaterih kristjanov, ki češčenja Presvetega Srca ne razumejo prav in ga omalovažujejo

5. Cerkev je imela in še ima češčenje Presvetega Srca Jezusovega vedno v največji časti. Na vse načine skrbi, da se krepí po vsem svetu in širi med krščanskimi narodi. Prav tako ga z vso močjo brani proti zmotam tako imenovanega naturalizma in sentimentalizma. Kljub temu pa se je žal godilo in se še godi, da nekateri kristjani, včasih celo taki, ki kažejo navdušenje za katoliško vero in za dosego svetosti, tega vzvišenega češčenja ne cenijo in ne spoštujejo.

6. »Če bi poznala Božji dar!« (Jn 4,10). S temi besedami, častiti bratje, opominjamo vse po odgovornosti svoje službe. Opominjamo jih mi, ki smo bili po skrivnostnem Božjem sklepu izvoljeni za čuvarja in delivca tistega svetega zaklada vere in pobožnosti, katerega je Božji Odrešenik zaupal svoji Cerkvi. Češčenje Presvetega Srca Jezusovega slavi zmago nad zmotami in zanikrnostjo človeštva in je preželo skrivnostno Kristusovo Telo. Vendar pa se omenjeni naši sinovi dajo voditi pred sodkom in gredo včasih tako daleč, da mislijo, kakor da je to češčenje za potrebe Cerkve in človeškega rodu, ki so v našem času tako nujne, malo pomembno ali celo škodljivo. Nekateri prvotno in bistveno naravo tega češčenja mešajo ali enačijo z različnimi posebnimi pobožnostmi, ki jih Cerkev sicer odobrava in goji, a jih ne zapoveduje. Češčenje Srca Jezusovega imajo za nekaj postranskega, dodanega, česar se more kdo okleniti ali pa tudi ne. Nekateri mislijo, da je to češčenje težavno in da od njega zlasti tisti nimajo nobene koristi, ali pa le malo, ki se borijo za Božje kraljestvo in ki so si postavili za svoj glavni

namen to: žrtvovati vse svoje sile, sredstva in čas za obrambo krščanske resnice, širiti jo in jo razlagati; boriti se za širjenje krščanskega naziranja o družbeni ureditvi in truditi se za razmah tistih vaj bogovdanosti in dejavnosti, katere se jim zdijo za današnji čas mnogo bolj potrebne. Končno so tudi taki, ki nikakor ne priznajo, da bi bilo to češčenje učinkovito sredstvo za vzgojo in poživitev krščanskega življenja tako v zasebnem življenju kakor v družinski skupnosti. To pobožnost imajo za bolj čustveno, brez osnove v razumu in volji. Zato se jim zdi, da je bolj za ženske, ne pa za izobražene moške.

7. Poleg tega nekateri mislijo, da to češčenje ni primerno za gojitev take duhovne bogoljubnosti, kakršna je potrebna našim časom; to pa zato ne, ker češčenje Presvetega Srca predvsem zahteva pokoro, zadoščevanje in druge kreposti, ki jih imenujejo »pasivne«, nedejavne, take namreč, ki se ne izkazujejo z zunanji sadovi. Pobožnost današnjega časa, pravijo, pa si mora prizadevati za javno in neutrudljivo dejavnost, da priborimo zmago katoliški veri in da krepko zavarujemo krščansko nravno življenje; vsem je namreč znano, kako lahko se krščanska nравnost okuži z lažnivim učenjem tistih, ki so jim vse vere enako dobre, ki v mišljenju in dejanju zanikajo razliko med resnico in zmoto; ali kako lahko se krščanska nравnost okuži celo z načeli »brezbožnega materializma« in »laicizma«.

2. Kako zelo so papeži cenili češčenje Presvetega Srca Jezusovega

8. Toda, častiti bratje, kdo ne vidi, kako se tako mišljenje povsem razlikuje od nauka, ki so ga naši predniki javno razglasili s tega sedeža resnice, ko so odobrili češčenje Presvetega Srca Jezusovega? Kdo bi si upal trditi, da je brezkoristna ali naši dobi manj primerna pobožnost, o kateri je rekel naš prednik nesmrtnega spomina Leon XIII., »da je najbolj preizkušena oblika bogoljubnosti?« In o kateri se ta papež ni pomišljal trditi, da je močno zdravilo zoper prav tisto vrsto zla, ki tudi danes, in sicer nedvomno še bolj, muči in s skrbjo navdaja posameznike in

vso družbo? »Ta pobožnost, ki jo vsem svetujemo, bo vsem koristila«, je dejal in dodal tele opomine in opozorila, ki se nanašajo na češčenje Presvetega Srca Jezusovega: »Od tod tisto silno zlo, ki že dolgo gospodari in z vso močjo terja, da iščemo pomoči le pri njem, ki nas more s svojo močjo rešiti. Kdo drugi pa je ta, če ne Jezus Kristus, edinorojeni Božji Sin? 'Zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano, da bi se mogli v njem zveličati' (Apd 4,12). Zateči se moramo torej k njemu, ki je pot, resnica in življenje.«¹

9. Tudi naš najbližji prednik blagega spomina Pij XI. je izjavil z nič manjšim poudarkom, da je to češčenje hvalevredno in primerno za rast krščanske bogoljubnosti. V svoji okrožnici je pisal: »Mar ni ... v tej pobožnosti obsežena vsa bogoljubnost in pravilo popolnega življenja? Saj je ni pobožnosti, ki bi duše bolj vodila do globljega spoznanja Jezusa Kristusa in jih bolj učinkovito nagibala, da ga bolj prisrčno ljubijo in bolj popolno posnemajo.«² Tudi nam ni ta važna resnica nič manj jasna in izpričana kakor našim prednikom. Ko smo prevzeli službo papeštva in videli, da je češčenje Presvetega Srca Jezusovega med krščanskimi narodi srečno napredovalo in skoraj zmagalo in da iz njega izhajajo za vso Cerkev zveličavni sadovi, smo se zelo razveselili. To smo z radostjo povedali že v svoji prvi okrožnici.³ Ti sadovi se v letih našega papeževanja, polnih bridkosti in stisk, pa tudi neizrekljive tolažbe, niso zmanjšali ne po številu ne po moči ne po lepoti, marveč so se še pomnožili. Srečno so namreč vzkilile razne ustanove in dejavnosti, ki pospešujejo češčenje Presvetega Srca in so zelo primerne potrebam našega časa: To so združenja za duhovno izobrazbo, za pospeševanje vernosti in dobrodelnosti; to so tiskana dela, ki z zgodovinskega, asketičnega in mističnega vidika osvetljujejo češčenje Presvetega Srca; to so bogoljubna dela zadoščevanja. Posebej

¹ Leon XIII., Okrožnica *Annum sacrum*, 25. maja 1899, v: *Acta Leonis* 19 (1900) 71.77–78.

² Pij XI., Okrožnica *Miserentissimus Redemptor*, 8. maja 1928, v: *AAS* 20 (1928) 167.

³ Prim. Pij XI., Okrožnica *Summi Pontificatus*, 20. okt. 1939, v: *AAS* 31 (1939) 415.

je treba omeniti dokaze goreče pobožnosti, ki jih je pokazala *Zveza apostolstva molitve*. Po njenem prizadevanju in pod njenim vodstvom so se posvetile Presvetemu Srcu družine, zavodi, ustanove in včasih celi narodi. Očetovsko smo neredko pohvalili ta dela v pismih, govorih in tudi po radiu.⁴

10. Častiti bratje! Ko torej gledamo tolikšno obilnost zveličavnih voda, to je nebeških darov Božje ljubezni, ki pritekajo iz Presvetega Srca našega Odrešenika, ne moremo drugega, kakor da vam z očetovskim Srcem kličemo: Zahvalite se še vi obenem z nami Bogu, darovalcu vsega dobrega. Ti nebeški darovi Božje ljubezni napajajo številne sinove katoliške Cerkve z navdihovanjem in delovanjem Svetega Duha. Zato ponavljamo besede apostola narodov: »Njemu pa, ki more po moči, katera deluje v nas, v vsem napraviti neznansko več od tega, kar prosimo ali mislimo, njemu slava v Cerkvi in v Kristusu Jezusu skozi vse rodove, na veke vekov. Amen« (Ef 3,20–21).

Ko smo tako dali dolžno zahvalo večnemu Bogu, želimo s to okrožnico spodbuditi vas in vse predrage sinove Cerkve, da pobljže premislite načela, na katerih, kakor na trdnih temeljih, sloni češčenje Presvetega Srca Jezusovega. Ta načela izvirajo iz Svetega pisma ter nauka svetih očetov in teologov. Trdno smo namreč prepričani, da bomo mogli samo tedaj prav in popolnoma spoznati vzvišenost češčenja Presvetega Srca in neizčrpno bogastvo Božjih darov, ki izvirajo iz njega. Samo tedaj jih bomo mogli spoznati, ko bomo, obsijani z lučjo razodete resnice, povsem razumeli prvotno in globljo naravo tega češčenja. Le tedaj bomo mogli vredno obhajati spomin na dokončano stoletje, odkar je bil v vsej Cerkvi vpeljan praznik Presvetega Srca, ko bomo pobožno razmislili in preudarili številne dobrote, ki jih imamo iz tega češčenja.

11. S tem namenom bomo razložili tiste strani Stare in Nove zaveze, ki razodevajo in kažejo neskončno Božjo ljubezen do človeškega rodu, in ki je do dna ne bomo mogli nikoli razu-

⁴ Prim. AAS 32 (1940) 276; 35 (1943) 170; 37 (1945) 263–264; 40 (1948) 501; 41 (1949) 331.

meti. S tem bomo nudili dušam vernikov zveličavno hrano. Ko bodo uživali to hrano, bodo lažje globlje razumeli pravo bistvo tega češčenja in prejekali njegove bogate sadove. Potem pa se bomo dotaknili, kakor bo primerno, v glavnih obrisih razlag, ki so nam jih izročili cerkveni očetje in učitelji. Končno bo naša skrb, da osvetlimo tisto najožjo vez, ki je med češčenjem, katerega smo dolžni Srcu Jezusovemu, in med češčenjem, ki ga moramo izkazovati njegovi ljubezni in ljubezni vzvišene Presvete Trojice do vseh ljudi. Naše mišljenje je: Ko bodo osvetljene glavne prvine te najplemenitejše pobožnosti s tisto lučjo, ki izhaja iz Svetega pisma in iz nauka tistih, ki so bili pred nami, bodo mogli verniki lažje »z veseljem zajemati vodo iz Odrešenikovih studencev« (Iz 12,3), to se pravi: bolje bodo razumeli vso pomembnost, ki jo ima češčenje Presvetega Srca Jezusovega v liturgiji svete Cerkve in v njenem notranjem življenju ter zunanjem delovanju. Na ta način bodo mogli lažje nabirati tiste duhovne sadove, po katerih se bodo usposobili za zveličavno prenovitev svojih nravi, kakor želijo pastirji Božjega ljudstva.

3. Božja ljubezen je glavni nagib češčenja Presvetega Srca Jezusovega. Njegove predpode v Stari zavezi

12. Da bi mogli pravilneje razumeti nauk, ki ga dajejo spisi Stare in Nove zaveze glede tega češčenja, je treba vedeti, zakaj Cerkev izkazuje Srcu Božjega Odrešenika božje češčenje. Vam, častiti bratje, je gotovo znano, da obstaja za to dvojni vzrok. Prvi vzrok temelji na načelu, ki velja tudi za druge svete ude telesa Jezusa Kristusa. Njegovo Srce je namreč kot najplemenitejši del človeške narave v osebi ali hipostatično zedinjeno z Božjo Besedo. Zato mu je treba izkazovati isto Božje češčenje, kakršno Cerkev izkazuje osebi učlovečenega Božjega Sina. Gre torej za resnico, ki jo moramo verovati kot resnico katoliške vere. Slovesno je bila razglašena na efeškem in na drugem carigrajskem vesoljnem cerkvenem zboru.⁵

⁵ Conc. Ephes., can. 8; Mansi IV, 1083 C; Conc. Const. II. can. 9; Mansi IX, 382 E.

Drugi razlog se posebej nanaša na Srce Božjega Odrešenika in še na poseben način zahteva, da mu izkazujemo Božje češčenje. Ta razlog je v tem, da je njegovo Srce bolj kot vsi ostali udje njegovega telesa naravno znamenje ali simbol njegove neizmerne ljubezni do človeštva. Naš prednik nesmrtnega spomina Leon XIII. piše: »V Presvetem Srcu je simbol in izrazita podoba neizmerne ljubezni Jezusa Kristusa, ki nas sama priganja, da mu vračamo ljubezen.«⁶

13. Nobenega dvoma ni, da nam Sveto pismo nikoli izrecno ne govori o posebnem češčenju in ljubezni, ki bi se izkazovala telesnemu Srcu učlovečene Besede kot znamenju njegove goreče ljubezni. A če je treba to odkrito priznati, se vendar ne moremo prav nič čuditi in ne moremo prav nič dvomiti, da tako Stara kakor Nova zaveza s pretresljivimi podobami in poudarkom oznanjata in naglašata Božjo ljubezen do nas, tisto ljubezen, za katero v češčenju Presvetega Srca Jezusovega predvsem gre. Ker nam Sveto pismo prikazuje te podobe že tedaj, ko napoveduje prihod učlovečenega Božjega Sina, jih smemo imeti za napoved tistega, kar bo nekoč naznanilo in znamenje najplemenitejše Božje ljubezni, namreč Presveto in Božjega češčenja vredno Odrešenikovo Srce.

14. Mislimo, da nam za namen, ki ga imamo, ni treba navažati mnogo iz knjig Stare zaveze, ki vsebuje iz davnine od Boga razodete resnice. Menimo, da je zadosti, če pokličemo v spomin zavezo, ki je bila sklenjena med Bogom in ljudstvom ter posvečena z mirovnimi žrtvami. Njeno glavno postavo je objavil Mojzes vklesano na dveh ploščah (prim. 2 Mz 34,27–28), preroki pa so jo razlagali. Ta zaveza ni bila osnovana samo na najvišjem Božjem gospostvu in na dolžni človeški pokorščini, ampak je dobivala trdnost in hrano tudi v višjih nagibih ljubezni. Saj niti za izraelsko ljudstvo ni bil najvišji razlog pokorščine Bogu strah pred Božjimi kaznimi. Gromi in bliski, ki so bobneli in se vžigali z vrha Sinajske gore, so Izraelcem vlivali

⁶ Prim. Leon XIII., Okrožnica *Annum sacrum*, v: *Acta Leonis* 19 (1900) 76.

strah, a najvišji razlog, zakaj so bili pokorni Bogu, je bila Bogu dolžna ljubezen: »Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod edini! Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem Srcem in vso dušo in vso močjo! Te besede, ki ti jih danes zapovedujem, naj bodo v tvojem Srcu« (5 Mz 6,4–6).

15. Ne čudimo se torej, če so Mojzes in preroki vse odnose in zveze, ki so bile med Bogom in ljudstvom, opisovali s pripodobami, ki so vzete iz ljubezni med očetom in sinovi ter med zakonskimi drugimi. Rajši so opisovali odnose in zveze med Bogom in ljudstvom s pripodobami ljubezni, kakor da bi uporabljali stroge podobe iz najvišjega Božjega gospostva ali iz dolžne in strah zbujujoče podložnosti nas vseh nasproti Bogu. Mojzes in preroki, ki jih angelski učitelj sv. Tomaž Akvinski po pravici imenuje »starešine« izvoljenega ljudstva,⁷ so vse odnose in vezi, ki so bile med Bogom in ljudstvom, opisovali s pripodobami ljubezni, ker so bili prepričani, da je temelj vse postave v tej zapovedi ljubezni. Navedimo primere: Ko je Mojzes zapel svojo slavno pesem ob osvoboditvi ljudstva iz egiptovske sužnosti in je hotel povedati, da se je to zgodilo po Božji moči, je izgovoril te v dušo segajoče misli in prisprode: »Kakor orel vabi svoje mladiče k poletu in plava nad njimi, tako (Bog) razprostira svoje peruti (nad Izraelom), ga dviga in nosi na svojih ramah« (5 Mz 32,11). Morda pa nobeden izmed svetih prerokov tako jasno in tako silno kakor Ozej ne izraža in ne opisuje ljubezni, s katero Bog spremlja vsak čas svoje ljudstvo. V spisih tega preroka, ki se odlikuje pred drugimi malimi preroki po odličnosti jedrnatega govora, izpričuje Bog do izvoljenega ljudstva takšno ljubezen, pravično in sveto ter skrbno, kakršna je ljubezen usmiljenega in ljubečega očeta, ali ženina, katerega čast je bila omadeževana. Gre za ljubezen, ki se ne zmanjša in ki ne preneha zaradi izdajalske nezvestobe in velikih zločinov. Nasprotno. Izdajalsko nezvestobo in velike zločine sicer kaznuje, kakor zaslužijo, a le s tem namenom, da odtujeno in nezvesto nevesto ter nehvaležne sinove – ne da bi jih zavrzel ali zapustil – oprostí greha, očisti in z obnovljenimi in potrje-

⁷ *Summa Theologica*, II–II, q. 2, a. 7: Editio Leon., tom. VIII, 1895, 34.

nimi vezmi zopet nase naveže: »Ko je bil Izrael mlad, sem ga ljubil, iz Egipta sem poklical svojega sina. ... Bil sem kot rednik za Efraima; nosil sem jih na svojih rokah, pa niso spoznali, da sem skrbel zanje; z vezmi dobrote sem jih privlačil, z vezmi ljubezni. ... Ozdravil jih bom od odpada, prisrčno jih bom ljubil, ker se je moja jeza odvrnila od njih. Bom kakor rosa; Izrael bo cvetel kakor lilija in njegova korenina požene kot libanonska korenina« (Oz 11,1.3–4; 14,5–6).

16. Podobno govori prerok Izaija, ko navaja Boga samega in izvoljeno ljudstvo, kakor da se pogovarjata s temi nasprotujočimi besedami: »Sion je rekel: 'Gospod me je zapustil in Gospod me je pozabil.' Ali more žena pozabiti svoje dete, ne da bi se usmilila sadu svojega telesa? Tudi če bi ga ona pozabila, jaz tebe ne bom pozabil« (Iz 49,14–15). Nič manj ne ganejo Srce besede, s katerimi pisatelj Visoke pesmi opiše s podobami zakonske ljubezni vezi medsebojne ljubezni, s katerimi sta povezana Bog in njegovo ljubljeno ljudstvo: »Kakor lilija med trnjem, taka je moja prijateljica med hčerami. ... Jaz sem svojega ljubega in moj ljubi je moj, ki pase med lilijami. ... Deni me kakor pečat na svoje Srce, kakor pečat na svojo roko! Zakaj močna kakor smrt je ljubezen, silna kakor podzemlje njena gorečnost: Njen sijaj je sijaj ognja in plamenov« (Vp 2,2; 6,2; 8,6).

17. Tako nežna, odpuščajoča in potrpežljiva Božja ljubezen izraelskega ljudstva nikoli povsem ne zavrže, čeprav ga obsoja, ker kopiči hudobijo vrh hudobije. Dasi je silna in vzvišena, je vendar samo predhodno naznanilo tiste neskončno goreče ljubezni, ki jo bo iz svojega ljubečega Srca na vse ljudi izlil obljubljeni Odrašenik in ki naj bi postala vzor naše ljubezni in temelj nove zaveze. Že tista ljubezen, ki jo je Bog imel do Izraela, se nam zdi tako silna in vzvišena. Samo tisti, ki je Edinorojeni od Očeta in ki je kot Beseda postal meso, poln »milosti in resnice« (Jn 1,14), je mogel odpreti človeškemu rodu, obloženemu s številnimi grehi in slabostmi, »studenc živih vode«. Z njim naj bi preobilno namakal suho zemljo in iz nje naredil cvetoč in rodovit vrt. To je storil s svojo človeško naravo, ze-

dinjeno z učlovečeno Božjo osebo. To prečudovito stvar, ki se bo zgodila po neizmerno usmiljeni in večni Božji ljubezni, se zdi, da je na nek način vnaprej napovedal prerok Jeremija: »Z večno ljubeznijo sem te ljubil, zato sem te v usmiljenju k sebi pritegnil. ... Glej, pridejo dnevi, govori Gospod, in sklenil bom z Izraelovo in Judovo hišo novo zavezo. ... To je namreč zaveza, ki jo bom sklenil z Izraelovo hišo po tistih dneh, govori Gospod: Svojo postavo bom dal v njihovo notranjost, in v njih Srce jo bom zapisal. Jaz bom njihov Bog in oni bodo moje ljudstvo. ... Kajti njihovo krivdo bom odpustil in njihovega greha se ne bom več spominjal« (Jer 31,3.31.33.34).

2. poglavje

UTEMELJENOST ČEŠČENJA PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA V SVETEM PISMU NOVE ZAVEZE IN USTNEM IZROČILU

1. Nauk evangelija o Božji ljubezni, ki se kaže v odrešilnem učlovečenju

18. Samo iz evangelijev pa nam je povsem znano in dokazano, da je bila sklenjena nova zaveza med Bogom in ljudmi. Zaveza, ki jo je sklenil Mojzes med izraelskim ljudstvom in Bogom, je bila samo predpodoba in znamenje tiste zaveze, ki jo je napovedal prerok Jeremija. Pravimo, da je nova zaveza to, kar je sklenila in uresničila učlovečena Beseda, ko nas je z Bogom spravila s pomočjo Božje milosti. To zavezo moramo imeti za neprimerno bolj plemenito in močnejšo, ker ni bila potrjena, kakor prejšnja, s krvjo jagnjet in telet, ampak s Presveto krvjo tistega, ki so ga te mirovne, brezumne živali naznanjale kot »Božje Jagnje, ki odjemplje greh sveta« (prim. Jn 1,29; Heb 9,18–28; 10,1–17).

Krščanska zaveza čisto jasno kaže, mnogo bolj kakor pa Stara zaveza, da ni zgrajena na sužnosti in strahu, ampak na prijateljstvu, kakršno mora vladati med očetom in otroki. Ta nova zaveza se hrani in krepi z vse obilnejšim izlivanjem Božje milosti in resnice, po tistem izreku evangelista Janeza: »Iz njegove polnosti smo vsi prejeli, milost za milostjo. Postava je bila namreč dana po Mojzesu, milost in resnica pa je prišla po Jezusu Kristusu« (Jn 1, 16–17).

19. Ob tej misli učenca, »ki ga je Jezus ljubil in se je pri večerji naslonil na njegove prsi« (Jn 21,20), se nam, častiti bratje,

zdi spodobno, pravično, primerno in zveličavno, da se nekoliko pomudimo v tako zelo prijetnem premišljevanju te skrivnosti, zakaj besede učenca, »ki ga je Jezus ljubil«, nas že uvajajo v skrivnost neskončne ljubezni učlovečene Besede. Tako bomo, ožarjeni z lučjo, ki iz evangelija razsvetljuje to skrivnost, tudi mi mogli doseči in uresničiti željo, o kateri govori Apostol narodov (sv. Pavel) v Pismu Efežanom: »Naj Kristus po veri prebiva v vaših Srcih, da bi tako, ukoreninjeni in utemeljeni v ljubezni, mogli z vsemi svetimi doumeti, kolikšna je širokost in dolgost in visočina in globočina ter spoznati Kristusovo ljubezen, ki presega spoznanje, da bi se izpopolnili do vse Božje polnosti« (Ef 3,17–19).

20. Skrivnost Božjega odrešenja je v prvi vrsti in po svoji naravi skrivnost ljubezni: to je skrivnost pravične Kristusove ljubezni do nebeškega Očeta. Njemu je Kristus z ljubečim in pokornim Srcem daroval žrtev na križu in mu s tem dal preobilno in neskončno zadoščenje, potrebno zaradi grehov človeškega rodu: »Ko je Kristus trpel iz ljubezni in pokorščine, je dal Bogu več, kakor je zahtevalo zadoščenje za grehe vsega človeškega rodu.«⁸ Skrivnost odrešenja je poleg tega skrivnost usmiljene ljubezni vzvišene Presvete Trojice in Božjega Odrešenika do vseh ljudi. Ljudje nikakor niso mogli zadostiti za svoje hudobije.⁹ Le Kristus je mogel obnoviti in izvršiti tisto prijateljsko zavezo med Bogom in ljudmi, ki je bila prekršena najprej z žalostnim Adamovim padcem v zemeljskem rajju, potem pa z brezštevilnimi grehi izvoljenega ljudstva. Kristus je sklenil novo zavezo po neprecenljivem bogastvu zasluženja, ki ga je sam pridobil, ko je preлил svojo predragoceno kri. Božji Odrešenik, ki je naš zakoniti in popolni srednik, je po svoji najgorečnejši ljubezni do nas popolnoma poravnal Božji pravici dolžnosti in dolgove človeškega rodu. S tem je izvršil tisto čudovito spravo med Božjo pravičnostjo in Božjim usmiljenjem, v čemer obstoji nedoumljiva skrivnost našega odrešenja. O tej

⁸ *Summa Theologica*, III, q. 48, a. 2.

⁹ Prim. Pij XI., Okrožnica *Miserentissimus Redemptor*, v: AAS 20 (1928) 170.

skrivnosti modro govori sv. Tomaž Akvinski takole: »Odgovori ti je treba: primerno je bilo tako pravičnosti kakor usmiljenju, da je bil človek odrešen s Kristusovim trpljenjem. Primerno je bilo pravičnosti, ker je Kristus s svojim trpljenjem zadostil za grehe človeškega rodu; tako je bil človek rešen po Kristusovi pravičnosti. Primerno je bilo usmiljenju; ker človek sam po sebi ni mogel zadostiti za greh vse človeške narave, mu je Bog dal za zadoščevalca svojega Sina. V tem pa je bilo večje usmiljenje, kakor če bi odpustil grehe brez zadoščenja. Zato je zapisano: 'Bog pa, ki je bogat v usmiljenju, nas je zaradi svoje velike ljubezni, s katero nas je vzljubil, čeprav smo bili mrtvi zaradi prestopkov, oživil s Kristusom' (Ef 2,4).«¹⁰

2. Trojna Odrešenikova ljubezen do človeštva: Božja, človeška duhovna in s čuti izražena

21. Da bi zares mogli, kolikor je mogoče umrljivim ljudem, »ukoreninjeni in utemeljeni v ljubezni z vsemi svetimi doumeti, kolikšna je širokost in dolgost in visočina in globočina« (Ef 3,18) skrivnostne ljubezni, ki jo ima učlovečena Beseda do nebeškega Očeta in do ljudi, omadeževanih z grehom, je treba opozoriti, da njegova ljubezen ni bila samo duhovna, kakor se spodobi Bogu, kajti »Bog je duh« (Jn 4, 24). Tista ljubezen, s katero je Bog ljubil naše prve starše in izraelsko ljudstvo, je bila seveda duhovne narave. Zato so izrazi človeške, družinske in očetovske ljubezni, ki jih beremo v psalmih, spisih prerokov in v Visoki pesmi, izrazi in znamenja najbolj resnične, a povsem duhovne ljubezni, s kakršno je Bog ljubil človeški rod. Nasprotno pa ljubezen, ki diha iz evangelija, iz spisov apostolov in iz Razodetja sv. Janeza, ki nam v resnici opisujejo ljubezen Jezusovega Srca, izraža ne samo Božjo ljubezen, ampak tudi človeška čustva ljubezni. To čisto gotovo verujejo kot najtrdnjšo resnico vsi, ki nosijo katoliško ime. Božja Beseda namreč ni privzela navideznega in dozdevnega telesa, kakor so že v prvem stoletju krščanstva trdili nekateri krivoverci, a jih je apostol Janez zavrnil s temi besedami: »V svet je namreč od-

¹⁰ *Summa Theologica*, III, q. 46, a. 1 ad 3.

šlo veliko zapeljivcev. Ti ne priznavajo, da je Jezus Kristus prišel v mesu. Tak je zapeljivec in antikrist« (2 Jn 7). Božji Sin je v resnici pridružil svoji Božji osebi pravo človeško naravo, poedino, neokrnjeno in popolno, ki je bila po moči Svetega Duha spočeta v prečistem telesu preblazene Device Marije (prim Lk 1,35). Nič ni torej manjkalo tisti človeški naravi, ki si jo je privzela Božja Beseda. Čisto gotovo si je privzela tako človeško naravo, ki ni bila v ničemer okrnjena, naj bo to v pogledu na dušo ali na telo: to je, obdarjena je bila z razumom in voljo ter z drugimi notranjimi in zunanji spoznavnimi zmožnostmi. Prav tako je bila obdarjena s teženjem čutov in z vsemi naravnimi nagnjenji. Vse to uči Katoliška cerkev kot resnico, ki so jo rimski papeži in vesoljni cerkveni zbori slovesno določili in potrdili. »Ves v svojih lastnostih, ves v naših«,¹¹ »popoln v božanstvu in popoln v človeški naravi.«¹² »Ves Bog se je učlovečil in ves človek je bil v osebi zedinjen z Bogom.«¹³

22. Ker torej ni mogoče dvomiti, da je Jezus Kristus sprejel resnično telo, obdarjeno z vsemi telesu lastnimi čuti in čustvi, med katerimi zavzema prvo mesto ljubezen, tudi ni mogoče dvomiti, da je imel telesno, našemu Srcu podobno Srce. Saj brez tega najodličnejšega telesnega organa ni mogoče tisto, kar tudi nujno spada k človeškemu življenju – namreč čutenje in čustvovanje. Zato je Srce Jezusa Kristusa, z Božjo Besedo v osebi zedinjeno, brez dvoma utripalo zaradi ljubezni in drugih čustev. A vsa ta čustva so se popolnoma ujemala in soglašala s človeško voljo, polno Božje ljubezni, in s samo neskončno ljubeznijo, ki jo ima Sin skupaj z Očetom in Svetim Duhom, tako da nikoli ni prišlo do nasprotja ali nesoglasja med temi tremi ljubeznimi.¹⁴

¹¹ Sv. Leon Veliki, Epist. dogm. 'Lectis dilectionis tuae' ad Flavianum Const. Patr., 13. jun. 449; prim. PL 54,763.

¹² Kalcedonski cerkveni zbor 451; prim. Mansi 7,115 B.

¹³ Sv. Gelazij, papež, *Tract. III: 'Necessarium' de duabus naturis in Christo*; prim. A. Thiel, Epist. Rom. Pontif. a S. Hilario uque ad Pelagium II, 532.

¹⁴ Prim. *Summa Theologica*, III, q. 15, a. 4; q. 18, a. 6.

23. Božja Beseda si je privzela resnično in popolno človeško naravo, upodobila in izoblikovala si je Srce iz mesa, ki je moglo, nič manj ko naše, trpeti in biti prebodeno. To dejstvo, pravimo, bi moglo biti nekaterim v spotiko in se jim zdeti nespametno, če ga ne gledamo v luči osebnega in bitnega zedinjenja in še bolj v luči človeškega odrešenja, ki je kakor dopolnilo tega zedinjenja. Tako je bil Kristus križani tudi dejansko v spotiko že Judom in poganom (prim. 1 Kor 1,23). Verodostojne listine katoliške vere, ki se povsem ujemajo s Svetim pismom, nam zatrjujejo, da si je edinorojeni Sin privzel trpljivo in umrljivo človeško naravo predvsem zato, ker je hotel na križu viseč darovati krvavo daritev, da bi tako izvršil delo človeškega odrešenja. To uči tudi Apostol narodov, ko govori s temi besedami: »Vsi so namreč iz enega, tisti, ki posvečuje, in tisti, ki so posvečeni. ... In spet: Glej, jaz in otroci, ki mi jih je dal Bog. Ker pa so otroci deležni krvi in mesa, je prav tako tudi privzel oboje ... Zato se je moral v vsem izenačiti z brati, da je postal usmiljen in zvest veliki duhovnik pred Bogom v spravo za grehe ljudstva. V čemer je bil namreč sam preskušán in je trpel, lahko pomaga preskušánim« (Heb 2,11–14; 17–18).

3. Cerkveni očetje o človeških čustvih učlovečene Božje Besede

24. Tudi cerkveni očetje, ki so zanesljive priče od Boga razodetega nauka, so prav dobro razumeli, kar je že sv. Pavel zadosti jasno trdil, da je namreč skrivnost Božje ljubezni začetek in vrhunec tako učlovečenja kakor odrešenja. Mnogokrat in obširno namreč beremo v njihovih spisih, da si je Jezus Kristus zato privzel popolno človeško naravo, ter naše minljivo in krhko telo, da bi poskrbel za naše zveličanje in bi nam kar najjasneje pokazal in odkril svojo neizmerno ljubezen, tudi človeško, s čuti izraženo ljubezen.

25. Sv. Justin piše, kakor bi povzemal glas sv. Pavla, apostola narodov: »Molimo in ljubimo Besedo, ki je rojena iz nerojene-ga in neizrekljivega Boga. Za nas je postal človek, da bi bil de-

ležen našega trpljenja in da bi nam pripravil zdravilo.«¹⁵ Sv. Bazilij, prvi izmed treh kapadocijskih cerkvenih očetov, izpričuje, da so bila v Kristusu resnična in obenem sveta čutna čustva: »Jasno je, da je Gospod privzel naravna čustva v potrditev resničnega in ne navideznega učlovečenja; grešna čustva, ki omadežujejo čistost našega življenja, pa je zavrzel kot nevredna neomadeževanega božanstva.«¹⁶ Isto tako sv. Janez Zlatousti, luč antiohijske Cerkve, priznava, da vzgibi čustev, katerim je bil Božji Odrešenik podvržen, jasno izpričujejo, da je povsem prevzel celotno človeško naravo: »Če bi ne imel naše narave, bi ne postal večkrat žalosten.«¹⁷ Izmed latinskih očetov navedimo te, ki jih Cerkev danes časti kot največje učitelje. Tako priča sv. Ambrozij, da so čutni vzgibi in čustva, brez katerih učlovečena Beseda ni bila, izhajali iz osebnega zedinjenja kakor iz naravnega počela: »In tako kot je sprejel dušo, je sprejel tudi čustva duše, namreč ne kot Bog, ker kot Bog ni mogel čutiti nemira in ni mogel umreti.«¹⁸ Iz teh čustev jemlje sv. Hieronim glavni dokaz, da si je Kristus zares privzel človeško naravo: »Da pokaže, kako si je zares privzel človeško naravo, se je naš Gospod zares žalostil.«¹⁹ Sv. Avguštin pa na poseben način opozarja na odnose med čustvi učlovečene Božje Besede in med namenom odrešenja človeškega rodu: »Gospod Jezus teh čustev človeške slabosti in smrti človeškega telesa ni vzel nase iz naravne nujnosti, ampak prostovoljno iz usmiljenja. Preobraziti je hotel v sebi svoje telo, ki je Cerkev, kateri je blagovolil biti glava. Hotel je v sebi preobraziti svoje ude, to je, svoje svetnike in svoje vernike. Če bi se torej komu primerilo, da bi se moral v človeških skušnjavah žalostiti ali da bi moral trpeti, naj zato ne misli, da je odtrgan od njegove milosti. Naj ne misli, da so to grehi, marveč da so znamenja človeške slabosti. Kakor pevski zbor povzame glas, ki je začel peti, tako naj se njegovo telo uči iz zglada svoje Glave.«²⁰ Bolj jedrnato, a

¹⁵ Sv. Justin, *Apologia*, II, 13: PG 6,465.

¹⁶ Sv. Bazilij, *Epist.* 261,3: PG 32,972.

¹⁷ Sv. Janez Zlatousti, *In Ioann. Homil.* 63,2: PG 59,350.

¹⁸ Sv. Ambrož, *De fide ad Gratianum* II, 7, 56: PL 16,594.

¹⁹ Prim. Sv. Hieronim, *Super Matth.* 26,37: PL 26,205.

²⁰ Sv. Avguštin, *Enarr. in Ps.* 87,3: PL 37,1111.

nič manj jasno izražata nauk Cerkve tile dve mesti iz sv. Janeza Damaščana: »Ves je privzel mene vsega, ves se je zedinil z vsem, da bi me vsega odrešil. Kajti ne moglo bi biti ozdravljeno, kar ni bilo privzeto.«²¹ »Vse (na meni) je torej privzel, da bi vse posvetil.«²²

4. Naravni simbolizem Jezusovega Srca in o tem, kako je ta simbolizem nakazan v Svetem pismu in ustnem izročilu

26. Vendar pa je treba pripomniti, da te navedbe iz Svetega pisma in očetov ter njim podobne številne druge, ki jih nismo navedli, teh čustev nikoli ne spravljajo v zvezo s telesnim Srcem tako, da bi jasno povedali, kako je njegovo Srce simbol njegove neizmerne ljubezni. Navedbe Svetega pisma in očetov samo zelo jasno pričajo, da je bil Jezus Kristus obdarjen z vzgibi čutov in čustev ter da je zato privzel človeško naravo, da je poskrbel za naše večno zveličanje. A čeprav evangelisti in drugi sveti pisatelji ne opisujejo izrecno Srca našega Odrešenika, Srca, ki je živo, prav tako obdarjeno s čuti kakor naše, ki bije in trepeče ob različnih čustvih njegove duše in ob silni ljubezni njegove dvojne volje, vendar pa često osvetljujejo njegovo božansko ljubezen ter čustva, ki so z njo v zvezi: hrepenenje in veselje, bolečino, strah in jezo, kakor se kažejo na njegovem obrazu, iz njegovih besed in kretenj. Zlasti je bilo obličje našega najvišjega češčjenja vrednega Odrešenika razodevanje in kakor znamenje in zrcalo tistih čustev, ki so valovala v njegovi duši in ki so, podobno razburkanim valovom, zadevala tudi ob njegovo Presveto Srce, da je bolj živo utripalo. V tej stvari namreč velja, kar sv. Tomaž Akvinski uči o lastnostih človeške duševnosti in o dejanjih, ki potekajo iz njih: »Vzburjenje jeze seže do zunanjih udov, in sicer najbolj do tistih udov, na katerih se jasneje odraža vpliv Srca; to so oči, obraz in jezik.«²³ O tem je sv. Tomaža učila že splošna izkušnja.

²¹ Sv. Janez Damaščan, *De Fide Orth.* 3,6; PG 94,1006.

²² Prav tam 3, 20; PG. 44,1081.

²³ *Summa Theologica*, I–II, q. 48, a. 4.

27. Zato imamo po vsej pravici Odrešenikovo Srce za posebno znamenje in simbol tiste trojne ljubezni, s katero Božji Odrešenik neprestano ljubi nebeškega Očeta in vse ljudi. To Srce je namreč simbol tiste Božje ljubezni, ki jo ima skupaj z Očetom in Svetim Duhom; samo v njem kot v Besedi, ki je meso postala, pa se kaže po minljivem in krhkem človeškem telesu – »Kajti v njem telesno biva vsa polnost božanstva« (Kol 2,9). Poleg tega je Jezusovo Srce simbol tiste silne ljubezni, ki je vlita v njegovo dušo in s katero je obdarjena Kristusova človeška volja. Njeno delovanje razsvetljuje in vodi dvojno najpopolnejše spoznanje, to je spoznanje blaženega gledanja in pa vlito spoznanje.²⁴ Končno je Jezusovo Srce tudi simbol s čuti izražene ljubezni (*sensibilis affectus*), in to na bolj naraven in direkten način. Telo Jezusa Kristusa, ki je bilo po Svetem Duhu izoblikovano v naročju Device Marije, je namreč obdarovano z najpopolnejšo sposobnostjo, da čuti in sprejema vtise, in sicer bolj kot vsa druga človeška telesa.²⁵

28. Sveto pismo in verodostojne priče katoliške vere nas učijo, da je v Presveti duši Jezusa Kristusa vladal največji red in soglasje ter da je Jezus Kristus usmerjal svojo trojno ljubezen neprestano v dosego našega odrešenja. Zato smemo po vsej pravici Srce našega Odrešenika gledati in častiti kot podobo, ki nam nazorno prikazuje njegovo ljubezen, kot pričo našega odrešenja ter kakor skrivnostno lestev, po kateri se vzpenjamo v objem »Boga, našega odrešenika« (Tit 3,4). Zato moramo kot dokaze njegove trojne ljubezni z občudovanjem opazovati: njegove besede, dejanja, zapovedi, čudeže in še na poseben način tista dejanja, ki na obilnejši način kažejo njegovo ljubezen do nas. Ta njegova dela so: postavitve Presvete evharistije, njegovo bridko trpljenje in smrt; nadalje nam je milostno dal svojo Presveto Mater, ustanovil je Cerkev, apostolom in nam je poslal Svetega Duha. Vse to, pravimo, moramo občudovati kot dokaze njegove trojne ljubezni. Prav tako je treba s pristrčno ljubeznijo premišljevati utripe Presvetega Srca, s katerimi je,

²⁴ Prim. *Summa Theologica*, III, q. 9, aa. 1–3.

²⁵ Prim. *Summa Theologica*, III, q. 33, a. 2 ad 3; q. 46, a. 6.

kakor se zdi, tako rekoč meril trenutke časa zemeljskega potovanja vse do tistega poslednjega trenutka, ko je – tako poročajo evangelisti – »zakričal z močnim glasom: Izpolnjeno je. In nagnil je glavo in izročil duha« (Mt 27,50; Jn 19,30). Tedaj se je ustavilo in prenehalo utripanje njegovega Srca; tedaj je bila prekinjena njegova človeška s čuti izražena (sensibilis) ljubezen, dokler ni po zmagoslavju nad smrtjo vstal iz groba. Ko pa je njegovo telo postalo deležno večne slave, ko se je po zmagi nad smrtjo zopet združilo z dušo Božjega Odrešenika, njegovo Presveto Srce ni nikdar prenehalo, mirno in brez motnje, utripati in nikdar ne bo nehalo. Tudi ne bo nikdar nehalo biti znamenje njegove trojne ljubezni, ki združuje Božjega Sina z njegovim večnim Očetom in z vsem človeštvom, kateremu je s polno pravico skrivnostna glava.

3. poglavje

VELIKI DEJAVNI DELEŽ PRESVETEGA SRCA PRI ODREŠENIKOVEM ODREŠILNEM DELU

1. Presveto Srce Jezusovo, simbol popolne ljubezni: s čuti izražene in duhovne, človeške in Božje

29. Sedaj pa, častiti bratje, da bomo mogli iz teh duhovnih razmišljanj nabrati bogate in zveličavne sadove, premišljujmo in opazujmo nekoliko časa številna človeška in Božja čustva našega Odrešenika Jezusa Kristusa, ki jih je bilo njegovo Srce za časa zemeljskega življenja deležno, ki jih je čutilo in jih čuti še sedaj ter jih bo čutilo na veke. Z evangeljskih strani nam predvsem sveti luč, s katero razsvetljeni in okrepljeni moremo vstopiti v svetišče tega Božjega Srca in skupaj z Apostolom narodov občudovati »obilno bogastvo milosti (Božje) v dobroti do nas v Kristusu Jezusu« (Ef 2,7).

30. Istočasno s človeško in Božjo ljubeznijo utripa češčenja vredno Srce Jezusa Kristusa, potem ko je Devica Marija izgovorila tisto velikodušno besedo »Zgodi se« in je Božja Beseda, kakor pravi Apostol, dejala ob prihodu na svet: »Žrtve in daritve nisi hotel, a telo si mi pripravil. Žgalne daritve za greh ti niso bile všeč. Tedaj sem rekel: 'Glej, prihajam; v zvitku knjige je pisano o meni, da izpolnim, o Bog, tvojo voljo.' ... V tej volji smo z daritvijo telesa Jezusa Kristusa posvečeni enkrat za vselej« (Heb 10,5–7.10). Prav tako so ga prešinjala čustva ljubezni, v najpopolnejšem soglasju s teženjem njegove človeške volje in v najpopolnejšem soglasju z Božjo ljubeznijo, ko se je v nazareški hiši udeleževal nebeških razgovorov s svojo dobrotno Materjo in z Jožefom, svojim rednikom, kateremu je ubogljivo pomagal pri napornem delu tesarske obrti. Ta trojna ljubezen, o kateri smo govorili, ga je vodila na njegovih

dolgotrajnih apostolskih potovanjih. Vodila ga je, ko je delal brezštevne čudeže, s katerimi je obujal mrtve ali ko je ozdravljaj vsakovrstne bolnike; ko je prenašal napore; v znoju, lakoti in žeji; v nočnih bedenjih, ko je prisrčno molil k nebeškemu Očetu. V tej ljubezni se je izčrpaval v govorih, ki jih je imel, in v prilikah, ki jih je pripovedoval in razlagal, prav posebej v tistih, ki govore o usmiljenju, kakor npr. prilika o izgubljeni drahmi, izgubljeni ovci in o izgubljenem sinu. V vseh teh stvareh in besedah se odkriva, kakor pravi Gregor Veliki, Božje Srce samo: »Spoznavaj Božje Srce v Božjih besedah, da boš bolj goreče hrepenel po večnih dobrinah.«²⁶

31. Še večja ljubezen pa je prešinjala Srce Jezusa Kristusa, kadar so izhajale iz njegovih ust besede, prepolne najgorečnejše ljubezni. Navedimo nekaj zgledov: Ko je gledal utrujeno množico, oslabiljeno od lakote, je vzkliknil: »Množica se mi smili« (Mr 8,2). In ko je gledal svoje mesto, preljubi Jeruzalem, zaslepljen zaradi grehov in zato določen za popolno razdejanje, je zaklical: »Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš preroke in kamnaš tiste, ki so poslani k tebi! Kolikokrat sem hotel zbrati tvoje otroke, kakor zbira koklja svoja piščeta pod peruti, pa nisi hotel!« (Mt 23,37). Od ljubezni do Očeta in od svete ogorčenosti pa je trepetalo njegovo Srce, ko je videl, da se v templju uganja bogoskrunsko trgovanje in ko je skrunilce pokaral s temi besedami: »Pisano je: 'Moja hiša je hiša molitve; vi pa ste iz nje naredili razbojniško jamo'« (Mt 21,13).

32. Prav posebno so čustva ljubezni in strahu pretresala njegovo Srce, ko je videl, da je že grozila ura najhujših muk in se je po naravnem vzgibu upiral bolečinam in smrti. Tedaj se mu je sam po sebi izvil klic: »Moj Oče, če je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene« (Mt 26,39). Prešinjen v svojem Srcu z nepremagljivo ljubeznijo in največjo bridkostjo je izdajalca, ki ga je pozdravil s poljubom, nagovoril s temi besedami: »Prijatelj, čemu si prišel? S poljubom izdajaš Sina človekovega?« (Mt

²⁶ Sv. Gregor Veliki, *Registr. epist.*, lib. IV, ep. 31 *ad Theodorum medicum*: PL 77,706.

26,50; Lk 22,48). Te besede se zdijo kot zadnje povabilo njegovega nadvse usmiljenega Srca, dano prijatelju, ki je bil na tem, da ga izda krvnikom z brezbožnim, verolomnim in zakrknjenim namenom. V prevelikem usmiljenju in ljubezni je govoril pobožnim ženam, ki so ga objokovale, ker je bil nedolžen obsojen na križ: »Hčere jeruzalemske, ne jokajte nad menoj, temveč jokajte nad seboj in svojimi otroki! ... Kajti če z zelenim lesom delajo takó, kaj se bo zgodilo s suhim?« (Lk 23,28.31).

33. In končno, ko je naš Božji Odrešenik visel na križu, je njegovo Srce gorelo v različnih in silnih čustvih: od najbolj žgoče ljubezni, tesnobe, usmiljenja, do najglobljega hrepenenja in vedrega miru. Ta njegova čustva značilno izražajo ti njegovi izreki: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo« (Lk 23,34). »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?« (Mt 27,46). »Resnično, povem ti: Danes boš z menoj v raj« (Lk 23,43). »Žejen sem« (Jn 19,28). »Oče, v tvoje roke izročam svojega duha« (Lk 23,46).

2. Evharistija, Devica Marija in duhovništvo – darovi Srca Jezusovega

34. Kdo pa bi mogel primerno opisati utripe Božjega Srca, znamenja njegove neizmerne ljubezni, ki jih je občutil v tistih trenutkih, ko je dajal ljudem največje darove: to je samega sebe v zakramentu Presvete evharistije, svojo Presveto Mater in deležnost pri svoji duhovniški službi?

35. Preden je Kristus Gospod s svojimi učenci jedel zadnjo večerjo – ker je vedel, da bo postavil zakrament svojega Telesa in Krvi, po katere prelitju je imela biti posvečena nova zaveza – je čutil, kako je njegovo Srce vztrepetaló v silnih čustvih. Apostolom jih je označil s temi besedami: »Srčno sem želel jesti z vami to pashalno večerjo, preden bom trpel« (Lk 22,15). Ti vzgibi pa so bili brez dvoma silnejši, »ko je vzel kruh, se zahvalil, ga razlomil, jim ga dal in rekel: 'To je moje telo, ki se daje za vas. To delajte v moj spomin.' Prav tako je po večerji vzel tudi kelih in rekel: 'Ta kelih je nova zaveza v moji krvi, ki se preliva za vas« (Lk 22, 19–20).

36. Po pravici moremo torej trditi, da je Presveta evharistija, kot zakrament in kot daritev, dar Presvetega Srca Jezusovega. Kot zakrament jo Jezus naklanja ljudem, kot daritev pa jo sam neprestano daruje »od sončnega vzhoda do zahoda« (Mal 1,11). Prav tako je dar Presvetega Srca Jezusovega duhovništvo.

37. Predragoceni dar Presvetega Srca je tudi, kakor smo rekli, Marija, premila Božja Mati in ljubeča Mati nas vseh. Tista, ki je bila Mati našega Odrešenika po telesu in njegova družica pri odrešenju, ko je bilo treba Evine otroke zopet pripeljati nazaj k življenju milosti, je bila po pravici imenovana duhovna Mati vsega človeškega rodu. Zato piše sv. Avguštin o njej: »Prav gotovo je Mati Odrešenikovih udov, kar smo mi, ker je s svojo ljubeznijo sodelovala, da se v Cerkvi rodijo verniki, ki so udje one glave.«²⁷

38. Nekrvavi daritvi samega sebe pod podobama kruha in vina je naš Odrešenik Jezus Kristus hotel pridružiti krvavo daritev na križu kot poglobitni dokaz svoje najgloblje in brezmejne ljubezni. S tem je dal zgled tiste vzvišene velikodušnosti, katero je postavil svojim apostolom kot najvišji cilj ljubezni s temi besedami: »Nihče nima večje ljubezni, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje« (Jn 15,13). Zato ljubezen Jezusa Kristusa, Božjega Sina, po daritvi na Golgoti, obilno in jasno razodeva ljubezen Boga samega: »Na tem spoznavamo Božjo ljubezen, da je On dal svoje življenje za nas; tudi mi smo dolžni dati življenje za brate« (1 Jn 3,16). In zares je našega Božjega Odrešenika pribila na križ bolj ljubezen kakor sila krvnikov. In njegova prostovoljna žrtev je najvišji dar, ki ga je poklonil vsakemu človeku posebej, kakor se jedrnato izraža Apostol: »Vzljubil me je in zame daroval sam sebe« (Gal 2,20).

3. Cerkev in zakramenti – darovi Srca Jezusovega

39. Nobenega dvoma torej ne more biti, da je Presveto Srce Jezusovo primeren simbol tudi tiste neizmerno ljubezni, s katero je naš Odrešenik, po prelitju svoje krvi, sklenil s Cerkvijo

²⁷ Sv. Avguštin, *De sancta virginitate* VI: PL 40,399.

skrivnostno zaroko. Presveto Srce je primeren simbol te ljubezni, ker je na najgloblji način deležno življenja učlovečene Besede in tako privzeto kot orodje božanstva, nič manj kakor drugi udje njegove človeške narave, za izvršitev del Božje milosti in Božje vsemogočnosti.²⁸ »Trpel je iz ljubezni za Cerkev, da si jo pridruži kakor nevesto.«²⁹ Iz ranjenega Odrešenikovega Srca je bila torej rojena Cerkev kot oskrbnica njegove krvi. Iz istega Srca je preobilno pritekla tudi milost zakramentov, iz katere zajemajo otroci Cerkve nadnaravno življenje, kakor beremo v sveti liturgiji: »Iz srčne rane Kristusu nevesta Cerkev se rodi ... On milost iz Srca deli.«³⁰ O pomenu tega simbola, ki tudi starim očetom in cerkvenim pisateljem ni bil neznan, piše skupni cerkveni učitelj, kakor da so njegove besede odmev njihovih: »Iz Kristusove strani je pritekla voda, da umiva, kri pa, da odrešuje. Kri se nanaša na zakrament evharistije, voda pa na zakrament krsta; krst ima moč, da umiva, iz moči Kristusove krvi.«³¹ Kar je tu zapisano o Kristusovi strani, ki jo je vojak ranil in odprl, isto je treba reči o njegovem Srcu. Sulica je namreč s svojim sunkom čisto gotovo zadela njegovo Srce. Saj je vojak zato zamahnil s sulico, da bi bila z gotovostjo ugotovljena smrt Jezusa Kristusa, pribitega na križ. Zato nam je rana Presvete-ga Srca Jezusovega, ki jo je prejel, ko je bil že mrtev, za vsa stoletja živa slika tiste neizmerne ljubezni, s katero je Bog daroval svojega edinorojenega Sina v odrešenje ljudi, in živa slika tiste ljubezni, s katero je Kristus nas vse tako silno vzljubil, da je za nas samega sebe kot krvavo žrtev daroval na Kalvariji: »Kristus nas je vzljubil in se za nas dal v daritev in krvavo žrtev Bogu v prijeten vonj« (Ef 5,2).

4. Srce Jezusovo simbol njegove trojne ljubezni do človeštva v poveličanem življenju

40. Ko je naš Zveličar odšel v nebesa obenem s svojim telesom, ki je bilo okrašeno s sijajem večne slave, in ko je sedel

²⁸ Prim. *Summa Theologica*, III, q. 19, a. 1.

²⁹ *Summa Theologica.*, *Supplementum*, q. 42, a. 1 ad 3.

³⁰ Pesem pri vesperah praznika presv. Srca Jezusovega.

³¹ *Summa Theologica*, III., q. 66, a. 3 ad 3.

na Očetovo desnico, ni prenehal ljubiti z najsilnejšo ljubeznijo Cerkev, svojo nevesto; in v tej ljubezni bije tudi njegovo Srce. Na rokah, nogah in na strani nosi sijajna znamenja ran, ki razodevajo njegovo trojno zmago, to je zmago nad satanom, grehom in nad smrtjo. V svojem Srcu nosi, kakor shranjene v dragoceni posodi, tudi neizmerne zaklade zasluženja, ki so sad one trojne zmage, in jih bogato deli odrešenemu človeškemu rodu. To je resnica, polna tolažbe, ki jo Apostol narodov izreka s temi besedami: »Povzpel se je v višavo, ujete peljal ujetnike, dal je darove ljudem. ... On, ki se je spustil, je isti, ki se je vzdignil čez vsa nebesa, da bi napolnil vse« (Ef 4,8.10).

5. Sveti Duh - dar Srca Jezusovega

41. Dar Svetega Duha, ki je bil poslan učencem, je prvo očitno znamenje njegove darežljive ljubezni, odkar se je zmagoslavno dvignil na Očetovo desnico. Po desetih dneh je namreč prišel nanje Duh Tolažnik, katerega jim je dal nebeški Oče, ko so bili zbrani v dvorani zadnje večerje, kakor jim je obljubil Jezus pri zadnji večerji: »Jaz bom prosil Očeta in dal vam bo drugega Tolažnika, da bo ostal pri vas vekomaj« (Jn 14,16). Ker pa je Duh Tolažnik osebna medsebojna ljubezen, to je ljubezen Očeta do Sina in Sina do Očeta, ga pošiljata oba. Pokazal se je v podobi gorečih jezikov in izlil nanje obilje Božje ljubezni ter drugih izrednih nebeških darov. Izliti te Božje ljubezni je prav tako priteklo iz Zveličarjevega Srca, »v katerem so skriti vsi zakladi modrosti in spoznanja« (Kol 2,3). Ta ljubezen je namreč dar Jezusovega Srca in njegovega Duha, ki je Duh Očeta in Sina. Od njega izhaja Cerkev in od njega dobiva moč, da se čudovito širi med vse poganške narode, ki jih je spačilo češčenje malikov, sovraštvo med brati, pokvarjenost nravi in nasilje. Ta Božja ljubezen je najdragocenejši dar Kristusovega Srca in njegovega Duha; ta je podarila apostolom in mučencem tisto srčnost, s katero okrepljeni so se pogumno borili do smrti, da so oznanjali evangeljsko resnico in jo izpričevali s prelitjem krvi. Ta Božja ljubezen je dala cerkvenim učiteljem najbolj gorečo vneto za razlago in obrambo katoliške vere. Ta je hranila

kreposti spoznavalcev in jih vzpodbujala, da so izvršili koristna in čudovita dela, ki so bila v večni in častni blagor njim in drugim. Ta Božja ljubezen je končno nagnila device, da so se prostovoljno in z veseljem odpovedale čutnim nasladam in se povsem posvetile ljubezni nebeškega Ženina. V slavo tej Božji ljubezni, ki se prekipeva joč iz Srca učlovečene Besede po delovanju Svetega Duha izliva v duše vseh vernih, je Apostol narodov zapel ono zmagoslavno pesem: »Kdo nas bo ločil od Kristusove ljubezni? Mar nadloga ali stiska, preganjanje ali lakota, nagota ali nevarnost ali meč? ... Toda v vsem tem zmagujemo po njem, ki nas je vzljubil. Kajti prepričan sem: ne smrt ne življenje, ne angeli ne poglavarstva, ne sedanost ne prihodnost, ne moči, ne visokost, ne globokost ne kakršna druga stvar nas ne bo mogla ločiti od Božje ljubezni v Kristusu Jezusu, našem Gospodu« (Rim 8,35.37–39). Ta pesem napoveduje zmago Jezusa Kristusa kot glave in zmago udov njegovega skrivnostnega telesa nad vsem, kar bi na kakršen koli način preprečevalo vzpostavitev Božjega kraljestva ljubezni med ljudmi.

6. Češčenje Presvetega Srca Jezusovega in češčenje učlovečene Božje Besede

42. Nič nam torej ne prepoveduje moliti Presveto Srce Jezusa Kristusa, saj je udeleženo pri tisti ljubezni in je naravni ter najznačilnejši simbol tiste neizčrpne ljubezni, v kateri naš Božji Odrešenik še vedno gori do človeškega rodu. Četudi to Srce ni več podvrženo nemiru umrljivega življenja, vendar živi in utriplje. Nerazdružljivo je zedinjeno z osebo Božje Besede ter v njej in po njej z njeno Božjo voljo. Kristusovo Srce je torej prepolno Božje in človeške ljubezni ter je prebogata zakladnica vseh milosti, ki jih je naš Odrešenik zaslužil s svojim življenjem, trpljenjem in smrtjo. Zato je brez dvoma studenec tiste neusahljive ljubezni, ki jo njegov Duh razliva v vse ude njegovega skrivnostnega telesa.

43. Srce našega Zveličarja nam torej na nek način predstavlja osebo Božje Besede in obenem njeno dvojno naravo,

človeško in Božjo. V njem moremo gledati ne samo simbol, ampak tudi nekak povzetek celotne skrivnosti našega odrešenja. Ko častimo Presveto Srce Jezusa Kristusa, častimo v njem in po njem tako neustvarjeno ljubezen Božje Besede kakor tudi njegovo človeško ljubezen in druga čustva ter kreposti. Obojna ljubezen je namreč našega Odrešenika nagnila, da se je žrtvoval za nas in za vso Cerkev, svojo nevesto. Tako nas uči Apostol: »Kristus je Cerkev vzljubil in zanjo dal sam sebe, da bi jo posvetil, ko jo je očistil s kopeljo vode z besedo življenja, tako da bi sam postavil predse veličastno Cerkev, brez madeža, gube ali česa podobnega, da bo sveta in brezmadežna« (Ef 5,25–27).

44. Kakor je Kristus ljubil Cerkev, tako jo s tisto trojno ljubeznijo, ki smo o njej govorili, še vedno nad vse ljubi. Ta ljubezen ga kot našega zagovornika (prim. 1 Jn 2,1) nagiblje, da nam pri Očetu posreduje milost in usmiljenje: »Vedno živi, da prosi za nas« (Heb 7,25). Molitve, ki izhajajo iz njegove neizčrpane ljubezni in se dvigajo k Očetu, nikoli ne prenehajo. Kakor »v dneh svojega življenja na zemlji« (Heb 5,7), tako sedaj, ko je poveličan v nebesih, z nezmanjšano uspešnostjo prosi nebeskega Očeta. Njemu, ki je »svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak imel večno življenje« (Jn 3, 16), kaže svoje živo Srce. Kaže ga kot ranjenega, kot Srce, ki gori s silnejšo ljubeznijo kakor takrat, ko ga je mrtvega ranil rimski vojak. »Zato je bilo ranjeno (tvoje Srce), da bi po vidni rani videli nevidno rano ljubezni.«³²

45. Nobenega dvoma torej ni, da bo nebeški Oče, »ki svojemu lastnemu Sinu ni prizanesel, temveč ga je dal za nas vse« (Rim 8, 32), vsak čas izlival na vse ljudi obilje Božjih milosti, ko ga s tako silno ljubeznijo prosi tak zagovornik.

³² Sv. Bonaventura, *Opusc X: Vitis mystica*, c. 3, n. 5; Opera omnia, Ad Claras Aquas (Quaracchi) 1898, tom. VIII, 164; prim. *Summa Theologica*, III, q. 54, a. 4.

4. poglavje

ZAČETEK IN RAZVOJ ČEŠČENJA PRESVETEGA SRCA

1. Prvi začetki češčenja Presvetega Srca v pobožnosti do svetih ran

46. Hoteli smo, častiti bratje, vam in krščanskemu ljudstvu v glavnih obrisih razložiti notranje bistvo češčenja Presvetega Srca Jezusovega in trajno bogastvo, ki izvira iz njega. Hoteli smo vam to razložiti tako, kakor je razvidno iz razodetega nauka kot prvega vira. Menimo, da so te naše misli, razsvetljene z lučjo evangelija, pokazale, da to češčenje v bistvu ni nič drugega kakor češčenje Božje in človeške ljubezni učlovečene Besede, pa tudi češčenje ljubezni, ki jo imata nebeški Oče in Sveti Duh do grešnikov. Kajti ljubezen Presvete Trojice je, kakor piše angelski učitelj sv. Tomaž Akvinski, začetek človeškega odrešenja. Ko se je najobilneje izlila v človeško voljo Jezusa Kristusa in v njegovo božansko Srce, ga je nagnila, da je v ljubezni preлил svojo kri in nas rešil sužnosti greha:³³ »S krstom moram biti krščen in v kakšni stiski sem, dokler se ne izvrši« (Lk 12,50).

47. S češčenjem Srca Jezusovega častimo ljubezen Boga in Jezusa Kristusa do človeškega rodu v vzvišenem znamenju prebodenega Srca križanega Odrešenika. Prepričani smo, da to češčenje ni bilo nikdar povsem tuje pobožnosti vernikov, čeprav je jasno zasijalo in se na izreden način v Cerkvi povsod razširilo šele pred ne tako davnim časom. To se je posebno zgodilo, odkar je Gospod sam v posebnem razodetju odkril to skrivnost nekaterim svojim otrokom, katere je obdaril z izrednimi milostmi in jih izbral za glasnike in oznanjevalce tega češčenja.

³³ Prim. *Summa Theologica*, III, q. 48, a. 5.

48. V resnici ni nikoli manjkalo posebej Bogu posvečenih duš, ki so posnemale zgled Božje Matere, apostolov in odličnih cerkvenih očetov ter gojile do najsvetejše Kristusove človeške narave Božje češčenje, zahvalo in ljubezen. Zlasti so takšno češčenje izkazovale ranam, s katerimi je bilo Kristusovo telo razmesarjeno v zveličavnem trpljenju.

49. Mar ne pomenijo besede: »Moj Gospod in moj Bog!« (Jn 20, 28), ki jih je izgovoril apostol Tomaž in ki nam povedo, da je iz nevernika postal vernik, mar ne vsebujejo nedvomne izpovedi vere, Božjega češčenja in ljubezni? In mar se ni ta izpoved po ranjeni Gospodovi človeški naravi dvignila do veličastva Božje Osebe?

50. Prebodeno Zveličarjevo Srce je ljudi vedno močneje nagibalo k temu, da bi častili njegovo neizmerno ljubezen, ki objema človeški rod; saj se besede preroka Zaharija, ki jih evangelist Janez obrača na križanega Jezusa: »Gledali bodo vanj, ki so ga prebodli« (Jn 19,37; prim. Zah 12,10), nanašajo na vernike vseh časov. Vendar pa moramo priznati, da je to Srce le polagoma in postopoma postalo predmet posebnega češčenja, in sicer kot podoba človeške in Božje ljubezni učlovečene Besede.

2. Začetki in napredovanje češčenja Presvetega Srca v srednjem veku in v naslednjih stoletjih

51. Ko se hočemo dotakniti pomembnih stopenj, ki jih je to češčenje v teku časov prešlo, se takoj srečamo z imeni nekatereh oseb, ki so si v tem pridobile posebno slavo. Te je treba imeti za začetnike oblike češčenja, ki se je vedno bolj širila zasebno in v redovnih družbah. Navedimo primere: Za utrditev in postopni razvoj tega češčenja Presvetega Srca Jezusovega so predvsem zaslužni: sv. Bonaventura, sv. Albert Veliki, sv. Gertruda, sv. Katarina Sienska, bl. Henrik Suzo, sv. Peter Kanizij in sv. Frančišek Saleški. Sv. Janez Eudes (izg. Ed) je sestavil prvo molitveno bogoslužje v čast Presvetemu Srcu Jezusovemu. Prvikrat so praznik Presvetega Srca Jezusovega z

odobrenjem mnogih francoskih škofov slovesno obhajali 20. oktobra leta 1672. A gotovo ima med tistimi, ki so pospeševali to plemenito obliko češčenja, najodličnejše mesto sv. Marjeta Marija Alacoque (izg. Alakok), ki je s pomočjo svojega duhovnega voditelja bl. Klavdija de la Colombi re (izg. Kolombjer) v svoji veliki gorečnosti dosegla, da se je to češčenje, ob velikem občudovanju vernikov, močno razširilo in utemeljilo ter da se je razlikovalo od drugih oblik pobožnosti po značilnih lastnostih ljubezni in zadoščevanja.³⁴

52. Če v duhu obnovimo spomin na tisto dobo, v kateri je raslo češčenje Presvetega Srca Jezusovega, takoj spoznamo tole: čudovito širjenje je izhajalo od tod, ker se je ujemalo z bistvom krščanske vere, ki je kajpada vera ljubezni. Ne smemo torej reči, da se je to češčenje začelo, ker ga je Bog razodel v posebnem razodetju, in tudi ne, da se je nenadoma pojavilo v Cerkvi. Treba je namreč reči, da je naravno vzcvetelo iz žive vere in goreče pobožnosti do Božjega Odrešenika ter njegovih poveličanih ran, ki so kot znamenja njegove neizmerne ljubezni v največji meri vplivale na duše. In sicer je vzcvetelo iz žive vere in goreče pobožnosti ljudi, ki so bili obdarjeni s posebnimi nebeškimi darovi. Zato je jasno, da tisto, kar je bilo razodeto sv. Marjeti Mariji, ni dodalo nič novega katoliškemu nauku. Pomembnost tega razodetja pa je v tem, da je Kristus Gospod, ko je pokazal Presveto Srce, na prav poseben način hotel ljudi opomniti, naj premišlujejo in častijo skrivnost ljubezni usmiljenega Boga do človeškega rodu. S tem izrednim razodetjem je namreč Kristus izrecno in ponovno pokazal na svoje Srce kot na simbol, ki bo privabil ljudi k spoznanju in priznanju njegove ljubezni. Obenem je to Srce postavil kot znamenje in poročstvo usmiljenja in milosti za potrebe Cerkve v naših časih.

3. Apostolski sedež odobri praznik Presvetega Srca

53. Da to češčenje izhaja iz samih načel krščanskih resnic, poleg navedenega jasno dokazuje tudi to, da je Apostolski se-

³⁴ Pij XI., Okr. *Miserentissimus Redemptor*, v: AAS 20 (1928) 167–168

dež odobril slovesno, liturgično češčenje tega Srca prej kakor spise sv. Marjete Marije. Ne da bi se ozirala na kakšno posebno razodetje, ampak da blagohotno ustreže želji vernikov, je Kongregacija svetih obredov dovolila, da se praznuje liturgični praznik Presvetega Srca; dovolila ga je z odlokom 25. januarja leta 1765, kar je potrdil naš prednik Klemen XIII. 6. februarja istega leta, in sicer škofom Poljske in rimski nadbratovščini Presvetega Srca Jezusovega. To je storil Apostolski sedež z namenom, da bi se na ta način širilo že obstoječe češčenje, katerega namen je bil, »v znamenju obnavljati spomin na tisto Božjo ljubezen«,³⁵ ki je nagnila našega Zveličarja, da se je daroval kot žrtev in zadostil za grehe ljudi.

54. Temu prvemu odobrenju, ki je bilo dano kot posebna predpravica in v določenih mejah, je skoraj po enem stoletju sledilo drugo, mnogo bolj pomembno, izraženo z bolj slovesnimi besedami. Mislimo na odlok, ki ga je, kot rečeno, izdala Kongregacija svetih obredov 23. avgusta 1856. S tem odlokom je naš prednik nesmrtnega spomina Pij IX. uslišal prošnje francoskih škofov in skoraj vsega katoliškega sveta in zavedal, da se praznik Presvetega Srca Jezusovega razširi na vso Cerkev in zakonito obhaja.³⁶ Ta dogodek zasluži, da se ga krščansko ljudstvo za vedno spominja. V liturgiji istega praznika beremo: »Odtlej je češčenje Presvetega Srca, kakor preplavljajoča reka, ki odplavlja vse ovire, preplavilo ves svet.«

55. Častiti bratje, iz tega, kar smo doslej razložili, je jasno razvidno, da se morajo verniki za češčenje Presvetega Srca Jezusovega vrniti k Svetemu pismu, k nauku izročila in k sveti liturgiji kot k čistemu in globokemu viru, če hočejo prodreti v njegovo notranje bistvo in s pobožnim premišljevanjem prejeti hrano za okrepitev in večanje verske gorečnosti. Če to češčenje verniki gojijo stalno, z razsvetljenim razumom in globokim spoznanjem, je nemogoče, da ne bi prišli do tistega prijetnega

³⁵ Prim. A. Gardellini, *Decreta authentica*, 1857, n. 4579, tom. III, 174.

³⁶ Prim. *Decreta Sacrae Congregationis Rituum.*, pri N. Nilles, *De rationibus festorum Sacratissimi Cordis Jesu et purissimi Cordis Mariae*, 5. izd., Innsbruck 1885, I, 167.

spoznanja Kristusove ljubezni, ki je vrhunec krščanskega življenja, kakor uči Apostol, sklicujoč se na lastno izkušnjo: »Zaradi tega poklekujem pred Očetom našega Gospoda Jezusa Kristusa ..., naj vam dá po bogastvu svojega veličastva, da se po njegovem Duhu močno utrdite v notranjem človeku. Naj Kristus po veri prebiva v vaših Srcih, da bi tako, ukoreninjeni in utemeljeni v ljubezni, mogli z vsemi svetimi doumeti ... Kristusovo ljubezen, ki presega spoznanje, da bi se izpolnili do vse Božje polnosti« (Ef 3,14.16–19). Najizrazitejša podoba vse te Božje polnosti je Presveto Srce Jezusovo: to je polnost usmiljenja, ki je lastna novi zavezi, v kateri »se je razodela dobrotljivost in človekoljubnost Boga, našega Odrešenika« (Tit 3,4). »Bog namreč ni poslal svojega Sina na svet, da bi svet sodil, marveč, da bi se svet po njem zveličal« (Jn 3, 17).

4. Duhovni in vzvišeni značaj češčenja Presvetega Srca

56. Cerkev torej, učiteljica človeštva, je bila, odkar je izdala prve uradne odloke o češčenju Presvetega Srca Jezusovega, vedno prepričana, da osnovni izrazi tega češčenja, to je dejanja ljubezni in zadoščevanja, nikakor ne vsebujejo v sebi strupa tako imenovanega materializma in praznoverja. Nasprotno, Cerkev je prepričana, da je to češčenje tista oblika bogovdanosti, s katero se v polnosti uresničuje notranje in resnično bogočastje, katerega je naznanil Zveličar sam v razgovoru s Samarijanko: »Pride ura in je že zdaj, ko bodo pravi častilci častili Očeta v duhu in resnici. Prav takih častilcev si namreč želi Oče. Bog je duh, in kateri ga častijo, ga morajo častiti v duhu in resnici« (Jn 4,23–24).

57. Napačno je torej trditi, da je premišljevanje stvarnega Jezusovega Srca ovira na poti k najgloblji ljubezni do Boga in da duše zadržuje na poti napredka do najvišjih kreposti. Cerkev povsem zavrača ta napačni mistični nauk. Tako je že po našem predniku blagega spomina Inocencu XI. zavrnila zmote tistih, ki so takole govorili: »Tudi ne smejo (duše te notranje poti) obujati dejanj ljubezni do preblažene Device, svetnikov

ali Kristusove človeške narave, zakaj kakor so ti predmeti čutni, tako je čutna tudi ljubezen do njih. Nič ustvarjenega, niti preblažena Devica in ne svetniki ne smejo imeti prostora v našem Srcu. Bog edini ga hoče zavzeti in imeti.«³⁷ Jasno je, da tisti, ki tako mislijo, ne vidijo v podobi Kristusovega Srca nič višjega kakor znamenje njegove s čuti izražene ljubezni (sensible amorem), in menijo, da ni take narave, da bi se na njej kakor na novem temelju moglo osnovati Božje češčenje, ki se more nanašati le na nekaj po svoji naravi Božjega. A vsakdo vidi, kako povsem napačen je tak način pojmovanja svetih podob, katerih široki smisel ti vse preveč zožujejo. Čisto drugačno je mišljenje in učenje katoliških teologov, izmed katerih sv. Tomaž piše o tem takole: »Podobam se ne izkazuje češčenje po tem, kar so same po sebi kot neke stvari, ampak kolikor so podobe, ki vodijo k učlovečeni Božji Besedi. Pogled, ki je usmerjen na podobo, kolikor je podoba, se ne ustavlja ob njej, ampak gre dalje do predmeta, katerega podoba predstavlja. Ko se torej izkazuje Kristusovim podobam versko češčenje, se vrsta češčenja nič ne spremeni in tudi ne krepost bogovdanosti.«³⁸ Na samo osebo učlovečene Besede kot na cilj, katerega je treba imeti v mislih, se torej nanaša tisto relativno češčenje, ki ga izkazujemo podobam, najsi bodo to relikvije bridkega trpljenja, ki ga je Zveličar za nas prestal, ali tista podoba, ki po izrazitosti in značilnosti presega vse druge, namreč prebode-no Srce Kristusa križanega.

58. Od telesnega predmeta, ki je Srce Jezusovo, in njegovega naravnega pomena se torej smemo in moramo dvigati – oprti na krščansko vero – ne samo k ljubezni, ki jo dojamejo čuti, ampak še višje, do njegove vzvišene vlite ljubezni, da jo preišljujemo in častimo. In končno se dvignemo v prijetnem in vzvišenem poletu duše k preišljevanju in molitvi Božje ljubezni učlovečene Besede. Vera nam pove, da sta v Kristusovi ljubezni združeni človeška in Božja narava ter moremo tako

³⁷ Inocenc XI., Apostolska konstitucija *Coelestis Pastor*, 19. 11. 1687; Bullarium Romanum, Rim 1734, tom. VIII, 443.

³⁸ *Summa Theologica*, II-II, q. 81, a. 3 ad 3.

razumeti tiste najtesnejše vezi, ki so med s čuti zaznavno ljubeznijo stvarnega Jezusovega Srca in dvojno duhovno ljubeznijo, namreč človeško in Božjo. Te tri vrste ljubezni, smemo reči, niso le skupno v božanski osebi Božjega Odrešenika, marveč so med seboj tudi na notranji način združene. Saj se Jezusova človeška duhovna in s čuti izražena ljubezen podrejata Božji ljubezni in odsevata nalično (analogno) podobo te ljubezni. Ne trdimo, da je treba Srce Jezusovo razumeti tako, kakor da je v njem in da v njem častimo tako imenovano formalno podobo, to je popolno in absolutno znamenje njegove Božje ljubezni. Njeno notranje bistvo se namreč ne more primerjati s kakršno koli ustvarjeno podobo; toda če veren kristjan časti Jezusovo Srce, časti in moli skupaj s Cerkvijo znamenje in tako rekoč sled Božje ljubezni, ki je šla tako daleč, da je tudi s Srcem učlovečene Besede vzljubila človeški rod, omadeževan s tolikimi hudobijami.

59. V tem tako pomembnem in globokem nauku naj ima vsakdo vedno pred očmi, da resnica o tem – kako je stvarno Jezusovo Srce naravni simbol, ki kaže na osebo Božje Besede – vsa temelji na osnovni resnici o hipostatičnem zedinjenju. Če bi pa kdo to zanikal, bi obnovil zmote, ki jih je Cerkev že večkrat obsodila, ker nasprotujejo nauku, da je v Kristusu ena oseba ter dve različni in neokrnjeni naravi.

60. Sedaj, ko smo opredelili to glavno resnico, razumemo, da je Srce Jezusovo Srce Božje osebe, to je učlovečene Besede, in da nam zato predstavlja in tako rekoč nazorno postavlja pred oči vso ljubezen, s katero nas je Kristus ljubil in nas še sedaj ljubi. Prav zato je treba pripisovati češčenju Presvetega Srca tolik pomen in ga imeti za najbolj dovršeno praktično izpovedovanje krščanske vernosti. Krščanska vera je namreč Jezusova vera, ki obstoji vsa v Sredniku, učlovečenem Bogu, tako da moremo priti k Srcu Boga samo po Kristusovem Srcu, kakor sam pravi: »Jaz sem pot, resnica in življenje. Nihče ne pride k Očetu drugače kot po meni« (Jn 14,6). Ker je torej tako, smemo skleniti, da je češčenje Presvetega Srca Jezusovega po svojem bistvu češčenje tiste ljubezni, s katero nas Bog ljubi

po Jezusu, in hkrati dejanski izraz naše ljubezni, s katero mi ljubimo Boga in svojega bližnjega. Ali z drugimi besedami: to češčenje je usmerjeno k ljubezni, ki jo ima Bog do nas, k ljubezni, katero smo dolžni moliti, se ji zahvaljevati in jo v življenju posnemati. To češčenje ima za svoj namen, da nas privede do najpopolnejše in najbolj dovršene ljubezni do Boga in do bližnjega, do tiste ljubezni, ki vsak dan bolj velikodušno izpolnjuje novo zapoved, ki jo je Božji Učenik kot sveto dediščino zapustil učencem, ko je dejal: »Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj, kakor sem vas jaz ljubil. ... To je moja zapoved, da se ljubite med seboj, kakor sem vas jaz ljubil« (Jn 13,34; 15,12). Ta zapoved je zares nova in Kristusu lastna; kajti – kakor piše sv. Tomaž Akvinski: »Razliko med staro in novo zavezo lahko povzamemo na kratko. Jeremija pravi: »Sklenil bom novo zavezo z Izraelovo hišo' (Jer 31,31). Da so pod vplivom svetega strahu in ljubezni izpolnjevali to zapoved že v stari zavezi, to je prihajalo iz nove zaveze. Ta zapoved je bila torej že v stari zavezi, a ne kot njej lastna, marveč kot priprava na novo zavezo.«³⁹

³⁹ Sv. Tomaž Akvinski, *Comment. in Evang. s. Ioann.* 13,7,3; izd. Parma 1860, 10, 541.

5. poglavje

NAROČILA IN VZPODBUDE ZA PRAVILNEJŠE RAZUMEVANJE IN GLOBLJE UTEMELJENO ČEŠČENJE PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

1. Treba je bolje razumeti in izvrševati razne oblike pobožnosti v čast Presvetemu Srcu Jezusovemu

61. Preden nehamo pisati o pravi naravi tega češčenja in o veliki vrednosti za krščansko življenje – kar smo vam doslej predložili v premišljevanje in kar je tako lepo in tolažbe polno – nas sili odgovornost naše apostolske službe in imamo za primerno, da vas, častiti bratje, znova opominjamo, da si z vedno večjo gorečnostjo prizadevate za širjenje te tako tolažljive oblike pobožnosti. Sili nas zavest naše službe, ki je bila najprej izročena sv. Petru, ko je prej trikrat izpovedal, da ljubi Kristusa Gospoda. Po vas pa k vedno bolj gorečemu širjenju te pobožnosti opominjamo vse naše ljubljene sinove v Kristusu. Upamo namreč, da bodo iz te pobožnosti tudi za naše čase prišle premnoge koristi.

62. In resnično, če dobro premislimo navedene razloge, na katerih je utemeljeno češčenje prebodenega Srca Jezusovega, mora biti zares vsem jasno, da tu ne gre za neko navadno pobožnost, ki bi jo smel vsakdo po svoji volji zapostavljati drugim ali jo malo ceniti, ampak da gre tu za predano službo Bogu, ki je nadvse pomembna za dosego krščanske popolnosti. Po splošnem teološkem nauku, ki ga uči tudi angelski učitelj sv. Tomaž Akvinski, namreč »pobožnost ni nič drugega kakor pripravljenost volje, da radi vršimo to, kar spada k službi Bogu.«⁴⁰

⁴⁰ *Summa Theologica*, II-II, q. 82, a. 1.

In mar more biti kje kaka služba Bogu, ki bi bila bolj naša dolžnost in bolj potrebna ter hkrati bolj vzvišena in bolj tolažljiva, kakor je služba njegovi ljubezni? Kaj pa more biti Bogu ljubše in dražje kakor služba, katero izkazujemo Božji ljubezni in ki mu jo dajemo iz ljubezni? Saj je vsaka služba, ki jo izkazujemo prostovoljno, nekakšen dar, »ljubezen pa ima v sebi značaj prvega daru, po katerem se radovoljno dajejo vsi drugi darovi.«⁴¹ Treba je torej nad vse ceniti tisto obliko pobožnosti, s katero človek bolj časti in ljubi Boga ter se lažje in z večjo pripravljenostjo izroča Božji ljubezni; in katero je sam naš Odrešenik milostno priporočil krščanskemu ljudstvu ter so jo papeži z znamenitimi odloki branili in ji izrekli veliko pohvalo. Zato bi ravnal predrzno in škodljivo ter bi Boga žalil, kdor bi malo cenil to veliko dobroto, ki jo je Jezus Kristus naklonil Cerkvi.

63. Ker je temu tako, ni nobenega dvoma, da verniki s češčenjem Presvetega Srca Jezusovega izvršujejo najvažnejšo dolžnost, ki jo imajo, da namreč služijo Bogu, obenem pa da sebe vsega, svoja notranja čustva in zunanja dejanja posvetijo svojemu Stvarniku in Odrešeniku ter se na ta način pokoravajo Božji zapovedi: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega Srca in iz vse duše, z vsem mišljenjem in z vso močjo« (Mr 12,30; Mt 22,37). Poleg tega so resnični častilci Srca Jezusovega trdno prepričani, da Bogu ne služijo v prvi vrsti zaradi osebne koristi, telesne ali dušne, časne ali večne, ampak zaradi dobrote Boga samega. Njemu hočejo služiti s tem, da mu vračajo ljubezen, ga molijo in mu izkazujejo dolžno hvaležnost. Če bi ne bilo tako, bi se češčenje Srca Jezusovega nikakor ne ujemalo z značajem prave krščanske vere, ker bi človek z drugačnim češčenjem ne imel v prvi vrsti pred očmi Božje ljubezni. Tedaj bi bilo mogoče po pravici očitati, kakor se včasih dejansko zgodi, pretirano samoljubje in skrb zase tistim, ki to tako odlično pobožnost napačno razumejo ali jo manj pravilno izvršujejo. Zaradi tega naj bodo vsi trdno prepričani, da pri češčenju vzvišenega Srca Jezusovega niso prva in najvažnejša stvar zunanje pobožne vaje; in tudi ni glavni

⁴¹ *Summa Theologica*, I, q. 38, a. 2.

razlog češčenja to, da bi si izprosili tiste dobrote, ki jih je Kristus Gospod obljubil v posebnih razodetjih, obljubil zato, da bi ljudje z večjo gorečnostjo izvrševali glavni dolžnosti katoliške vernosti, ki sta ljubezen in zadoščevanje, s tem pa največ storili tudi za lastno duhovno korist.

64. Tako torej vse svoje sinove v Kristusu spodbujamo, naj se z vso gorečnostjo oprimejo te pobožnosti. Spodbujamo tiste, ki so že navajeni črpati zveličavno vodo, ki teče iz Odrešenikovega Srca; spodbujamo še posebej tiste, ki le kot gledalci z radovednim in dvomečim Srcem gledajo od daleč. Ti naj skrbno premislijo, da gre tu za češčenje, ki je, kakor smo rekli, že od zdavnaj v Cerkvi in ki ima trdne temelje v samem Svetem pismu. Naj skrbno premislijo, da gre tu za češčenje, ki je povsem v skladu z ustnim izročilom in s svetim bogoslužjem in ki so ga rimski papeži mnogokrat in obilno pohvalili. Njim ni bilo dovolj, da so ustanovili praznik na čast vzvišenemu Srcu Jezusovemu in ga uvedli v vsej Cerkvi, ampak so istemu Presvete- mu Srcu iz lastnega nagiba slovesno izročili in posvetili ves človeški rod.⁴² Končno je Cerkev črpala iz tega češčenja bogate in razveseljive sadove. Sem spadajo brezštevila spreobrnjenja h krščanski veri; pri mnogih je bolj živo zagorela sveta vera; in verniki so vse tesneje združeni z našim preljubeznivim Odrešenikom. Vse to se je v številnejših in jasnejših primerih pokazalo zlasti v teh zadnjih desetletjih.

65. Ko gledamo ta občudovanja vredni prizor, namreč da se je v vseh slojih krščanskega ljudstva tako mogočno razširila in razplamtela pobožnost do Presvetega Srca Jezusovega, nas prevzema prijetno čustvo hvaležnosti, veselja in tolažbe. Ko smo za to najprej izrekli dolžno zahvalo našemu Odrešeniku, ki je neskončni zaklad dobrote, ne moremo drugače, kakor da z očetovskim Srcem čestitamo vsem tistim, bodisi iz klera ali iz vrst laikov, ki so s svojim delom pripomogli k širjenju tega češčenja.

⁴² Prim. Leon XIII., Okrožnica *Annum Sacrum*, v: *Acta Leonis* 19, 1900, 71 s.

2. Pomen češčenja Presvetega Srca Jezusovega za sedanje potrebe Cerkve

66. Častiti bratje, četudi je res, da je pobožnost do Presvetega Srca Jezusovega povsod rodila zveličavne sadove krščanskega življenja, pa vendar vsakdo vidi, da vojskujoča se Cerkev na zemlji, predvsem pa civilna človeška družba še nista dosegli tiste popolne in dovršene oblike, ki bi ustrezala želji in težnji Jezusa Kristusa, skrivnostnega Ženina Cerkve in Odrešenika človeškega rodu. Mnogi sinovi Cerkve namreč na sebi grdijo obraz te matere s premnogimi madeži in gubami; vsi Kristusovi verniki se ne bleščijo v tisti svetosti, h kateri so od Boga poklicani; vsi grešniki se niso povrnili v Očetovo hišo, ki so jo nesrečno zapustili; niso se povrnili, da bi spet oblekli »najboljše oblačilo« (Lk 15,22) in nataknili na roko prstan, ki je znamenje zvestobe Ženinu njihove duše. Niso še vsi nekristjani sprejeti med ude Kristusovega skrivnostnega telesa. In to še ni vse. Silno bolečino nam sicer povzročajo že dobri, ki pešajo v veri; v njihovih dušah ugaša in polagoma pojema ogenj Božje ljubezni; zapeljala jih je varljiva želja po zemeljskem imetju. Toda še večjo bolečino nam zadajajo naklepi brezbožnih, ki, kakor od peklenškega sovražnika gnani, danes bolj kot kdaj koli v nepomirljivem in odkritem sovraštvu besnijo proti Bogu, Cerkvi in predvsem proti njemu, ki zastopa na zemlji osebo Božjega Odrešenika in predstavlja njegovo ljubezen do ljudi, kakor pravi v znanih besedah sveti milanski učitelj: »Njega (Petra) je namreč (Gospod) vprašal po tem, o čemer so drugi mogli dvomiti, toda Gospod, ki (Petra) vpraša, ne dvomi; vpraša ga ne zato, da bi se sam poučil, ampak da bi poučil njega, katerega je hotel pustiti na zemlji kot namestnika svoje ljubezni, ko se bo sam dvignil v nebesa.«⁴³

67. Sovrašтво do Boga in njegovih zakonitih namestnikov na zemlji je resnično tako velik zločin, da ga ne more večjega zagrešiti človek, ki je ustvarjen po Božji podobi in sličnosti, namenjen za večno uživanje popolnega prijateljstva z Bogom

⁴³ Sv. Ambrož, *Exposit. in Evang. sec. Lucam* 1,10,175: PL 15,1942.

v nebesih. Sovrašтво do Boga človeka kar najbolj loči od Boga, ki je najvišje Dobro. To sovraštvo ga sili, da zavrača od sebe in od svojih bližnjih vse, kar prihaja od Boga, kar koli druží z Bogom in kar koli vodi k uživanju Boga; zavrača resnico, krepost, mir in pravico.⁴⁴

68. Ko moramo na žalost gledati, kako ponekod raste število tistih, ki se ponašajo, da so sovražniki večnega Boga, je mar čudno, da v mnogih Srcih ugaša ljubezen? Gledati moramo, kako se v dejanju in mišljenju širijo krivi nauki materializma in se vsevprek povečuje neomejena svoboda uživanja. Tako v Srcih ugaša ljubezen, ki je vrhovni zakon krščanske vere in najtrdnejši temelj resnične in popolne pravičnosti ter glavni vir miru in čistega veselja. Naš Zveličar nas je na to opozoril, ko je dejal: »Ker se bo nepostavnost povečala, se bo ljubezen pri mnogih ohladila« (Mt 24,12).

3. Češčenje Presvetega Srca - znamenje rešitve za naš čas

69. Ko imamo pred očmi toliko zla, ki danes bolj kot kdajkoli stiska posameznike, družine, narode in ves svet, kje naj najdemo zdravilo, častiti bratje? Mar moremo najti kako obliko pobožnosti, ki bi bila odličnejša od češčenja Presvetega Srca Jezusovega, ki bi se bolj ujemala z značajem katoliške vere, ki bi bila bolj v pomoč sedanjim stiskam Cerkve in človeškega rodu? Katera verska vaja je plemenitejša, prijetnejša in zveličavnejša, kakor je to češčenje, o katerem govorimo, ko je vendar vse usmerjeno k Božji ljubezni?⁴⁵ In končno, kaj more uspešneje nagibati vernike, da bi se v življenju popolnoma oklenili evangeljske postave, kakor Kristusova ljubezen? In prav pobožnost do Presvetega Srca Jezusovega iz dneva v dan množi in poživlja ljubezen do Kristusa. Če pa se evangeljska postava ne upošteva, človeštvo nikakor ne more doseči

⁴⁴ Prim *Summa Theologica*, II-II, q. 34, a. 2.

⁴⁵ Prim. Pij XI., *Okrožnica. Miserentissimus Redemptor*, v: AAS 20 (1928) 166.

pravega miru, kakor nam lepo pričajo besede Svetega Duha: »Delo pravičnosti bo mir« (Iz 32,17).

70. Zato bomo po zgledu našega neposrednega prednika vsem našim sinovom v Kristusu zopet ponovili ono opozorilo Leona XIII. nesmrtnega spomina: »Glej, danes se nudi očem drugo presrečno in Božje znamenje, namreč Presveto Srce Jezusovo ... ki v sijajni svetlobi žari med plameni. V njem je vse upanje. Od njega moramo prositi in pričakovati rešitev človeštva.«⁴⁶ Ob zatonu prejšnjega stoletja je Leon XIII. s temi besedami nagovoril vse vernike in prav tako tiste, ki so z iskrenim Srcem zaskrbljeni za lastni blagor in za blagor človeške družbe.

71. Tudi naša najbolj goreča želja je, da bi vsi, kateri se s ponosom imenujejo kristjani in ki si vneto prizadevajo za širjenje Kristusovega kraljestva na zemlji, imeli češčenje Srca Jezusovega za poročstvo in studenec edinosti, zveličanja in miru. Nihče pa ne sme misliti, da poudarjanje tega češčenja kaj zmanjšuje vrednost drugih pobožnosti, s katerimi krščansko ljudstvo pod vodstvom Cerkve časti Božjega Odrešenika. Nasprotno. Goreča pobožnost do Jezusovega Srca bo brez dvoma krepila in pospeševala še prav posebno češčenje svetega križa in ljubezen do Presvete evharistije. Lahko namreč trdimo, da nihče ne more prav razumeti Jezusa Kristusa križanega, če se mu ni razodela skrivnostna notranjost njegovega Srca. To se čudovito potrjuje po tistem, kar je Jezus Kristus razodel sv. Gertrudi in sv. Marjeti Mariji Alacoque. Tudi ne bomo mogli z lahkoto spoznati tiste silne ljubezni, ki je gnala Kristusa, da nam je dal sam sebe v duhovno hrano, če ne bomo posebej gojili pobožnosti do evharističnega Srca Jezusovega. Češčenje evharističnega Srca Jezusovega se namreč, da govorimo z besedami našega prednika srečnega spomina Leona XIII., nanaša prav na »dejanje najvišje ljubezni, s katerim je naš Odrešenik izlil vse bogastvo svojega Srca; da bi ostal pri nas do konca vekov, je ustanovil Božjega češčenja vredni zakrament

⁴⁶ Leon XIII., Okrožnica *Annum Sacrum*, v: Acta Leonis XIX, 1900, 79.

evharistije.«⁴⁷ Saj »evharistija, ki nam jo je naklonil s toliko ljubeznijo svojega Srca, ni najmanjši del njegovega Srca.«⁴⁸

72. Končno nas navdaja silna želja, da bi postavili trden branik zoper brezbožne spletke sovražnikov Boga in Cerkve ter da bi spet privedli k ljubezni do Boga in bližnjega družine in človeško družbo. In ne pomišljamo si trditi, da je v ta namen češčenje Presvetega Srca Jezusovega najuspešnejša šola Božje ljubezni; tiste ljubezni, pravimo, ki mora biti temelj Božjega kraljestva v dušah posameznikov, v družinski skupnosti in med narodi. Božja ljubezen je temelj Božjega kraljestva, kakor zelo modro opominja isti naš prednik blagega spomina: »Kraljestvo Jezusa Kristusa prejema svojo moč in lepoto iz Božje ljubezni. Sveta in urejena ljubezen je njegov temelj in vrhunec. Iz tega nujno izvirajo sledeča življenjska pravila: Dolžnosti vestno izpolnjevati, nikomur ne delati krivice, bolj ceniti nebeške kakor zemeljske reči, ljubezni do Boga dajati prednost pred vsemi stvarmi.«⁴⁹

73. Da bi pa iz češčenja Presvetega Srca Jezusovega na krščansko družino in na ves človeški rod tekle obilnejše koristi, naj si verniki prizadevajo, da bodo s tem češčenjem tesno združevali češčenje brezmadežnega Srca Matere Božje. Bog je namreč hotel, da je bila pri izvršitvi človeškega odrešenja preblazena Devica Marija neločljivo pridružena Jezusu Kristusu. Naše odrešenje se je izvršilo po ljubezni Jezusa Kristusa in njegovem trpljenju tako, da je oboje najožje povezano z ljubeznijo in trpljenjem njegove Matere. Zato je povsem primerno, da krščansko ljudstvo, ki je Božje življenje prejelo od Kristusa po Mariji, dostavlja k dolžni službi češčenja Presvetega Srca Jezusovega tudi češčenje najljubeznivejšega Srca nebeške Matere, kateremu naj izkazuje dejanja vdanosti, ljubezni,

⁴⁷ Leon XIII., *Litt. Apost. quibus Archisodalitas a Corde Eucharistico Jesu ad S. Ioaachim de Urbe erigitur*, 17. febr. 1903, v: *Acta Leonis XXII*, 1903, 309 s.

⁴⁸ S. Albertus Magnus, *De Eucharistia* VI, 1, 1, v: *Opera omnia*, 38, 1890, 358.

⁴⁹ Leon XIII., *Okrožnica Tametsi*, v: *Acta Leonis XX*, 1900, 303.

hvaležnosti in zadoščevanja. Temu najmodrejšemu in najprijetnejšemu Božjemu načrtu povsem ustreza nepozabni obred posvetitve, s katerim smo mi sami slovesno posvetili in izročili sveto Cerkev in ves svet brezmadežnemu Srcu blažene Device Marije.⁵⁰

4. Slovesnost stoletnice praznika Presvetega Srca

74. Letos se srečno končuje, kakor smo zgoraj omenili, prvo stoletje, odkar se po naročilu našega prednika Pija IX. blagega spomina v vsej Cerkvi obhaja praznik Presvetega Srca Jezusovega. Zato, častiti bratje, zelo želimo, da bi krščansko ljudstvo spomin te stoletnice povsod slovesno obhajalo z javnimi dejavnji češčenja, zahvaljevanja in zadoščevanja, ki naj se slovesno izkazujejo Božjemu Srcu Jezusovemu. Te slovesnosti krščanskega veselja in pobožnosti bo gotovo s posebno versko gorečnostjo obhajal narod, kateremu po Božji volji pripada sveta devica, ki je to pobožnost pospeševala in neutrudljivo oznanjala. Z njim pa bodo seveda združeni z vezmi ljubezni in skupne molitve vsi verniki sveta.

75. Medtem ko nas poživlja prijetno upanje in ko se v duhu vnaprej veselimo duhovnih sadov, ki bodo, kakor upamo, obilno privreli v Cerkvi iz češčenja Presvetega Srca, ponižno prosimo Boga, naj s svojimi mogočnimi milostmi blagoslavlja naše vroče želje. Vnaprej se veselimo duhovnih sadov, ki bodo privreli v Cerkvi, če bodo verniki to pobožnost pravilno, kakor smo jo razložili, razumeli in jo v dejanju izvrševali. Molimo, da bi se s pomočjo Božje milosti po letošnjih slovesnostih, ki so določene, v dušah vernikov vse bolj in bolj razplamtela pobožnost do Presvetega Srca Jezusovega. Ponižno prosimo Boga, da bi se po vsem svetu čim bolj razširilo najprijetnejše gospodstvo in kraljestvo Jezusovega Srca, namreč »kraljestvo resnice in življenja, kraljestvo svetosti in milosti, kraljestvo pravičnosti, miru in ljubezni.«⁵¹

⁵⁰ Prim. AAS 34 (1942) 345 s.

⁵¹ Rimski misal, *Hvalospev v čast Kristusu, Kralju veseljstva*.

76. Kot poročilo teh darov podeljujemo iz vsega Srca apostolski blagoslov vsakemu izmed vas, častiti bratje, pa tudi duhovnikom in vam poverjenemu ljudstvu, posebno tistim, ki pospešujejo in širijo češčenje Presvetega Srca.

Dano v Rimu pri Sv. Petru, dne 15. maja 1956, v osemnajstem letu našega papeževanja.

Papež PIJ XII.

Papež Pavel VI.

**APOSTOLSKO PISMO
O PRESVETEMU SRCU JEZUSOVEM**

'INVESTIGABILES DIVITIAS'¹

Apostolsko pismo Pavla VI., po Božji previdnosti papeža, patriarhom, primasom, nadškofom in škofom katoliškega sveta ob 200-letnici ustanovitve liturgičnega praznika v čast Presvetemu Srcu Jezusovemu.

Častiti bratje! Pozdrav in apostolski blagoslov!

»Nedoumljivo Kristusovo bogastvo« (Ef 3,8) je poteklo iz prebodene strani Božjega Odrešenika, ko je, umirajoč na križu, spravil ves svet z Očetom. Vneto češčenje Presvetega Kristusovega Srca pa je v teh poslednjih časih pokazalo to bogastvo v tako jasni luči, da so iz tega češčenja dozoreli razveseljivi sadovi v korist Cerkve.

Ko se je usmiljeni Zveličar, kot se poroča, prikazal izbrani redovnici Marjeti Mariji Alacoque v mestu Paray-le-Monial, je vztrajno prosil, naj bi vsi ljudje z javnimi molitvami častili njegovo Srce, ki je ranjeno iz ljubezni do nas, in naj bi mu na vse načine zadoščevali za prizadete žalitve. Res čudovito je, kako je pobožno češčenje tega Srca, ki je tu in tam že bilo razširjeno po delovanju in vzpodbujanju sv. Janeza Eudesa, zacvetelo med duhovščino in krščanskim ljudstvom ter prodrlo skoraj v vse dežele. Zato je sveti sedež okronal to splošno češčenje, ko je naš prednik častitljivega spomina Klemen XIII. sprejel pobožne prošnje poljskih škofov in rimske nadbratovščine Srca Jezusovega ter 6. februarja 1765 dovolil tako slavnemu poljskemu narodu kot omenjeni verski družbi

¹ AAS 57(1965)298-301.

liturgični praznik z molitvenim bogoslužjem (brevirjem) in mašo v čast Jezusovemu Srcu. S tem je potrdil dekret sv. kongregacije obredov z dne 16. januarja istega leta.²

Petinsedemdeset let potem, ko je omenjena ponižna redovnica iz reda Marijinega obiskovanja odšla v nebeško veselje, so bili uvedeni liturgični praznik in posebni obredi v čast Presvetemu Srcu Jezusovemu, kar so sprejeli ne le poljski kralj, škofje in verniki skupaj s člani omenjene rimske nadbratovščine, marveč so praznik obhajale tudi redovnice istega reda obiskovanja in vse to sveto mesto, škofje in kraljica plemeni tega francoskega naroda, predstojniki in člani Družbe Jezusove – tako da se je praznik v kratkem času razširil po vsej Cerkvi, v dušah vernikov pa obrodil izvrstne sadove.

Zato smo zelo veseli, ko smo zvedeli, da se ob 200 letnici tega srečnega začetka tu in tam pripravljajo spominske slovesnosti, predvsem v škofiji Autun, kamor spada Paray-le-Monial, in posebej še v veličastnem svetišču, ki je v tem mestu, kamor romajo pobožne množice z vseh strani, da počastijo sveti kraj, kjer so se kot verujemo, tako čudovito razodele skrivnosti Jezusovega Srca in odtod razlile po vsem svetu.

Naša želja in naša volja je torej, da ob tej priložnosti, ki se nam ponuja, vsi vi, častiti bratje, škofje Božje Cerkve, in vam poverjeno ljudstvo, vredno obhajate spomin na ustanovljeni praznik in ga na primeren način osvetlite: bodisi da ustrezneje in popolneje razložite vsem skupinam vernikov vzvišena in globoka poglavja svetega nauka, ki tolmačijo neskončne zaklade ljubezni Presvetega Srca, bodisi da napoveste posebne obrede, s katerimi se bo bolj gojila ljubezen do tega nad vse vrednega češčenja. Pri tem pa naj vam bo pred očmi, da bi bili vsi verniki prežeti z novim duhom in temu Božjemu Srcu izkazovali dolžno čast, zadoščevali za vse vrste grehov z bolj gorečo pobožnostjo ter vse svoje življenje uredili po iskreni ljubezni, ki je spolnitev postave (prim. Rim 13,10).

Ker je Presveto Srce Jezusovo, žareče ognjišče ljubezni, znamenje in živa podoba tiste večne ljubezni, s katero je »Bog

² Prim. Pija XII., *Okrožnica Haurietis aquas*: AAS 48 (1956) 341. A. Gardellini, *Decreta authentica SRC II*, 1856, št. 4324; III, št. 4579,3.

svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina« (Jn 3,16), smo prepričani, da bodo verske slovesnosti veliko pripomogle, da bi bolj globoko raziskovali in razumeli bogastvo Božje ljubezni. Enako upamo, da bodo vsi verniki črpali odtod obilnejše moči, da svoje življenje pogumno oblikujejo po evangeliju, da vztrajno popravljajo svoje navade ter dejansko izpolnjujejo zapovedi Božje postave.

Predvsem pa želimo, da se Presvetemu Srcu Jezusovemu, čigar najslavnejši dar je Presveta evharistija, izkaže večje češčenje s prejemanjem tega vzvišenega zakramenta. Pri evharistični daritvi se namreč daruje in prejema isti naš Odrešenik, »ki vedno živi, da prosi za nas« (Heb 7,25), čigar Srce je bilo prebodeno z vojakovo sulico in je izlilo val dragocene krvi in vode na človeški rod. Poleg tega na tem vzvišenem vrhuncu in tako rekoč središču vseh zakramentov okušamo duhovno sladkost na njenem izviru. Obhaja se spomin tiste izredne ljubezni, ki jo je Kristus pokazal v svojem trpljenju.³ Zato je potrebno – da uporabimo besede sv. Janeza Damaščanskega – da stopimo k njemu z gorečim hrepenenjem, da se ogenj našega hrepenenja navzame razžarjenosti oglja, sežge naše grehe in razsvetli Srca in da se v tem dotiku z Božjim ognjem razvnamemo in pobožanstvimo.⁴

Ta način se nam zdi najbolj primeren, da vsak dan bolj zavete češčenje Presvetega Srca, ki je – z žalostjo rečemo – pri nekaterih nekoliko popustilo. Vsi naj to češčenje cenijo kot odlično in pohvalno obliko tiste prave pobožnosti, ki jo v tem našem času posebno odloki 2. vatikanskega cerkvenega zbora tako močno zahtevajo – namreč pobožnosti do Jezusa Kristusa, kralja in središča vseh Src, ki je »glava telesu Cerkve ..., začetek, prvorojenec od mrtvih, da med vsemi zavzame prvo mesto« (Kol 1,18).

Ker pa sveti cerkveni zbor zelo priporoča pobožne vaje krščanskega ljudstva, posebno če se opravljajo po naročilu Apostolskega sedeža (*Konstitucija o svetem bogoslužju* 13; odslej B), se zdi, da je treba to vajo predvsem oznanjati, ker je vsa

³ Sv. Tomaž Akvinski, *Opusculum* 57.

⁴ Sv. Janez Damaščan, *De fide orthodoxa* 4,13; PG 94,1150.

v tem, da Jezusa Kristusa pravilno častimo, in mu zadoščujemo ter sloni največ na vzvišeni skrivnosti presv. Rešnjega Telesa. Iz tega in ostalih liturgičnih dejanj prihaja tisto posvečenje ljudi v Kristusu in tista čast Božja, za katero kot za svojim ciljem teži vse drugo delovanje Cerkve (B 10).

Zelo želimo, da bi priporočene slovesnosti prispevale k trajnemu napredku krščanskega življenja in prosimo za vas obilo darov Božjega Odrešenika. Kot dokaz svoje naklonjenosti od Srca podeljujemo apostolski blagoslov vam, častiti bratje, vsem duhovnikom, redovniškim družinam in vernikom, ki so zaupani vaši skrbi.

Dano v Rimu pri sv. Petru, 6. februarja 1965, v drugem letu našega pontifikata.

Papež Pavel VI.

SPREMNA BESEDA

Anton Strle

Od obnove liturgičnega življenja pričakuje danes sveta Cerkev obnovo Božjega kraljestva v dušah in izžarevanje tega kraljestva miru in ljubezni tudi v vse zunanje, praktično življenje, naj bo v družinah ali med narodi in po vsem svetu. Kristus, edini srednik med Bogom in ljudmi, Kristus, ki je središče vse liturgije in preko nje tudi središče vsega vesoljstva. On naj preko udov svojega skrivnostnega telesa, čim tesneje združenih z Njim, izžareva v svet svojo odrešenjsko ljubezen, dobrotljivo in nesebično, potrpežljivo in miroljubno, požrtvovalno in vse ljudi osrečujočo, da se v novi dobi, nasproti kateri gremo in ki je polna nevarnosti, pa enako polna čudovito lepih možnosti, v čim večji meri uveljavi betlehemski spev: »Slava Bogu, mir ljudem«, tisti mir, ki pomeni polnost sreče. Seveda se bo tista sreča v vsem obsegu in vsej globini uresničila šele v prihodnosti (*«ta eshata»*), tedaj ko bo Božje kraljestvo dokončno prišlo, ko bomo dočakali »novih nebes in nove zemlje« (2 Pet 3,13).

V liturgiji se srečamo tudi s češčenjem Presvetega Srca Jezusovega. Pravilno pojmovanje in uveljavljanje tega češčenja je tisto, kar liturgiji daje posebno globino in privlačnost, toplino in moč za preoblikovanje duš po Kristusu. Če imamo torej posebno veselje do liturgičnega življenja in če v liturgiji najdemo glavno hrano za svojo duhovno rast – to bi moralo biti pravzaprav nekaj normalnega za vsakega kristjana –, se nam temu zaradi češčenja Srca Jezusovega ne bo treba prav nič odpovedati. Ravno nasprotno: češčenje Srca Jezusovega nam bo pomagalo, da bomo še globlje zajemali iz studencev liturgije, ki so prav tisti studenci, o katerih govori že prvi stavek okrožnice papeža Pija XII. o češčenju Srca Jezusovega: »Z veseljem boste zajemali vodo iz Odrešenikovih studencev«.

Po drugi svetovni vojni je bilo neredko tudi med dobro mislečimi verniki in duhovniki in tudi med teologi, čutiti neko nerazpoloženje do češčenja Srca Jezusovega. Javljali so se glasovi o krizi in zastarelosti tega češčenja. Poleg drugih vzrokov za ta pojav je bil gotovo tudi ta, da je bilo v dogmatičnem nauku o tem češčenju marsikaj nerazčiščenega in nejasnega, predvsem pa brez globlje zakoreninjenosti v virih razodetja, čeprav je treba dostaviti, da je zadnja leta izšlo nekaj odličnih del, ki so uspešno odpravljala te pomanjkljivosti.

Ob stoletnici uvedbe praznika Srca Jezusovega za vso Cerkev je papež Pij XII. izdal okrožnico, v kateri povzema in pogloblja vse, kar so doslej o tem predmetu povedali teologi, odstranjuje razne nejasnosti ter podaja sintezo, kakršno bi drugje pač zastonj iskali. Ob tej okrožnici živo čutimo, da s češčenjem Srca Jezusovega stopamo v svetišče osrednjih resnic Božjega razodetja. Nauk o Srcu Jezusovem je sedaj osvetljen s tako lučjo, da se ni mogoče znebiti vtisa: to je naravnost dopolnilo in poglobitev nauka o skrivnostnem telesu Kristusovem in o sveti liturgiji kot življenjski funkciji tega telesa, čemur je Pij XII. posvetil svoji dve veliki, za versko življenje in tudi za teologijo nadvse pomembni okrožnici. Kar je za nauk o Cerkvi *Mystici Corporis* (1943) in za nauk o liturgiji *Mediator Dei* (1947), to je nauk o češčenju Srca Jezusovega okrožnica *Haurietis aquas* in se obenem z njima uvršča med najpomembnejše dokumente cerkvenega učiteljstva sploh.

Preden preidemo na sam prevod vsebinsko zelo bogate in globoke okrožnice, naj podamo kratek pregled dogmatičnega nauka o češčenju Srca Jezusovega, upoštevajoč pri tem nauk okrožnice same. Tako bo mogoče okrožnico lažje razumeti in si lažje prisvojiti njeno vsebino, ki je tako važna, da je res vredno, spet in spet se vračati k študiju in k molitveno spoštljivemu premišljevanju posameznih odstavkov, ki bodo povečini vsi nudili izvrstno snov tudi prav za meditacije. Ob študiju in premišljevanju vsebine te okrožnice se bodo duhovniki in laiki lahko notranje zelo obogatili, hkrati pa tudi obogatili svoj apostolat ter dobili zanj najlepših pobud. Naslednja poglavja o nekaterih važnejših vprašanjih iz teologije Srca Jezusovega hočejo k temu pripomoči in naj bodo nadomestilo za opom-

be, ki bi jih sicer bilo treba dostaviti k posameznim odstavkom Pijeve okrožnice. Obenem pa bodo slušateljem dogmatike služila kot pripomoček pri študiju enega izmed poglavij iz Kristologije. Spomnimo se tega, kar pravi švicarski teolog J. Stierli: »Naša pobožnost mora biti dogmatično utemeljena. Oblikovana bodi iz vere in razodetja. Čim globlje in čim bolj centralno je versko življenje zakoreninjeno v dogmi, tem bolj plodovito se mora uveljavljati po splošnih zakonih razvoja.«¹

Že takoj na začetku naj bo pripomba, da tu po večini ne uporabljamo besede *pobožnost* do Presvetega Srca, marveč češčenje Presvetega Srca Jezusovega. Zakaj? Zato, ker je beseda *pobožnost* v svojem pomenu bolj nedoločena kakor pa beseda *češčenje*. V najožjem pomenu nam *pobožnost* pove toliko, kakor latinska beseda *devotio* v strogem pomenu: predanost Bogu, notranja pripravljenost človekova, da vse svoje življenje podredi Bogu in ga posveča njegovi službi. Včasih to besedo jemljemo v nekoliko širšem pomenu, namreč v tistem, ki se sklada z njeno etimologijo: pobožnost je življenje po Bogu, po Božji volji. Zelo pogosto pa pri besedi *pobožnost* mislimo na razne zunanje verske vaje; te so sicer tudi pri češčenju Srca Jezusovega vsaj v nekem smislu in obsegu nujno potrebne, a same po sebi niso tisto, kar pravo češčenje Srca Jezusovega mora biti. Z besedo *češčenje* se temu dvoumju izognemo. Tudi cerkveno učiteljstvo, ne glede na zadnjo okrožnico o Srcu Jezusovem, navadno uporablja besedo *češčenje*.

Okrožnico je v slovenščino prvi prevedel dr. Jakob Žagar. Podnaslove in naslove ter številčenje je povzel po hrvaškem prevodu, ki ga je leta 1957 prinašal *Vjesnik djakovačke biskupije*. Pričujoči prevod je predelan in na mnogih mestih močno spremenjen; podnaslovi so tukaj povzeti po italijanskem prevodu, objavljenem v *L' Osservatore Romano*, oziroma po francoskem prevodu iz *Nouvelle Revue théologique*, ki jih je povzel iz italijanskega prevoda.

¹ V knjigi J. Stierli, *Cor Salvatoris, Wege zur Herz-Jesu-Verehrung*, Herder, Freiburg 1954, 249 s.

PREGLED DOGMATIČNEGA NAUKA O ČEŠČENJU PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

1. Utemeljenost češčenja presvetega Srca Jezusovega v virih razodetja

Namen okrožnice Pija XII. o češčenju Srca Jezusovega je v prvi vrsti, da pokaže, kako globoko je to češčenje utemeljeno v Božjem razodetju. Če je ta namen dosežen, bodo odpadli vsi pomisleki proti temu češčenju in se ga bo rad oklenil vsak vernik.²

Predvsem sta v virih razodetja dve veliki misli, na katerih temelji češčenje Presvetega Srca Jezusovega: misel o vodi iz Odrešenikovih studencev in pa misel o Božji ljubezni, iz katere končno pritekajo vsi studenci mesijanskih dobrot, o tisti Božji ljubezni, ki je prvotni vir vsega odrešenja in pravzaprav tudi vse ustvarjene bitnosti.³ Ustavili se bomo nekoliko dalj pri prvi misli. Pri drugi, ki jo okrožnica na podlagi citatov iz Svetega pisma in iz cerkvenih očetov prikazuje tako čudovito lepo, pa se bomo pomudili le na kratko.

1. Voda iz Odrešenikovih studencev

Okrožnica že v drugem odstavku navaja Jezusove besede, ki jih je slovesno izrekel na šotorskem prazniku, obračajoč nase napoved preroka Izaija o Odrešenikovih studencih, tisto napoved, s katero se okrožnica sploh začne. Podoba žuborečega studenca in vse oživljajoče vode je v Svetem pismu zelo pogosta in globoko pomenljiva. Takoj na prvih straneh je govor o reki v raju, o reki, ki daje rodovitnost in lepoto, ki napravlja raj za to, kar je. Poleg preroka Izaija (npr. 12,3; 49,10; 55,1) govori Jeremija o vodi kot o simbolu Božjih dobrot in

² Prim. Pij XII., Okrožnica *Haurietis aquas*, št. 10 s., 14, 64. Krajše navedke iz imenovane okrožnice bomo odslej povzeli kar v besedilu z okrajšavo številke, ki pomeni številko odstavka okrožnice, ki je bila objavljena v AAS 48 (1956) 319–353, a tam odstavki še niso bili oštevilčeni, oštevilčili so jih v italijanskem in francoskem prevodu.

³ Prim. P. Heinisch – D. Pintonello, *Theologia del Vecchio Testamento*, Marietti–Roma/Torino 1950, 99–109, 159 s.

tiste sreče, ki jo pravični uživajo v prijateljstvu z Bogom (2,13). Prerok Ezekiel opisuje polnost prekipavajočih voda, ki bodo v novem Jeruzalemu tekle od desne strani templja (47,1 sl.; prim. tudi 11,19; 36,25; 39,29). Zaharija pa govori o studencu, ki bo žuborel v Davidovi hiši in očiščeval grešnike in vse omadeževane (13,1) tedaj, ko bo izlil na »Davidovo hišo in na vse jeruzalemske prebivalce Duha milosti«, tedaj ko bodo zrli Mesija, »katerega so prebodli« (12,10).

Ob šotorskem prazniku je vsako leto šel sprevod od templja k studenca Siloa in se ob petju in godbi slovesno vračal z vodo v zlatem vrču. To je bil eden od zelo svečanih trenutkov, in sicer v spomin na čudežno Božjo pomoč Izraelcem, ko je v puščavi pritekla voda iz skale. Hkrati so Izraelci s tem obredom izražali vero v prihodnjega Mesija kot novega Mojzesa, ki bo v vsem obilju naklanjal žive vode v puščavi zemeljskega potovanja nasproti obljubljeni deželi popolnega uresničenja Božjega kraljestva. O Kristusu kot novem Mojzesu govori Sveto pismo Nove zaveze kot o nečem domačem (5 Mz 18,15; Apd 3,22; 7,37). Ljudstvo je to dobro vedelo in je zato od Mesija kot poslednjega in pravega Mojzesa pričakovalo izpolnitev teh čudežev – pomnožitev kruha in vodo iz skale. Zato je obakrat, ko je Jezus razodel svojo moč, vzklikalo: »Ta je prerok, ta je Mesija!« (Jn 6,14; 7,41). O živi vodi, ki jo bo dajal, govori Kristus že Samarijanki pri Jakobovem studencu (Jn 4,10). Sv. Pavel gleda v Kristusu pravega voditelja na poti iz egiptovske sužnosti greha in tudi pravo skalo, ki jim bo dala žive vode, da bodo mogli priti do cilja (1 Kor 10,4). Judje so dobro poznali tudi psalm 22, kjer je govor o Bogu kot pastirju, ki vodi k osvežujočim vodam. Jezus to prevzema nase, ko govori o sebi kot dobrem pastirju, ki je prišel, da bi imeli življenje (Jn 10). In ali ni ta misel o osvežujoči vodi tudi v ozadju vabila: »Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek« (Mt 11,28; prim. Jn 6,35).

Besede, ki jih je Jezus na šotorskem prazniku po splošno sprejeti razlagi govoril prav ob tistem slovesnem trenutku, ko je sprevod z vodo prispel k templju, navaja okrožnica drugače, kakor pa smo bili doslej povečini navajeni. Razlika je v interpunkciji, postavitvi ločil, a iz tega sledi tudi drugačna razlaga.

Tako beremo v našem slovenskem prevodu: »Če je kdo žejen, naj pride k meni in naj pije! Kdor veruje vame, bodo, kakor pravi Pismo, iz njegovega osrčja tekle reke žive vode (Jn 7,38).« Smisel takšnega besedila je: iz osrčja v Kristusa verujočega človeka bodo tekle reke žive vode. Po besedilu, kakor ga nava-ja okrožnica, pa je Jezus zaklical: »Če je kdo žejen, naj pride k meni in naj pije, kdor vame veruje. Tekle bodo, kakor pravi Pismo, iz njegovega osrčja reke žive vode.« To besedilo nam pove, da je Jezus sam tisti, iz čigar osrčja bodo tekle, ko bo po-veličan, reke žive vode. Pij XII. se je za takšno besedilo in zato tudi razlago odločil v smislu svoje okrožnice o Svetem pismu, namreč *Divino afflante Spiritu* (1943) kjer je med drugim naglasil tudi to, da se je treba truditi za spoznanje izvirnega be-sedila, ker je to besedilo navdihnjeno, ne pa morda razni pre-vodi ali prepisi kot taki. Besedilo, kakršnega smo v Jn 7,37 sl. navajeni, sicer ne vsebuje ravno kake verske in npravne zmote; to bi bilo proti avtentičnosti *Vulgate*, o kateri govori triden-tinski cerkveni zbor, saj tudi takšno besedilo razlaga, da je začetni vir živih voda milosti vedno le Kristus; če pa tudi o ver-niku lahko rečemo, da iz njega pritekajo te vode, je to le zaradi njegove žive zveze s Kristusom, začetnikom vseh milosti.

Običajno besedilo je prišlo v *Vulgato* in v večino drugih pre-vodov pod vplivom Origena in aleksandrijske šole. Dolgo vrsto dokazov pa imamo iz patrističnega izročila, da je pravilno tako, kakor beremo sedaj v okrožnici *Haurietis aquas*. Ta druga inter-punkcija in razlaga izhaja iz Efeza v Mali Aziji in jo lahko zasle-dujemo nazaj skoraj prav do evangelista Janeza, ki je te besede prvi zapisal. Sicer pa tudi na Zahodu, kjer je prevladala v tem pogledu aleksandrijska razlaga v tekstu in izročilu, niso na pra-vilno, sedaj v okrožnici sprejeto razlago, nikoli docela pozabili.⁴

⁴ Glej Hugo Rahner, *Gedanken zur biblischen Begründung der Herz-Jesu-Verehrung*, v: Cor Salvatoris, 58–64. Avtor je že prej veliko razpravljaj in navaja svoja in druga dela o tem prav tam, str. 47. Pri roki mi je še tole, kar prav tako potrjuje, da so odlični katoliški bibličisti že prej dobro vedeli za bolj pravilno razlago: M. J. Lagrange – L. Gramatica, *L'Évangéle di Gesu Christo*, 3. izd., Morcelliana, Brescia 1941, 282. s.; Simon Prado, *Novum Testamentum I* (1930) št. 293, str. 420; F. X. Durrwell, *La Résurrection de Jésus – Myst re de Salut*, Le Puy–Paris, Mappus 1954, 31 in 351 ss.

Da je pravilno to drugo besedilo, nam še posebno jasno dokazuje miselna zveza in okoliščine, v katerih so bile Jezusove besede izrečene. Na zadnji dan šotorskega praznika, ko je Jezus to govoril, so se namreč posebej spominjali zlasti napovedi preroka Zaharija: »Tisti dan bo odprt studenec Davidovi hiši in jeruzalemskim prebivalcem v očiščenje greha in madežev« (13,1). Neposredno pred tem mestom pa je pri istem preroku razodetje o prebodenem Mesiju in o izlitju milosti na jeruzalemske prebivalce (12,10). Poslušalci so brez težave razumeli Jezusove besede v tem pomenu: »Sveto Pismo govori: Iz Mesijevega osrčja (telesa, notranjosti, Srca) bodo tekle reke žive vode.«⁵

Izvirni grški tekst Jn 7,38 ima za osrčje izraz *koilia*, kar pomeni *notranjost telesa*. Po mnenju najboljših poznavalcev aramejskega jezika, katerega je naš Gospod govoril, je ta izraz istoveten s *Srcem*.⁶ Že starozavezna govorica označuje z besedo *Srce* in s podobnimi izrazi, ki pomenijo večinoma isto (hebrejsko: *leb, lebab, beten, me(j) im, kereb*; grško: *kardia, koilia, splanghna*; latinsko: *cor, venter, viscera*), človekovo notranjost, počelo in organ človekovega osebnostnega življenja, koncentracijsko točko bistva in življenja določenega človeka kot duhovne osebnosti.⁷ Kako blizu so te Jezusove besede molitvi Cerkve, ki govori o Srcu Jezusovem kot *viru življenja in svetost*!

Živa voda je namreč, kakor vemo iz avtentične razlage apostola Janeza samega (7,39), »Sveti Duh«. S prihodom Svetega Duha se začne stanje odrešenja, ki je stanje prežetosti s Svetim Duhom in ki je naravnano na poveličanje, na popolno prežetost s tem Duhom. A najprej mora biti poveličan, tudi po telesu prežet s Svetim Duhom, On, ki je »prvi med vsemi stvarmi« (Kol 1,18). Potem bodo šele začele teči reke žive vode.

Ura poveličanja je po lastnih Jezusovih besedah (Jn 12,28; 13,31; 16,5; 17,4.5; 3,14.15) ura žrtve na Kalvariji, tiste žrtve, ki se je dovršila z vstajenjem.⁸ Ne samo evangelist Janez, ampak

⁵ Prim. H. Rahner, n. d., 40.

⁶ H. Rahner, n. d., 39.

⁷ Glej H. Rahner, n. d., 22.

⁸ Prim. J. Stierli, *Dogmatische und religiöse Werte der Herz-Jesu-Verehrung*, v: *Cor Salvatoris*, 253.

tudi sinoptiki imajo očitno pred očmi to dejstvo, ko vsi poročajo o veličastnih pojavih neposredno po Jezusovi smrti. Trpljenje je bilo za Jezusa samo pot k poveličanju telesa in je s kalvarijsko krvavo žrtvijo verujočim odprlo vire zveličavnih milosti, ki končno privedejo k dokončni prežetosti s Svetim Duhom ob vstajenju mrtvih. Zato je Jezus že takoj po vstajenju podelil apostolom Svetega Duha (Jn 20,22), čeprav jim ga je na izreden in viden način poslal šele na binkoštni praznik.⁹ Kar je bilo povedano v 7. poglavju Janezovega evangelija, to se je izpolnilo v trenutku, ko je bila na križu prebodena Gospodova stran in gotovo tudi njegovo Srce,¹⁰ o čemer isti evangelist poroča na izredno slovesen način. Kri in voda iz prebodene strani mrtvega Odrešenika sta znamenje ne le resnične smrti Gospodove, marveč tudi znamenje, da se je izpolnilo to, kar je v Svetem pismu napovedano o mesijanskih dobrinah. Sedaj, ko se je v popolni pokorščini – popolna je zato, ker izvira iz ljubezni – do nebeškega Očeta izvršilo Mesijevo trpljenje kot nasprotje Adamove nepokorščine, sedaj, ko se je prelila kri Kristusove odrešilne daritve, bodo tekli potoki milosti. Voda se iz prebodene Jezusove strani izlije kot simbol milosti, ki je bila zaslužena s prelitjem krvi, z izvršitvijo daritve novega in pravega velikonočnega Jagnjeta, z izpolnitvijo tiste daritve, ob kateri so bili Izraelci rešeni iz Egipta in so odšli na pot proti obljubljeni deželi, na kar sv. Janez izrecno opozarja (19,36; prim. 2 Mz 12,46; Zah 12,10). O tem novem Jagnjetu govori sv. Janez veliko tudi v Razodetju, kjer že na začetku omenja izpolnitev Zaharijeve napovedi o prebodenem Mesiju (1,7) in razpravlja potem o »zaklanem« Jagnjetu (5,12), ki bo zveličane v polnosti napajalo z reko žive vode.¹¹

⁹ Razmerju med prvo veliko nočjo in binkoštni je na področju krščanskega življenja podobno razmerje med krstom in birmo: že pri sv. krstu prejmemo Svetega Duha in njegove darove, a ob sv. birmi v večji meri. Tu imamo potrjeno tega, kar s tako doslednostjo naglašava nasproti nekaterim, v tem pogledu nejasnim, teologom naš ekzeziolog prelat dr. Franc Grivec: Cerkev je bila ustanovljena na križu, saj so bile tedaj zaslužene vse milosti Svetega Duha, ki je duša v telesu Cerkve.

¹⁰ To okrožnica *Haurietis aquas* v št. 39 posebej poudarja.

¹¹ Raz 7,17; 22,1. Glej tudi Raz 7,14; 19,7; in še Iz 53,7; Jer 11,29; Jn 1,29; 1 Pet 1,9. O tem H. Rahner, n.-d., 41–43.

Izlitje *živih voda* iz prebodenega Srca v določenem smislu že poveličanega Gospoda se je na križu izvršilo še na skrivnosten način, v znamenju krvi in vode. Na binkoštni praznik pa se je razodelo tudi z vidnimi učinki; tedaj se je izpolnila Joelova napoved in začel se je »poslednji dan« (Apd 2,17.33; 10,45; Joel 2,8). Sveti Duh se od tedaj razliva na vse človeštvo – iz Srca učlovečene Božje Besede prihaja in dosega vsa Srca (Gal 4,6; Rim 8,15). Iz krstne milosti, ko se pod zagrinjalom zakramenta, svetega znamenja, izvrši prvi stik med Odrešenikovim in človekovim Srcem (Tit 3,5–7), potekajo nadaljnje milosti, ki pripravljajo prihod poslednjega dne.¹² Tako se vrši tista sprememba, zamenjava Srca, ki jo napovedujejo preroki (Ezk 36,26–29; 11,19; Jer 32,39). V Kristusu samem je napoved o novem Srcu že uresničena; po stiku z Njim, ki mu molitev Cerkve pravi: »Kralj in središče vseh Src«, pa se uresničuje v udih Kristusovega skrivnostnega telesa.¹³ Dokončno razode-tje Duha pa se bo izvršilo šele tedaj, ko bosta Duh in nevesta govorila: »Pridi! In kdor je žejen naj pride. Kdor hoče, naj za-stonj zajame vodo življenja« (Raz 22,17).

Ko govorimo o milosti, tolikokrat uporabljamo besedo o njenem »razlivanju« in podobno. Če bomo to besedo gledali v luči omenjenih velikih misli Svetega pisma, v luči nauka o Srcu Jezusovem kot viru vsega nadnaravnega življenja, nam bo povedala vse več, kakor pa nam navadno pove.¹⁴ Cerkvi je bilo nekoč to zelo domače. Zato pa cerkveni očetje in pisatelji zdaj s temi zdaj z drugimi izrazi vztrajno ponavljajo trditev, da se je Cerkev rodila iz Jezusove prebodene strani, torej iz njegovega prebodenega Srca, o čemer tako lepo razpravlja tudi okrožnica *Haurietis aquas* (št. 39). Ko je bila izvršena Kristusova krvava daritev na Kalvariji, se je namreč izvršilo odrešenje in so bile zaslužene vse milosti, ki oživljajo ude Cer-kve. Kristusova popolna žrtev, posebno nazorno označena s prelitjem še zadnje krvi, je odprla vsa pota milosti, vsa pota do Odrešenikovih studencev, do tistih voda, ki prerajajo ljudi

¹² H. Rahner, n.d., 43 a.

¹³ Prim Richard Gutzwiller, *Vom biblischen Charakter der Herz-Jesu-Litanei*, v *Cor Salvatoris*, 233.

¹⁴ Prim. H. Rahner, n. d., 43.

v skrivnostne ude Kristusovega telesa, ki je Cerkev. Na nek način so bili ti udje v Kristusa včlenjeni že tedaj, ko je Kristus umrl na križu – namreč virtualno, v moči pravic in zaslužnja, ki jih je Kristus pridobil in so odslej vsakomur na razpolago.¹⁵ Na križu je Kristus postal Glava Cerkve, ker se je tedaj začela med njim in Cerkvijo enota po Svetem Duhu, ki je numerično isti v Kristusu in v udih Cerkve in ki napravlja vso Cerkev za enovito, eno samo skrivnostno Kristusovo telo, ker ga oživlja ena in ista duša – Sveti Duh.¹⁶ O Svetem Duhu kot daru prebodenega Srca Jezusovega imamo v okrožnici krasen odstavek (št.41), da ne omenjamo drugih mest okrožnice, ki tudi govore o zvezi med Presvetim Srcem in Svetim Duhom, življenjskim počelom Kristusove Cerkve.

2. Božja ljubezen

Vse zveličavne dobrine nam prihajajo iz Odrešenikove prebodene strani – to je prva velika misel, ki nam odkriva utemeljenost češčenja Srca Jezusovega v virih razodetja. S to v zvezi je pa še druga, ki je tako jasna in jo Sveto pismo in ustno izročilo tolikokrat ponavljata, da se ob njej ni potrebno kaj več ustavljati: najgloblji vir, pravir, iz katerega pritekajo vsi Odrešenikovi studenci, je Božja ljubezen, tista, ki je svoj višek dosegla prav v kalvarijski daritvi, katere izvršitev je bila potrjena z izlitjem krvi in vode iz prebodene Gospodove strani. S sholastičnimi izrazi bi lahko rekli, da je bila ljubezen formalni element odrešilne daritve, medtem ko je bilo prelitje krvi, smrt na križu, njen materialni element. Ta Božja ljubezen se je razodevala že v Stari zavezi in ima v tem smislu češčenje Srca Jezusovega svoje korenine že tam; kaj naj rečemo šele o Novi zavezi. Okrožnica ima izbrana najlepša tozadevna mesta

¹⁵ »Iuridice, virtualiter et meritorie«, pravi Zappelena, *De Ecclesia Christi*, pars. apol., Romae 1946, 122. Glej tudi: S. Tromp, *De nativitate Ecclesiae ex Corde Jesu in cruce*, v: Gregorianum 13 (1932) 489 – 527; H. Rahner, *Ecclesia ex latere Christi*, Innsbruck 1935; F. Grivec, *Srce Jezusovo in Cerkev*, v: RevKa 1943, 1–9.

¹⁶ Glej sv. Tomaž Akvinski., *In Joan* I, 1.3; II, 1.6; De Ver. 29, 4; S. Th. III, 8, 1.1 – O tem zelo dobro razpravlja Mouroux, *Experience chretienne*, Aubier–Paris 1954, 236 s.

iz Svetega pisma in cerkvenih očetov, ki so seveda sami črpali iz navdihnjene Božje besede. »Ne moremo prav nič dvomiti, da tako Nova kakor Stara zaveza s pretresljivimi podobami in poudarkom oznanjata in naglašata Božjo ljubezen do nas, ti-sto ljubezen, za katero v češčenju Srca Jezusovega predvsem gre«, pravi okrožnica (št. 13), preden preide na podrobnosti. Srce Jezusovo je »znamenje Božje ljubezni, ki je šla tako da-leč, da je tudi s Srcem učlovečene Besede vzljubila človeški rod« (št. 58). »Skrivnost Božje ljubezni je začetek in vrhunec tako učlovečenja kakor odrešenja« (št. 24). In k temu je bilo uravnano tudi vse Božje delovanje v stari zavezi.

Kali za češčenje Srca Jezusovega so gotovo navzoče v virih Božjega razodetja. To nam bo postalo še bolj jasno v naslednjem poglavju, ko bo govor o tem, kaj s pobožnostjo do Srca Jezusovega pravzaprav častimo. Okrožnica ne trdi, da bi vse tisto, na kar se to češčenje posebej opira, bilo v Božjem razo-detju na jasen in določen način (explicite) obseženo; to celo zanika: »Navedbe iz Svetega pisma in očetov ter njim podobne številne druge, ki jih nismo navedli, teh čustev nikoli ne spravljajo v zvezo s telesnim Srcem tako, da bi jasno povedali, kako je njegovo Srce simbol njegove neizmerne ljubezni« (št. 26). »Sveto pismo nikoli izrecno ne govori o posebnem češče-nju in ljubezni, ki bi se izkazovala telesnemu Srcu učloveče-ne Besede kot znamenju njegove goreče ljubezni« (št. 13). »To Srce je le polagoma in postopoma postalo predmet posebnega češčenja« (št. 50), vendar pa po svoji prvenstveni vsebini pobožnosti vernikov nikdar ni bilo povsem tuje (št. 47). Saj »to češčenje v bistvu ni nič drugega, kakor češčenje Božje in člo-veške ljubezni učlovečene Besede, pa tudi češčenje ljubezni, ki jo imata nebeški Oče in Sveti Duh do grešnikov« (št. 46). »Čeprav evangelisti in drugi sveti pisatelji ne opisujejo izrecno Srca našega Odrešenika, Srca, ki je živo, prav tako obdarje-no s čuti kakor naše, ki bije in trepeče ob različnih čustvih njegove duše in ob silni ljubezni njegove dvojne volje, vendar pa često osvetljujejo njegovo božansko ljubezen ter čustva, ki so z njo v zvezi: hrepenenje in veselje, bolečino, strah in jezo, kakor se kažejo na njegovem obrazu, iz njegovih besed in kre-tenj« (št. 26). »To češčenje izhaja iz samih načel krščanskih re-

snic« (št. 53), obseženo je vključno v javnem Božjem razodetju samem. »Tisto, kar je bilo razodeto sv. Marjeti Mariji Alacoque, ni dodalo nič novega katoliškem nauku« (št. 52) in zato »ne smemo reči, da se je to češčenje začelo, ko ga je Bog privatnim osebam razodel« (št. 52), kakor bi bilo tudi napačno »reči, da se je nenadoma pojavilo v Cerkv; treba je namreč reči, da je naravno vzcvetelo iz žive vere in goreče pobožnosti do Božjega Odrešenika in njegovih poveljanih ran«(št. 52), pri čemer ima zlasti sv. Marija M. Alacoque velik pomen (št. 51).

Zgodilo se je pač podobno kakor pri drugih oblikah verskega življenja v katoliški Cerkv: kal verskih resnic, oziroma poznavanje teh resnic se je pod vplivom Svetega Duha razvijalo in zraslo je drevo, ki se po svojem bistvu nič ne razlikuje od tega, kar je bilo vsebovano že v kali.

2. Predmet češčenja Srca Jezusovega

A. Nauk teologov pred okrožnico »Haurietis aquas«

1. *Predmet češčenja splošno.* Češčenje je spoštovanje, ki ga komu izkazujemo zaradi njegovih odlik; pri tem se mu na nek način podredimo. Ker se človek more podrediti le umnemu bitju, osebi, zato češčenje v polnem pomenu velja vedno le osebi, ki je celotni ali prvenstveni materialni predmet češčenja. Kadar se češčenje nanaša na kaj drugega in ne na osebo, je to le zaradi tega, ker je tisto drugo v zvezi z osebo, bodisi da je zveza notranja (deli, ki spadajo k osebi; npr. poljubimo dobrotnikovo roko), ali pa je le zunanja (podoba, relikvije). To se imenuje delni ali sekundarni materialni predmet češčenja. Tudi če je naše češčenje usmerjeno na kak del, ki spada k osebi, je zadnji predmet tega češčenja vedno le oseba.¹⁷ Nikoli se češčenje ne sme ustaviti pri delnem materialnem predmetu. Človeško Kristusovo naravo npr. častimo po Božje, ker je združena

¹⁷ Prim. I. Solano, *De Verbo incarnato*, n. d., 159, v: *Sacrae Theologiae Summa III*, Matriti 1950; dalje F. Dander, *De Christo Salvatore*, Oeniponte 1949, Th. 17, 27.

v enoto z drugo Božjo osebo; a to češčenje se ne sme ustaviti pri človeški naravi sami, ker ta narava nima lastne človeške osebnosti. Če bi jo po Božje častili, bi bilo to malikovanje. In niti kakega nižjega češčenja, ki bi bilo podobno češčenju zgolj človeške osebnosti, človeški naravi Kristusovi kot taki ne smemo izkazovati, ker bi s tem zašli v nestorijansko zmoto o dveh osebah v Kristusu. Častimo jo »*in se, sed non propter se*«. ¹⁸ – Ko pravimo, da človeško naravo Kristusovo po Božje častimo sicer v njej sami, a ne zaradi nje, prehajamo na nagib ali formalni predmet češčenja, ki se prav tako deli v celotnega ali primarnega in v delnega ali sekundarnega. Celotni nagib ali formalni predmet češčenja je dostojanstvo, veličina osebe, ki ji velja češčenje. Delni ali sekundarni nagib, ki ga lahko imenujemo tudi posebni nagib ali posebni formalni predmet češčenja, pa je posebna odličnost predmeta, na katerega je češčenje neposredno usmerjeno – tako npr. Gospodovo obličje častimo zato, ker je na tem obličju odsevalo Kristusovo čudovito notranje življenje – prvenstveni in zadnji nagib ali formalni predmet pa je tudi tu neizmerno dostojanstvo Kristusove osebe, ki je Božja.

Iz teh pojasnil sledi: Ker Kristusova človeška narava nima lastne človeške osebnosti, zato ne more biti celotni in zadnji materialni predmet Božjega češčenja (in pač tudi ne celotni predmet kakega nižjega češčenja v polnem smislu); v njej pa tudi ne moremo najti celotnega in prvenstvenega nagiba ali formalnega predmeta češčenja – častimo jo v njej sami (materialni delni predmet), a ne zaradi nje same, ker je pravi nagib za Božje češčenje, ki tej naravi gre, Božja Beseda, s katero je ta narava združena.

Kaj je iz tega treba sklepati glede predmeta češčenja Srca Jezusovega? Razumljivo je, da so si vsi teologi edini, da »*obiectum materiale totale*« tudi pri češčenju Srca Jezusovega ne more biti nič drugega kakor Kristusova oseba, »*obiectum formale totale seu primarium*« pa neskončno Božje veličastvo te osebe. Glede na to se češčenje Presvetega Srca sploh ne loči

¹⁸ Prim. K. Adam, *Christus des Glaubens*, Patmos V., Düsseldorf 1954, 259.

od drugih oblik češčenja Kristusove človeške narave oziroma njegovih posameznih delov. Spor je glede vprašanja o »obiec-tum materiale partiale« tega češčenja; v skladu s tem pa več ali manj tudi glede posebnega formalnega predmeta češčenja. Čeprav ne moremo reči, da bi bila ta neenotnost in nejasnost med teologi glede določitve posebnega predmeta češčenja Presvetega Srca praktično kaj posebno dalekosežna, vendar je res, da je tudi ta nejasnost vplivala na nastanek »krize«, ki jo je zlasti po zadnji svetovni vojni začelo doživljati vsaj po nekaterih deželah zahodne Evrope.

2. *Trojni pomen besede Srce.* Besedo *Srce* jemljemo v treh pomenih: v dobesednem – telesno, fizično Srce (če npr. reče-mo, da ima bolnik slabo Srce); v zgolj prenesenem, metafo-ričnem – notranje življenje brez ozira na telesno Srce, lahko tudi le notranjost, npr. pri mrtvih stvareh, (ko npr. pravimo, da se v »Srcu« zemlje nahajajo ti in ti kemični elementi); in pa v simboličnem pomenu – telesno Srce kot simbol ljubezni in simbol tega, kar je z ljubeznijo v nujni zvezi.

Prvi teologi, ki so o češčenju Srca razpravljali, so se – vsaj nekateri – nagibali k mišljenju, kakor da je posebni materialni predmet tistega češčenja, ki ga je Cerkev polagoma odobri-la in tudi priporočila, telesno Srce kot tako, čeprav zedinjeno z drugo Božjo osebo. To mnenje gotovo ni pravilno, kakor vidi-mo že iz prvih spisov sv. Marjete M. Alacoque in tudi iz vzkli-kov pri litanijah Srca Jezusovega. Gotovo je tudi Jezusovo Srce v dobesednem smislu vredno Božjega češčenja, a tudi sv. Marjeta M. Alacoque ni mislila tako ozko, saj v zvezi s Presve-tim Srcem tolikokrat govori o notranjem življenju Kristusove duše in o njegovi Božji ljubezni. V novejšem času pa so neka-teri začeli zahajati v drugo skrajnost in so bolj ali manj do-ločno trdili, da je predmet od Cerkve priporočenega češčenja Presvetega Srca Gospodovo Srce v le prenesenem pomenu.¹⁹

¹⁹ Takemu gledanju se bliža npr. J. Galot v razpravi *Quel est l'objet de la devotion au Sacré Coeur?*, v: *Nouvelle Revue théologique* 87 (1955) 924–938. Nekateri govore o »Cor ethicum Christi«, npr. Dander, n. d., 54 – pač za Noldinom, Lecherjem in nekaterimi drugimi, ki pa ven-dar ne izključujejo iz češčenja telesnega Jezusovega Srca.

Tretji, npr. Pesch, Pohle, Tanguerey, Billot in večina teologov, pa opredeljujejo predmet češčenja Srca Jezusovega tako, da nekako združijo dobesedni in preneseni pomen v novo enoto in pravijo: predmet tega češčenja je »telesno Jezusovo Srce kot simbol Kristusove ljubezni« ali pa: »Kristusova ljubezen, kakor se nam predstavlja v telesnem Jezusovem Srcu«. ²⁰

3. *Kaj Jezusovo Srce simbolizira?* Če sedaj vzamemo zadnjo skupino teologov, tiste, ki pravijo, da v pobožnosti Srca Jezusovega častimo pravo, telesno Srce Jezusovo kot simbol njegove ljubezni, je vprašanje, kakšno ljubezen to Srce simbolizira, ali samo človeško ali tudi Božjo; in če obe – katero predvsem in najprej.

P. Vermeesch je v razpravi iz leta 1906 trdil, da je Srce simbol Kristusove človeške ljubezni, da gre torej pri češčenju Srca Jezusovega le za ustvarjeno Kristusovo ljubezen, ne izkazujemo pa samo po sebi pri tem češčenju tudi njegovi Božji ljubezni. P. Galtier v knjigi iz leta 1936 na podlagi dokumentov cerkvenega učiteljstva dokazuje: ne le človeška ljubezen, marveč tudi Božja je obsežena v simbolu Kristusovega Srca. Pred njim je že p. Bainvel šel še dalje: ne le da je to češčenje usmerjeno končno na Kristusovo osebo, ki je Božja, in torej na Božjo ljubezen; Kristusova neustvarjena ljubezen je celo gibalno in obvladujoče počelo njegove človeške, ustvarjene ljubezni. Po Bainvelovem gledanju spada Božja ljubezen direktno k objektu češčenja Presvetega Srca Jezusovega, medtem ko je po mnenju P. Galtiera svojski in direktni predmet tega češčenja le človeška ljubezen, Božja pa je le indirektni predmet. J. Jaques gre v razpravi iz leta 1947 še korak dalje kakor p. Bainvel. Sklicujoč se na »Miserentissimus Redemptor« Pija XI. še bolj naglaša, da je predmet češčenja Presvetega Srca direktno le Božja ljubezen – Bog je ljubezen in se je kot tak razodel v odrešilnem učlovečenju, tako da Jezusovo Srce ni

²⁰ Prim. M. Premm, *Katholische Glaubenskunde* II, Wien 1957. Premm sam se pridružuje Noldinovemu mnenju, a ob koncu knjige (str. 570 s.), ki je fototipična izdaja prve izdaje iz časa pred okrožnico, dodaja razčlenitev okrožnice *Haurietis aquas*, ki gotovo ne sprejema Noldinovega mnenja.

le simbol Božje ljubezni, marveč tudi učlovečenje te ljubezni. Ko se češčenje obrača na to Srce, se usmerja na Boga samega v skrivnosti njegove ljubezni. Nekateri, npr. karmeličan p. Philippe de la Trinité v študiji iz leta 1950 v zvezi s Presvetim Srcem razpravljajo tudi o notranjem življenju Presvete Trojice, o medsebojnih odnosih med tremi Božjimi osebami, in označujejo Jezusovo Srce kot največjo mojstrovino in največji izraz Duha ljubezni, tiste ljubezni, ki kot tretja Božja oseba izhaja iz Očeta in Sina.²¹

B. Nauk okrožnice »Haurietis aquas«

1. *Materialni predmet češčenja Presvetega Srca* – Glede na materialni predmet češčenja Presvetega Srca se okrožnica pridruži tistim teologom, ki pravijo, da v pobožnosti do Srca Jezusovega častimo njegovo telesno Srce kot simbol ljubezni (glej npr. št. 13, 22, 23, 26, 27, 47); torej jemlje Srce ne v strogem pomenu, pa tudi ne v zgolj metaforičnem, marveč v simboličnem pomenu.

a) Katero ljubezen Srce Jezusovo simbolizira? Na to vprašanje okrožnica jasno odgovarja: trojno – človeško s čuti zaznavno, duhovno in Božjo neustvarjeno ljubezen. »Po vsej pravici imamo Odrešenikovo Srce za posebno znamenje in simbol tiste trojne ljubezni, s katero Božji Odrešenik neprestano ljubi nebeškega Očeta in vse ljudi. To Srce je namreč simbol tiste Božje ljubezni, ki jo ima skupaj z Očetom in Svetim Duhom; samo v njem kot v Besedi, ki je meso postala, pa se kaže po minljivem in krhkem človeškem telesu – »Kajti v njem telesno biva vsa polnost božanstva« (Kol 2,9). Poleg tega je Jezusovo Srce simbol tiste silne ljubezni, ki je vlita v njegovo dušo in s katero je obdarjena Kristusova človeška volja.

²¹ Dela omenjenih teologov navaja J. Galot v n. d. Pa tudi I. N. Zoré, *Recentiorum quaestionum de cultu SS. Cordis Jesu conspectus* (Utrum crisis an evolutio cultus praevideatur?), v: *Gregorianum* 37 (1956) 104–120. Ta razprava Slovenca Zoreta, ki je sedaj profesor na Gregoriani, je posebno zanimiva. Izšla je le nekaj časa pred okrožnico *Haurietis aquas*; iz nje bi človek sklepal, da je Zore sodeloval pri okrožnici.

Njeno delovanje razsvetljuje in vodi dvojno najpopolnejše spoznanje, to je spoznanje blaženega gledanja in pa vlito spoznanje.²² Končno je Jezusovo Srce tudi simbol s čuti izražene ljubezni (sensibilis affectus), in to na bolj naraven in direkten način« (št. 27). To ljubezen okrožnica osvetljuje iz Svetega pisma Stare zaveze, kjer je že zaveza sama bila zaveza ljubezni (št. 14 – 17), in iz Nove zaveze, kjer si je Božja ljubezen privzela tudi človeško čuteče Srce, da bi izvršila odrešenje, ki je prvenstveno skrivnost ljubezni: zadostujoče Kristusove ljubezni do Očeta, usmiljene ljubezni troedinega Boga in učlovečene Božje Besede do nas (zlasti št. 20 in 47). Ker Jezusovo telesno Srce tudi v poveličanem stanju odmeva v čustvih ob trojni ljubezni in bo večno odmevalo, zato tudi »ne bo nikdar nehalo biti znamenje njegove trojne ljubezni, ki združuje Božjega Sina z njegovim večnim Očetom in z vsem človeštvom, katere mu je s polno pravico skrivnostna glava« (št. 28).

b) Nadaljnje vprašanje je, v kakšnem razmerju so te tri vrste ljubezni med seboj in na katero se češčenje predvsem nanaša. Tu moramo razlikovati ontološki in spoznavni red. V prvem oziru ima prvenstvo seveda neustvarjena Božja ljubezen, ki je najgloblji vir odrešenja in ki je Kristusa neprestano usmerjala k izvrševanju odrešilnega dela; tej neustvarjeni ljubezni se je Kristusova obojna človeška ljubezen popolnoma podrejala (št. 27 sl., 58). V drugem oziru je obratno: tu gre za naše spoznanje Kristusove odrešeniške ljubezni, in jasno je, da nam je Jezusovo telesno Srce najprej simbol človeške, s čuti zaznavne ljubezni, ker do spoznanja neustvarjene Božje ljubezni, ki se kaže v odrešenju, prihajamo šele preko tega, kar pri Kristusu s čuti zaznamo kot dokaz neustvarjene Božje ljubezni. Češčenje pa sloni na spoznanju. Tako je telesno Srce Gospodovo, ki je »tudi simbol s čuti izražene ljubezni, in to na bolj naraven in direkten način (modo magis naturali ac directo)« (št. 27), po nauku okrožnice izhodišče češčenja. Toda res le izhodišče: Češčenje »gre dalje od predmeta, katerega podoba predstavlja«. Tudi pri češčenju Srca Jezusovega je nekaj podobnega kakor sploh pri češčenju, ki ga izkazujemo

²² Prim. *Summa Theologica*, III, q. 9, aa. 1–3.

podobam. »Pogled, ki je usmerjen na podobo, kolikor je podoba, se ne ustavlja ob njej, ampak gre dalje do predmeta, katerega podoba predstavlja ... Na samo osebo učlovečene Besede kot na cilj, katerega je treba imeti v mislih, se torej nanaša tisto relativno češčenje, ki ga izkazujemo podobam, najsi bodo to relikvije bridkega trpljenja ... ali tista podoba, ki po izrazitosti in značilnosti presega vse druge, namreč prebodeno Srce Kristusa križanega« (št. 57). »Od telesnega predmeta, ki je Srce Jezusovo, in njegovega naravnega pomena se torej smemo in moramo dvigati – oprti na krščansko vero – ne samo k ljubezni, ki jo dojamemo čuti, ampak še višje, do njegove vzvišene vlite ljubezni, da jo preiščujemo in častimo. In končno se dvignemo ... k preiščovanju in molitvi Božje ljubezni učlovečene Besede« (št. 58).

Češčenje Srca Jezusovega – bi mogli reči v smislu okrožnice – se najbolj direktno nanaša na Gospodovo telesno Srce, kot simbol njegove človeške s čuti izražene ljubezni, a še vedno direktno se to češčenje nanaša tudi na človeško s čuti izraženo ljubezen samo, a hkrati z njo tudi na človeško duhovno in še na neustvarjeno Odrešenikovo ljubezen ter na njegovo Božjo osebo kot nosilko trojne ljubezni; indirektno, a nujno je pa to češčenje usmerjeno tudi na tisto, kar je pravir odrešenja in pravir vseh njegovih dobrin – na ljubezen, ki tvori neizmerno notranje življenje Presvete Trojice, saj je Gospodovo Srce končno »simbol tiste Božje ljubezni, ki jo ima skupaj z Očetom in Svetim Duhom, ki se samo v njem kaže kot v Besedi, ki je meso postala« (prim. št.27, 28, 42), saj je »češčenje Presvete Srca Jezusovega po svojem bistvu češčenje tiste ljubezni, s katero nas Bog ljubi po Jezusu, in hkrati dejanski izraz naše ljubezni, s katero mi ljubimo Boga in svojega bližnjega« (št. 60). Iz nauka o medsebojnem preiščovanju (perihorezi) treh Božjih oseb sledi, da se češčenje Presvete Srca kot na svoj celotni predmet nanaša sicer le na osebo Božjega Sina (predmet češčenja je namreč oseba, ne pa narava), indirektno, a nujno pa tudi na prvo in tretjo Božjo osebo, vsakokrat pa seveda pod vidikom ljubezni treh Božjih oseb.

c) Ali je predmet češčenja razen Kristusove ljubezni še kaj drugega? Da se češčenje nanaša na ljubezen presv. Trojice, koli-

kor se razodeva v Kristusu, to smo pravkar videli. Vprašanje je sedaj, ali tukaj Srce simbolizira npr. tudi še druge kreposti Jezusove duše, ne pa samo ljubezen? Ali se torej s češčenjem Srca Jezusovega obračamo le na Kristusovo odrešeniško ljubezen, ali pa še na kaj drugega? – V smislu okrožnice moramo odgovoriti: direktno je to češčenje usmerjeno na Srce Jezusovo kot simbol njegove ljubezni, indirektno pa na vse, kar iz te ljubezni izvira. In ker je Božje – človeška Kristusova ljubezen tisto, kar obvladuje vsa njegova odrešeniška dejanja, ker je ta ljubezen bistveno ozadje vseh skrivnosti njegovega notranjega in zunanjega življenja, osnovni razlog vseh njegovih darov in del, ki jih je poklonil človeštvu kot sredstva, po katerih se bo odrešenje do konca sveta uresničevalo »in actu secundo«, zato je v češčenju Srca Jezusovega zajeto pod vidikom ljubezni tudi vse to. Značilno mesto okrožnice v tem oziru se glasi: »Kristus je usmerjal svojo trojno ljubezen neprestano v dosego našega odrešenja. Zato smemo po vsej pravici Srce našega Odrešenika gledati in častiti kot podobo, ki nam nazorno prikazuje njegovo ljubezen, kot pričo našega odrešenja ter kakor skrivnostno lestev, po kateri se vzpenjamo v objem »Boga, našega odrešenika« (Tit 3,4). Zato moramo kot dokaze njegove trojne ljubezni z občudovanjem opazovati: njegove besede, dejanja, zapovedi, čudeže in še na poseben način tista dejanja, ki na obilnejši način kažejo njegovo ljubezen do nas. Ta njegova dela so: postavitve Presvete evharistije, njegovo bridko trpljenje in smrt; nadalje nam je milostno dal svojo Presveto Mater, ustanovil je Cerkev, apostolom in nam je poslal Svetega Duha. Vse to, pravimo, moramo občudovati kot dokaze njegove trojne ljubezni« (št. 28).

Pod vidikom odrešeniške ljubezni okrožnica podaja pregled vsega Jezusovega zemeljskega življenja in dela, kar se potem nadaljuje v Cerkvi (št. 29–43) in v poveličanem Kristusovem življenju v nebesih, kjer »v svojem Srcu nosi, kakor shranjene v dragoceni posodi, tudi neizmerne zaklade zasluženja, ki ... jih bogato deli odrešenemu človeškemu rodu. (št. 40).

Izrecno pravi okrožnica, da imamo v pobožnosti do Srca Jezusovega pred očmi poleg ljubezni tudi druga čustva in kreposti: »Ko častimo Presveto Srce Jezusa Kristusa, častimo v njem in po njem tako neustvarjeno ljubezen Božje Besede,

kakor tudi njegovo človeško ljubezen in druga čustva in kreposti« (št. 43). Saj je Srce »Jezusa Kristusa, z Božjo Besedo v osebi zedinjeno, brez dvoma utripalo v ljubezni, skupaj z njo pa tudi v ostalih čustvih«, ki pa so se seveda popolnoma podrejala človeški duhovni in Božji neustvarjeni ljubezni (št. 22). Bilo je »živo, prav tako obdarjeno s čutno zmožnostjo kakor naše, ki bije in trepeče ob različnih čustvih njegove duše«, kar zatrjujejo evangelisti in drugi sveti pisatelji, ko opisujejo Jezusovo »božansko ljubezen ter čustva, ki so z njo v zvezi: hrepenenje in veselje, bolečino in strah in jezo« (št. 26). Materialni predmet češčenja Presvetega Srca Jezusovega je vseobsežen – pod vidikom ljubezni povzema vase vse odrešenje, saj nam »Srce našega Odrešenika na nek način predstavlja osebo Božje Besede samo in obenem njeno dvojno naravo, človeško in Božjo; v njem moremo gledati ne samo simbol, ampak tudi nekak povzetek celotne skrivnosti našega odrešenja, »summa totius mysterii nostrae Redemptionis« (št. 43).

2. *Formalni predmet češčenja Presvetega Srca* označimo, če odgovorimo na vprašanje, zakaj častimo Presveto Srce, kaj je notranji razlog tega češčenja. Dva razloga sta: a) splošni razlog, ki »velja tudi za ostale ude telesa Jezusa Kristusa. Njegovo Srce je namreč najplemenitejši del človeške narave v osebi ali hipostatično zedinjeno z Božjo Besedo. Zato mu je treba izkazovati isto Božje češčenje, kakršno Cerkev izkazuje osebi učlovečenega Sina Božjega«. b) Posebni razlog, ki se posebej nanaša na Srce Božjega Odrešenika, in še na poseben način zahteva, da mu izkazujemo Božje češčenje, je v tem, da je Jezusovo Srce bolj kot vsi ostali udje njegovega telesa naravna podoba in znamenje njegove neizmerne ljubezni do človeštva« (št. 12). Naravna podoba! V telesnem Srcu Gospodovem so namreč dejansko odmevala vsa Gospodova čustva in njegovo hotenje, ko je izvrševal odrešilno delo. »Utripalo in trepetalo je ob različnih čustvih njegove duše in ob silni ljubezni njegove dvojne volje«. Ob to Srce so kakor pri drugih ljudeh »podobno razburkanim valovom zadevala čustva, ki so valovala v njegovi duši, da je bolj živo utripalo« (št. 26).

»Telo Jezusa Kristusa, ki je bilo po Svetem Duhu izoblikovano v naročju Device Marije, je namreč obdarovano z naj-

popolnejšo sposobnostjo, da čuti in sprejema vtise, in sicer bolj kot vsa druga človeška telesa« (št. 27). »Tudi ni mogoče dvomiti, da je imel telesno, našemu podobno, Srce. Saj brez tega več kot odličnega telesnega organa ni mogoče tisto, kar tudi nujno spada k človeškemu življenju – namreč čutenje in čustvovanje« (št. 20). »Božja Beseda si je prevzela resnično in popolno človeško naravo, ustvarila si je meso in izoblikovala Srce, ki je moglo nič manj kot naše trpeti in biti prebodeno«. Namen vsega tega pa je bil predvsem ta, »ker je Sin Božji hotel, viseč na križu, darovati krvavo daritev, da bi tako izvršil delo odrešenja«, največje delo Božje ljubezni, trpljenje Gospodovo, katerega si brez telesnega Srca Jezusovega ni mogoče misliti. Okrožnica posebej naglaša, da moramo gledati »v luči osebnega zedinjenja in še bolj v luči človeškega odrešenja, ki je kakor dopolnilo tega zedinjenja«. Potem šele bomo mogli razumeti razlog češčenja Srca Jezusovega.²³ Že v naravnem redu, v navadnem človeškem življenju je po splošnem pojmovanju ljudi Srce naravni simbol ljubezni, ker je na nek način gotovo udeleženo pri čustvih (prim. št. 24), ki imajo svoje korenine vsa v ljubezni. Pri Kristusu je to še bolj jasno – saj je »trpečo in umrljivo človeško naravo« in torej tudi čuteče telesno Srce imel prav zato, da je mogel s trpljenjem odrešiti človeštvo (št. 21 in 58 sl.). Čisto napačno bi torej bilo, če bi kdo mislil, da imamo pri češčenju Presvetega Srca pred očmi kake fiziološke oziroma anatomske odlike Srca kot takega. Razlog, zakaj častimo tudi telesno Srce Jezusovo (ne da bi se seveda pri tem ustavili), niso funkcije, ki jih je nekdaj organskemu Srcu pripisovala nepopolna medicinska znanost ali mu jih pripisuje današnja fiziologija, razlog je marveč simbolični značaj, katerega organskemu Srcu iz dobro utemeljenih razlogov pripisujejo vsi narodi. Češčenje Srca Jezusovega je popolnoma neodvisno od kakršnihkoli anatomskih ali fizio-

²³ Prim. P. N. García Garcés, *De immaculato Corde B. M. V. seu quid veniat nomine »Cordis« et quodnam sit obiectum proprium eius salutiferae devotionis*, v: *Acta Congressus Mariologici-Mariani Romae 1950*, vol. VI. – fasc. II., Romae (Academia Mariana) 1952, 30–53, zlasti str. 46. In pa M. Scheeben, *Handbuch der Katholischen Dogmatik V/1*, 1954², n. 714.

loških teorij. Cerkev se je tega zavedala od vsega začetka, ko je šlo za uvedbo posebnega liturgičnega češčenja (št. 21). Temu ne nasprotuje dejstvo, da se praznik in pobožnost poimenujeta po elementu, ki je pravzaprav drugoten, in da bolj govorimo o Srcu kakor pa o prazniku Odrešenikove ljubezni. Saj za krščanske skrivnosti sploh velja tako rekoč pravilo, da se oprejo na nekaj čutno zaznavnega in nas tako popeljejo v duhovni svet nadnaravnih stvarnosti. V liturgiji se prazniki sploh zelo pogosto poimenujejo po čutnem izhodišču češčenja, čeprav je prvenstveni predmet globlji in odličnejši – tako se npr. praznik odrešenja imenuje po križu, na praznik imena Jezusovega pa častimo sploh veličastvo Kristusovo²⁴.

C. Nekateri zaključki

1. Razlikovanje med materialnim in formalnim predmetom češčenja Srca Jezusovega ne more biti adekvatno. Na vprašanje, kaj tukaj častimo, moramo namreč odgovoriti: ljubečo Kristusovo osebo, gledano v simbolu njegovega Srca (prim. št. 59). Na vprašanje, zakaj to Srce častimo, kaj je nagib češčenja, pa odgovorimo pravzaprav isto: zato, ker je »naravno znamenje, naravni simbol druge Božje osebe« (št. 59); nagiblje nas k temu češčenju ljubezen Odrešenika, tisto, kar je v Kristusovi osebnosti najbolj globoko in kar jo vso obvladuje – končno Božja ljubezen, ki je pravir odrešenja. Materialni predmet je torej ljubezen Odrešenika in ista ljubezen je hkrati nagib za češčenje. Zato Karl Rahner po pravici pravi, da naj bi si pri razpravljanju o češčenju Srca Jezusovega ne prizadevali kaj bolj natančno določevati razliko med formalnim in materialnim predmetom.²⁵

2. Še težje je govoriti o strogem razlikovanju med celotnim in delnim predmetom češčenja Presvetega Srca. To češčenje namreč po svoji naravi meri na celoto, na to, kar je jedro, sr-

²⁴ Prim. Garcia Garcés, n. d., 46 s., 40.

²⁵ K. Rahner, *Einige Thesen zur Theologie der Herz-Jesu-Verehrung*, v: Cor Salvatoris, 176 s. (celotna razprava str. 166–176).

čika Kristusove osebe, v čemer je obsežena pod vidikom ljubezni celota, kajti pri češčenju Presvetega Srca v Kristusovi osebi stopa pred nas prav učlovečena Božja ljubezen.²⁶ Če namreč govorimo o »Srcu«, to po splošnem izražanju ne pomeni le del celote, marveč prvotno in zedinjujočo sredino celote, tisto, kar je v človeku »pred vsakim razlikovanjem med dušo in telesom, med dejanjem in mišljenjem, med tem, kar je v njem notranjega in zunanjega«.²⁷ Celotni predmet vsakega pravega češčenja je vedno oseba, pri češčenju Presvetega Srca oseba Kristusova kot neskončno ljubeča in neskončne ljubezni vredna. Delni predmet bi bilo telesno Srce Jezusovo, kolikor je združeno v osebni enoti z Božjo Besedo. A temu ni tako. Saj okrožnica spet in spet naglašá, da s češčenjem ne ostanemo pri samem telesnem Srcu Jezusovem (prim. št. 57 sl. in še 43), marveč je to češčenje preko telesnega Srca nujno usmerjeno na simbolizirano stvarnost – to pa je Kristusova ljubezen Odrešenika kot tisto, kar povzema vso Kristusovo osebnost.²⁸

3. Ali je predmet češčenja Presvetega Srca enoten? Nekateri teologi so pred izidom okrožnice imeli tale pomislek: Če rečemo, da je predmet češčenja »telesno Srce Jezusovo kot simbol Kristusove ljubezni«, ni v predmetu češčenja več prave enotnosti, ki bi morala biti, marveč nastaneta dva med seboj različna predmeta – z ene strani telesno Srce kot simbol, z druge strani ljubezen kot simbolizirana stvarnost.²⁹ Enotnost v predmetu bi bila le tedaj, če bi simbolizirano stvarnost mogli pripisovati simbolu samemu, Jezusovo ljubezen in

²⁶ Prim. *Haurietis aquas*, št. 27, 57 s. itd.

²⁷ K. Rahner, *Schriften zur Theologie*, III, Benzinger-Einsiedeln / Zürich 1956, 381.

²⁸ Že iz prejšnjih dokumentov cerkvenega učiteljstva je bilo razvidno, da sicer enotni predmet obsega tri elemente: 1. fizično Srce Jezusovo, 2. vse Jezusove efektivno in intelektualno življenje, ki pa vsega prežema ljubezen do Boga in ljudi, 3. Odrešenikovo osebo samo, gledano kot ljubečo in neskončne ljubezni vredno. Prim. Galtier, *Le Sacré Coeur*, Desclée de Brouwer 1936.

²⁹ Glej Premm II, 91. Kot predmet češčenja opredeljuje Premm še pred izidom *Haurietis aquas* celokupno mentalno notranje življenje skupaj s telesnim Srcem.

njegovo notranje življenje pripisovati njegovemu telesnemu Srcu. »To pa je nemogoče«, pravi dobesedno holandski teolog L. Verleylezoon, ki ga s pritrjevanjem navaja louvainski dogmatik J. Galot. »Kadar npr. pravimo, utemeljuje Verheylezoon svojo trditev, da je domovina hvaležna svojim sinovom, ki so za njeno obrambo dali življenje, ali moremo to trditi o nacionalni zastavi, simbolu domovine?«³⁰ Da ugovor ne drži, vidimo iz tega, kar okrožnica ponovno naglaša: med Kristusovim telesnim Srcem in njegovo Božje-človeško ljubeznijo, s katero je izvršil odrešenje, je že naravno in potem zaradi hipostatične enote najtesnejša zveza; telesno Srce Jezusovo, Srce druge Božje osebe, je dejansko utripalo in še vedno utriplje in bo vekomaj utripalo, sedaj v poveličanju »mirno in brez motnje« (št.26) »ob različnih čustvih njegove duše in ob silni ljubezni njegove dvojne volje« in ne bo »nikoli nehalo biti znamenje njegove trojne ljubezni, ki združuje Božjega Sina z njegovim večnim Očetom in z vsem človeštvom« (št. 26; prim. št. 20, 21, 37). Telesno Srce Jezusovo ima z drugo Božjo osebo in z njegovo ljubeznijo, ki je nagib odrešenja, notranjo, bitno, življenjsko zvezo in je zato naravno znamenje Kristusove ljubezni (okr. št. 11, 59 in večkrat), ali pa vsaj mešano znamenje (*signum mixtum*), deloma naravno in deloma dogovorjeno, konvencionalno znamenje, ker simbolični značaj Jezusovemu Srcu pripisujemo na osnovi splošno človeškega izražanja, ki z besedo »Srce« označuje tisto, kar pri določeni osebi odločilno vpliva na vse njeno notranje in zunanje življenje;³¹ to izražanje pa se spet opira na splošno znano naravno dejstvo, da splošna človeška izkušnja zaznava odmev čustev, ki so izraz človekove notranjosti, v Srcu kot enem od najvažnejših telesnih organov.³² Tako vidimo, da je telesno Srce Jezusovo čisto na drug način simbol njegove ljubezni, kakor pa je zastava simbol domovine. Zastava je namreč le dogovorjeno znamenje in nima z domovino, katero simbolizira, nobene notranje zveze. Zato na zastavo res ne moremo prenašati tega, kar pri-

³⁰ Navaja J. Galot, v: NRT^h (1955)931.

³¹ Prim. K. Rahner, *Schriften zur Theologie*, III, 381.

³² Prim. Scheeben, *Dogmatik* V/1, n.731.

pada domovini, katero zastava predstavlja.³³ Drugače pa je to pri telesnem Srcu Jezusovem, ki je naravno zrcalo Kristusove ljubezni, notranje udeleženo pri Kristusovi ljubezni kot Odrešenika, ker ta ljubezen dejansko odmeva v utripanju Srca in to Srce je z drugo Božjo osebo tako tesno združeno, da je ta oseba nosilka bitnosti organskega Srca in pravo, čeprav oddaljeno počelo (principium quod) njegove dejavnosti.³⁴ Simbol je po definiciji »stvar, ki nas vodi do spoznanja nečesa drugega«; telesno Srce Gospodovo pa nas že po naravi vodi do spoznanja druge Božje osebe, ki se je učlovečila iz ljubezni do nas. Po tej simboličnosti je ustvarjena enotnost v predmetu češčenja, saj sta telesno Srce kot *res signans* in ljubezen Kristusova kot *res signata* en sam predmet češčenja; lahko bi rekli: telesno Srce je materialni element, tisto pa, na kar to Srce kaže, formalni element češčenja Presvetega Srca – podobno, kakor smo zgoraj rekli, da je pri Kristusovi odrešilni daritvi telesna smrt Gospodova materialni element daritve, ljubezen Odrešenikova do nebeškega Očeta in do ljudi pa formalni element.³⁵ Organsko Srce Jezusovo je tudi v svojem simboličnem svojstvu bitno neločljivo zedinjeno z drugo Božjo osebo in s tem je podana tudi enotnost predmeta v češčenju Srca Jezusovega.³⁶

³³ Prim. García Garcés, n. d., 34 s.

³⁴ García Garcés, n. d., 35, pravi: »Rationem symbolizandi oportet desumi ex analogia attributionis, id est, ex connexione quadam intrinseca et ontologica inter amorem et cor carneum; non utique quod in corde physico existat amoris forma, sed quod revera amor sit in corde affective, sua opera illud immutando, unde non immerite dicimus cor aliquid habere de amore, sicut color sanus aliquid habet sanitatis«.

³⁵ Prim. García Garcés, n. d., 41.

³⁶ Premm II, 431, priznava enotnost predmeta v češčenju svetih podob, čeprav češčenje – kakor pravi sam – nikoli ne obstane pri podobi sami kot taki, ker je istočasno usmerjeno na podobo in na tisto, kar podoba predstavlja: »Die Verehrung geht durch das Bild sozusagen nur hindurch. Ähnlich wird Christi Menschheit wegen der innigen Verbindung mit dem Logos mitangebetet.« Okrožnica v št. 57 izrecno poudarja, da je treba na češčenje Srca Jezusovega gledati podobno kakor na češčenje svetih podob.

3. Odnos češčenja Presvetega Srca do drugih pobožnosti

Pri češčenju Srca Jezusovega »gre predvsem za Božjo ljubezen« (št. 12), ki je osnova vsega odrešenja, ki prežema vse zveličavno delo Kristusovo (prim. okr. št. 19). »Rana Srca Jezusovega, ki jo je prejel Kristus, ko je bil mrtev, je za vsa stoletja živa slika tiste neizmerno ljubezni, s katero je Bog daroval svojega edinorojenega Sina v odrešenje, in živa slika tiste ljubezni, s katero je Kristus nas vse tako silno vzljubil, da se je za nas samega sebe kot krvavo žrtev daroval na Kalvariji...« (št. 37). Jezusovo Srce je Srce Božje osebe, to je učlovečene Besede, in zato nam predstavlja in tako rekoč nazorno postavlja pred oči vso ljubezen, s katero nas je ljubil in nas še sedaj ljubi. Prav zato je treba pripisovati češčenju Srca Jezusovega toliko važnost in ga smatrati za dovršeno praktično izpovedovanje krščanske vernosti. Krščanska vera je namreč vera Jezusova, ki obstoji vsa v Sredniku, učlovečenem Bogu. Vse obstoji v Sredniku, tako da k Srcu Boga moremo priti samo po Srcu Kristusovem ... Češčenje Srca Jezusovega je po svojem bistvu češčenje tiste ljubezni, s katero nas Bog ljubi po Jezusu, in hkrati dejanski izraz naše ljubezni, s katero mi ljubimo Boga in svojega bližnjega...« (št. 58). To češčenje se torej nanaša na to, kar je pri Kristusu najgloblje, kar povzema vso njegovo osebo in delo; zato se more nasloniti na vsako skrivnost Jezusovega življenja in dela, dobivati hrano iz premišljevanja o kateremkoli prizoru, ki je opisan v evangelijih, iz premišljevanja o kateremkoli daru, ki nam ga je naklonil, ker vse izvira iz globin njegove Božje–človeške ljubezni. Iz tega lahko razberemo v kakšnem odnosu je to češčenje: 1. do drugih oblik češčenja Kristusove osebe, 2. do češčenja Presvete Trojice in posebej do Svetega Duha in končno 3. do liturgične pobožnosti.

1. O odnosu do drugih oblik češčenja Kristusove osebe okrožnica izrecno pravi (št. 69): »Nihče pa ne sme misliti, da poudarjanje tega češčenja kaj zmanjšuje vrednost drugih pobožnosti, s katerim krščansko ljudstvo pod vodstvom Cerkve časti Božjega Odrešenika. Nasprotno. Goreča pobožnost do Srca Jezusovega bo brez dvoma krepila in pospeševala še

prav posebno češčenje sv. križa in ljubezen do Presvetega Rešnjega Telesa. Lahko namreč trdimo, da nihče ne more prav razumeti Jezusa Kristusa križanega, če se mu ni razodela skrivnostna notranjost njegovega Srca. To se čudovito potrjuje po tistem, kar je Jezus Kristus razodel sv. Gertrudi in sv. Marjeti M. Alacoque. Tudi ne bomo z lahkoto mogli razumeti tiste silne ljubezni, ki je gnala Kristusa, da nam je dal sam sebe v duhovno hrano, če ne bomo posebej gojili pobožnost do evharističnega Srca Jezusovega«. Seveda je pri češčenju Jezusovega evharističnega Srca, kakor nam na istem mestu pove tudi okrožnica, vidik ožji kakor pri češčenju Presvetega Srca sploh, ker gre pri evharističnem Srcu za tisto ljubezen, človeško in Božjo, ki se nam razodeva posebej v Presveti evharistiji; tako se od splošnega češčenja Presvetega Srca razlikuje kot del v celoti. Vendar pa se bo češčenje Srca Jezusovega uresničevalo gotovo najbolj ob Presveti evharistiji (prim. št. 69, 32–34). Češčenje Srca Jezusovega je na Kristusovo osebo usmerjeno sicer pod posebnim vidikom, pod vidikom ljubezni Odrešenika; toda ker je ta ljubezen pri Kristusu nekaj tako osrednjega in obsežnega, da je že Pij XI. v okrožnici *Miserentissimus Redemptor* (št. 5 in št. 8) mogel o Srcu Jezusovem in o pobožnosti do njega govoriti kot o »obsegu vse vernosti«, zato drugim oblikam pobožnosti do Kristusove osebe, npr. berulliensi do učlovečene Božje Besede, ali do notranjega življenja Gospodovega, sploh ne more nasprotovati, marveč jih samo poglobi in jim daje močnejšo pobudo. Zato je le nesporazum, če so npr. v Franciji mlajši duhovniki in laiki radi ponavljali: »Ne čutim nobene pobožnosti do Jezusovega Srca, pač pa do njegove osebe, do njegove ljubezni do nas«. ³⁷ Saj s češčenjem Presvetega Srca hočemo ljubezen in predanost izkazovati prav neskončno ljubeči in brezmejne ljubezni vredni osebi Kristusovi.

2. Odnos do pobožnosti k Presveti Trojici in posebej k Svetemu Duhu. V navadni pobožnosti do Presvetega Srca včasih res ni videti prave zveze s skrivnostjo Presvete Trojice, na katero se mora končno stekati vse naše češčenje. Dostikrat

³⁷ Navaja J. Galot, v: NRT^h (1955) 937.

stopi v ozadje tista živa zavest, da je Kristus srednik k Očetu, da se moramo po njem bližati Očetu,³⁸ kar je tako klasično izrečeno v liturgiji. A samo po osebi in kakor ga slika okrožnica nas češčenje Presvetega Srca vodi prav v središče dogme o Kristusu kot Sredniku k Očetu (prim. št. 58); saj je prvo dogmatično oznanilo Presvetega Srca to: Bog je ljubezen sam v sebi in za nas.³⁹ Ta Bog pa je prav v skrivnosti svoje ljubezni troedini – Oče, Sin in Sveti Duh. Še bolj kakor v učlovečenju samem in v vsem tistem, kar je Kristus postavil kot nekakšno nadaljevanje učlovečenja, se razdajajoča se ljubezen Očetova razodeva v podobi prebodenega in milosti razlivajočega Srca njegovega Sina. Sinova popolna žrtev iz ljubezni do Očeta in človeštva, kakršna sije iz njegovega prebodenega Srca, je tako rekoč podaljšek notranjega izhajanja Sinovega iz Očeta, podaljšek, ki prinaša v svet delež tistega življenja, ki ga Sin od vekomaj prejema od Očeta. Vsa pokorščina Jezusovega življenja, ki ima korenine v ljubezni, v Srcu, ki je bilo »do smrti pokorno«, pa je spet kot podaljšek tiste predanosti, ki jo ima Sin nasproti nebeškemu Očetu v kraljestvu notranjega Božjega življenja. Iz neskončne ljubezni med Očetom in Sinom pa vekomaj izhaja Sveti Duh. In tudi izlivanje darov in milosti Svetega Duha, ki jih je Kristus zaslužil s tisto svojo popolno žrtvijo, ki nam jo predstavlja Jezusovo prebodeno Srce, ima svoj vir v neskončni in večni ljubezni med Očetom in Sinom (prim. št. 25). Srce Jezusovo je Srce našega Srednika k Očetu, od katerega prihaja vsak dober dar (št. 1; št. 44), in razliva na nas tisto Božjo ljubezen, ki je bila po Svetem Duhu v največji popolnosti razlita v njegovo Srce (št. 20); saj je »Duh Tolažnik osebna medsebojna Ljubezen, to je Ljubezen Očeta do Sina in Sina do Očeta, zato ga pošiljata oba... Izlivanje Božje ljubezni je prav tako pritekalo iz Zveličarjevega Srca ... Ta ljubezen je namreč dar Jezusovega Srca in njegovega Duha, ki je Duh Očeta in Sina.« – Kako bi nas Srce Jezusovo ne vodilo tudi do Svetega Duha, ko je vendar v njem »studenc tiste neusahljive

³⁸ Prim. K. Rahner, v: *Cor Salvatoris*, 181 s.

³⁹ Prim 1 Jn 4,9; 2 Kor 4,6. Glej J. Stierli, n. d., v: *Cor Salvatoris*, 250 s. in 253. To je ena od glavnih tem, o katerih razpravlja okrožnica.

ljubezni, ki jo njegov Duh razliva v vse ude njegovega skrivnostnega telesa« (št. 42)? Okrožnica izrecno pravi, da v češčenju Srca Jezusovega častimo tudi »ljubezen, ki jo imata nebeški Oče in Sveti Duh do grešnikov« (št. 44). Kakor smo že zgoraj dejali, je češčenje Presvetega Srca neposredno usmerjeno na učlovečeno Božjo Besedo pod vidikom njene odrešeniške ljubezni, posredno pa to češčenje nujno prihaja v notranje sveetišče troedinega Boga: pač že zaradi medsebojnega prešinjanja treh Božjih oseb, še bolj pa zato, ker v simbolu Presvetega Srca stopa pred nas največje delo Božje ljubezni, namreč odrešenje, katerega »začetek je prav ljubezen Presvete Trojice« (št. 44). Pred izidom okrožnice se je večkrat pojavljal ugovor proti češčenju Presvetega Srca, češ, da ga ni mogoče dobro uskladiti s hierarhijo osnovnih krščanskih dogem.⁴⁰ Zdaj imamo v jasnih obrisih nakazane perspektive, po katerih se češčenje Presvetega Srca naravnost čudovito sklada s celotno zgradbo krščanskih dogem in s tem v zvezi tudi s pobožnostjo do Presvete Trojice in posebej do Svetega Duha.⁴¹

3. Odnos do liturgične pobožnosti, kakor bi lahko imenovali tisto težnjo, ki hoče vse duhovno življenje zakoreniniti v liturgiji, je pri češčenju Presvetega Srca isti, kakor ga ima to češčenje do pobožnosti k sv. križu oziroma do evharistične pobožnosti (št. 69): niti malo ji ne nasprotuje, marveč jo le pogloblja ter ji daje večjo toplino in privlačnost. Lepote in vrednote liturgije se ob češčenju Presvetega Srca, ki je sicer tudi posebej sprejeto v liturgiji, niti malo ne zabrišejo – še bolj se nam odkrijejo in se v simbolu Presvetega Srca strnejo v eno. Liturgija gleda v Kristusu srednika k Očetu. Enako tudi prav pojmovano češčenje Presvetega Srca, kar Pij XII. posebej naglašča, ko pravi, da je to češčenje »najbolj dovršeno praktično izpovedovanje krščanske vernosti; saj je krščanska vera Je-

⁴⁰ Prim. o tem Zore, n. d., v: *Gregorianum* (1956) 113 s.

⁴¹ Glej *Haurietis aquas*, zlasti: št. 4, 22, 27, 28, 41, 42, 46, 52, 53. Prim. k temu tudi *Summa Theologica*. I, 43, 5 ad 2: »Verbum spirans amorem«, o čemer je razpravljal zlasti Philippe de La Trinité, *Du Coeur du Crist l'Esprit d'Amour*, Études Carmelitaines. Le Coeur 1950, 379–389. Navaja Zore prav tam, str. 113 s., in opozarja na nekatere nejasnosti pravkar omenjene razprave Philippha de la Trinité.

zusova, ki vsa obstoji v Sredniku... tako da k Srcu Boga moremo priti samo po Srcu Jezusovem« (št. 58). Tudi v liturgiji neprestano odmevajo misli, ki nam to sredništvo prikazujejo pod vidikom ljubezni, kakor je to pri češčenju Presvetega Srca. Spomnimo se na velikonočno vigilijo: »O neprecenljiva miloba ljubezni, ki si žrtvovala Sina, da bi rešila sužnja!« In sv. maša središče vse liturgije – kako se bo udeležba pri njej le poglobila, če jo bo prežemal tisti duh posvečenja, predanosti in zadoščevanja, ki je lasten češčenju Presvetega Srca. Končno je posvečenje Srcu Jezusovemu, ki ga je treba spet in spet obnavljati, isto kakor daritveni duh, o katerem liturgično gibanje tako pogosto govori. Z druge strani pa nam liturgija daje za češčenje Presvetega Srca najboljšo hrano, ko nam praznik za praznikom odkriva nove strani Odrešenikove ljubezni (prim. št. 26–24). Celo Marijini in svetniški godovi nam k tem pripomorejo (prim. št. 35, 39). In tisto, kar nam liturgija nudi, je pravzaprav vse dar Presvetega Srca, o čemer obširno govori okrožnica (št. 32–43). In daritev svete maše je nujno potrebno sredstvo, da svoje posvečenje presv. Srcu tudi res živimo v svojem vsakdanjem življenju. Ni brez osnovne trditev, da je okrožnica naravnost nekakšno dopolnilo okrožnice o sveti liturgiji in še pred njo o skrivnostnem telesu Kristusovem.⁴² V okronici *Mediator Dei* je Pij XII. močno poudaril, da mora s tako imenovano objektivno pobožnostjo biti vedno združena tudi subjektivna pobožnost, da se z *opus operatum* mora družiti *opus operantis* (glej *Mediator Dei*, št. 26 do 32). K temu pa prav češčenje Presvetega Srca Jezusovega najbolj učinkovito pomaga (prim. *Haurietis aquas* št.62 in sl.).

4. Glavne oblike češčenja Presvetega Srca

Kakor je bilo že omenjeno, pri češčenju Srca Jezusovega »niso prva in najvažnejša stvar zunanje vaje in tudi ni glavni razlog češčenja to, da bi si izprosili tistih dobrot, ki jih je Kristus Gospod obljubil v zasebnih razodetjih« (št. 63). Razne

⁴² Prim. Herder– Kor. 11 (1957)297 s.

pobožne vaje in molitve so le sredstvo za dosego namena, ki je: predanost Božji ljubezni, popolna podreditev ljubeči Božji volji, razodevajoči se nam v simbolu Jezusovega Srca; podreditev svoje lastne volje Božji ljubezni, kajti le tedaj je ta podreditev, ta predanost popolna. Zunanje pobožne vaje v čast Presvetem Srcu naj bi nas privedle do *pobožnosti* (*devotio*) v popolnem smislu – predati se, posvetiti se Odrešenikovi ljubezni, do »službe, katero izkazujemo Božji ljubezni in ki jo damo iz ljubezni« (št. 62). Prav v tem je velik življenjski pomen tega češčenja. Kaj ta *devotio* vsebuje, nam lepo nakazuje berilo na praznik Presvetega Srca (Ef 3, 16–19):

a) prizadevanje, da bi bolj in bolj spoznali nedoumljivo bogastvo Kristusovo;

b) veliko zaupanje v našega srednika Kristusa;

c) dejavno ljubezen, ki nas priganja, da bi se bolj in bolj upodobili po Kristusu.

Češčenje Srca Jezusovega torej pogloblja v nas Božje kreposti kot korenine in hraniteljice vsega krščanskega življenja, predvsem seveda dejavno ljubezen kot lik vseh drugih kreposti (prim. 56, 69). Dejavna ljubezen pa se izraža – in tudi sama krepi – predvsem v treh oblikah pobožnosti do Presvetega Srca:

1. Apostolat molitve, kakršnega pospešuje zlasti *Zveza apostolstva molitve*, kar Pij XII. s posebno pohvalo omenja (št. 9). Že po izidu okrožnice je 27. 9. 1956 v nagovoru udeležencem mednarodnega kongresa voditeljev *Sodalitatis ab Apostolatu Orationis* podal sledeče misli: »Posebnega apostolata ne morejo vršiti vsi katoličani, a dvojnega lahko vsi, in so ga dolžni vršiti vsi: apostolat dobrega zgleda in apostolat molitve. In celo tisti, ki vrše prvo obliko apostolata, morajo gojiti apostolat molitve in njegovega duha, ker zunanja dela zase ne zadoščajo. Duh apostolstva molitve, neločljiv od češčenja Presvetega Srca, pa je lepo izražen v *Hoji za Kristusom* (4 knj., 8 pogl.). Verniki z vsakdanjo molitvijo, delom in žrtvami podpirajo Cerkev pri velikih nalogah, ki so najdražje Odrešenikovemu Srcu.«⁴³

⁴³ AAS 48 (1956) 674–677. Dobro slovensko delo o tem je p. J. Žibert, *Apostolat molitve ali Zveza Srca Jezusovega, Ljubljana 1944*.

2. Posvetitev Srcu Jezusovemu, ki jo je zaradi človeške omahljivosti treba seveda spet in spet obnavljati. Tudi apostolat molitve se mora iztekati v to predanost samega sebe Odrešenikovi ljubezni. (št.56, 63, 73; tudi pravkar omenjeni nagovor Pija XII.). Smisel posvečenja je Pij XII. lepo pojasnil v nagovoru, ki ga je imel po radiu na praznik Kristusa Kralja 28.10.1956, ko se je škofija Emilija v Italiji posvetila Srcu Jezusovemu: 1. Predvsem: Kdor nima milost v duši, se ne more posvetiti Jezusu. Posvečenje je dejanje ljubezni, je predanost samega sebe in vsega, kar ima, in vsega, česar je sposoben. S tem posvečenjem človek prostovoljno sprejme neomejeno gospostvo Božje in se izjavi pripravljenega za vsak Božji namig... 2. Za to, da človek izvrši posvečenje, mora biti v stanju milosti – da posvečenje živi, potrebuje še več, pripravljen mora biti več dati, več storiti. Predati se mora zares popolnoma Jezusu... Če v skladu s tem posvečenjem živite, ne boste le živi tabernaklji, marveč boste – na skrivnosten način, a resnično – v Jezusa preoblikovani... 3. V tretji točki poziva sveti oče k apostolatu in spet naglasi, da se pobožnost k Srcu Jezusovemu ne sme omejiti na zunanje pobožne vaje; preden molijo skupno posvečenje, naj obudi popolno kesanje vsakdo, ki bi morda ne bil v posvečujoči milosti, takoj ob prvi priliki pa naj se spravi z Bogom v zakramentu svete spovedi.⁴⁴

3. Zadoščevanje, ki samo po sebi in nujno sledi iz premisleka, da je odrešeniška Božja ljubezen tolikokrat in tako silno žaljena. O zadoščevanju je obširno govoril že Pij XI. v *Miserentissimus Redemptor*. Tudi Pij XII. v zvezi s posvečenjem Srcu Jezusovemu stalno omenja zadoščevanje, ki hkrati s posvečenjem Presvetemu Srcu bistveno spada k temu čiščenju.

Od tega, kar po svoji naravi spada k čiščenju Presvetega Srca, moramo razlikovati njegove akcidentalne, konkretne oblike, npr. določene molitvene obrazce, pesmi, podobe itd., ki jih je Cerkev sicer odobrila, a niso splošno in za vse vernike obvezne. Pri izbiri teh konkretnih oblik je treba upoštevati več ali manj mentaliteto posamezne podobe ali naroda in pustiti vernikom veliko svobodo. Pri nas Slovencih je sicer

⁴⁴ AAS 48 (1956) 831–834.

pobožnost do Srca Jezusovega že precej razširjena, za kar ima veliko zaslug zlasti nadškof Anton Bonaventura Jeglič. *Glasnik Srca Jezusovega* je prinesel mnogo dobrega. Na tem je treba graditi dalje. Kar pa je površnega ter osladnega in plitvega, je treba pač popraviti. Zaklad dobrih cerkvenih pesmi v čast Srcu Jezusovemu je pri nas majhen in bo dovolj dela za pesnike in skladatelje.

Neumestno bi bilo, ko bi kdo mislil, da bo češčenje Srca Jezusovega uspešno širil samo s tem, da bi neprestano uporabljaj besedo *Presveto Srce*, ne da bi imel pred očmi in drugim posredoval prebogato vsebino, ki se skriva pod simbolom Jezusovega telesnega Srca. To bi lahko naravnost odbijalo in napravljalo vtis, da gre tu le za besedo, ki nima prave vsebine, ali pa da gre le za češčenje telesnega Srca Gospodovega. Okrožnica tega češčenja nikakor ne pojmuje tako ozko ali pa abstraktno, marveč poudarja, da častilec Srca Jezusovega neprestano hrani svoje posvečenje Presvetemu Srcu in zadoščevanje žaljeni Božji ljubezni s premišljevanjem Jezusovega življenja, v katerem se ljubezen učlovečene Božje besede izkazuje kakor v čudovitih mavričnih barvah, pa tudi z razmišljanjem o dragocenih darovih Srca Jezusovega, v katerih so zajete pravzaprav vse nadnaravne dobrine (prim. št. 28). Če namreč govorimo o središču, o »Božji ljubezni do nas, tisti ljubezni, za katero v češčenju Srca Jezusovega predvsem gre« (št. 13), je s tem rečeno, naj se v vseh smereh bližamo temu središču in naj iz tega tudi izhajamo v vse smeri, da ga bomo spoznali in se mu z veseljem približali. O tem dobro pravi K. Rahner: »Srce je središče, a ne razvita celota sama. Mi ljudje, ki ne izhajamo iz sredine, marveč do nje šele počasi prihajamo, resnično razumemo iz narave stvari to združujočo sredino šele tedaj, ko smo dobili nekoliko v posest razvito celoto v njenih dejansko različnih delih in vidikih: posamezne in mnogotere stvarnosti vere, posamezna čustva, ravnanje, kreposti v njihovi notranji strukturi in njihovi lastni tehtnosti. Kjer se to ne zgodi, zapade češčenje Srca Jezusovega tenki abstraktnosti gojitve nejasnih razpoloženj. Tvorba tega, kar se imenuje povzetek (summa), je v nekem pravem smislu (kar ne pomeni strogo časovno) zadnje, cilj, ne pa pot, ker pred-

stavlja to, kar naj bo povzeto in kar naj si religiozno prisvojimo. In posest te povzemajoče sredine ter češčenje, ki iz nje izvira, ostane le tedaj pristno, če iz sredine vedno prihajamo k dejanjem, ki jih izvršuje ljubezen: v deležnosti pri življenju Gospodovem, v prisvojitvi njegovih skrivnosti, v službi Cerkvi, v ljubezni do sočloveka, v izpolnitvi svojega lastnega, od Boga naloženega življenja in trpljenja«.

Tudi ni rečeno, da je vsakdo sprejemljiv za češčenje Pre svetega Srca, čeprav mu niso blizu niti najosnovnejši pojmi krščanstva. So ljudje, ki jih še posebno ne smemo kar takoj voditi v središče, ko vendar prav nič ne poznajo poti do tega središča. Vedeti moramo tudi, da je nekaterim še beseda »ljubezen« omadeževana, ker so živeli ali žive v nenormalnih okoliščinah. Te ljudi je pač treba prej vsaj v glavnem ozdraviti; toda ozdravljeni bodo pač najprej in najpopolneje tedaj, če jih bomo kar kmalu vodili k čudoviti, ljubeči Kristusovi osebnosti in s tem na nek način že tudi k Srcu Jezusovemu. In da se »človeška Srca brez pridržka in popolnoma podvržejo gospodstvu Božjega veličanstva«, pravi Pij XII. v okrožnici (št. 4), »to je mogoče doseči le z močjo ljubezni«.

5. Pomembnost češčenja Srca Jezusovega za versko življenje

Pij XII. že v začetku okrožnice zavrača tiste, ki »mislijo, kakor da je to češčenje za potrebo Cerkve in človeškega rodu... malo pomembno ali celo škodljivo«, in tudi tiste, ki »prvotno in bistveno naravo tega češčenja mešajo ali enačijo z različnimi posebnimi pobožnostmi, ki jih Cerkev sicer odobrava in goji, a jih ne zapoveduje« in ki »imajo češčenje Srca Jezusovega za nekaj postranskega, dodanega, česar se more kdo okleniti ali pa tudi ne« (št. 6). Pozneje spet in spet naglaša, da gre pri tem češčenju za pobožnost, ki ima med drugimi pobožnostmi prav posebno mesto zaradi svoje narave, ki se tako zelo uje ma »z bistvom krščanske vere, ki je vera ljubezni« (št. 52), in ki je velike vrednosti za krščansko življenje (št. 61). »Tu ne gre za neko navadno pobožnost, ki bi jo smel vsakdo po svoji volji

zapostavljati drugim ali jo malo ceniti, ampak gre tu za pobožnost, ki je nadvse važna za doseg krščanske popolnosti. Zato bi ravnal predrzno in škodljivo ter bi žalil Boga vsakdo, ki bi malo cenil to veliko dobroto, ki jo je Jezus Kristus naklonil Cerkvi« (št. 62). Proti koncu okrožnica še posebej poudari važnost tega češčenja za apostolat (št. 66–72).

Iz tega vidimo, da češčenje Srca Jezusovega cerkveno učiteljstvo ni le odobrilo, marveč ga je v določenem smislu naravnost zapovedalo. In zakaj češčenju Presvetega Srca pripisujemo tako veliko važnost?

1. Osnovni razlog za to pomembnost je utemeljenost tega češčenja v virih razodetja, v Svetem in ustnem izročilu⁴⁵ in v zvezi s tem zakoreninjenost v osrednjih krščanskih resnicah, v veri v Kristusa srednika (št. 60), »v bistvu krščanske vere, ki je vera ljubezni« (št. 52 in 60). Na tem slonijo tudi zunanji in notranji razlogi.

2. Kot zunanje razloge Pij XII. navaja:

a) »To češčenje je že od zdavnaj v Cerkvi in so ga njeni vrhovni poglavarji mnogokrat odobrili, branili in pohvalili« (št. 64 in 62).

b) »To vrsto pobožnosti je sam Božji Zveličar milostno predložil in priporočil krščanskemu ljudstvu« (št. 62). Vendar moramo tukaj paziti na to, kar sveti oče posebej pripominja: češčenje Presvetega Srca ni odvisno od zasebnega razodetja, ki »ni katoliškemu nauku dodalo nič novega«, za kar je dokaz že dejstvo, da je apostolska stolica to češčenje tudi za javnost odobrila prej nego spise sv. Marjete M. Alacoque (št. 53).

c) Sadovi tega češčenja: »brezštevilna spreobrnjenja h krščanski veri; pri mnogih je močneje zagorela sv. vera, in verniki so vse tesneje združeni z našim preljubeznivim Odrešenikom« (št. 64; tudi št. 8 in 10).

3. Zunanji razlogi pa se spet opirajo na notranje razloge. V skladu s predmetom češčenja je pobožnost do Srca Jezusovega najprej:

⁴⁵ Glej *Haurietis aquas* št. 10 s., 55, 64 – sicer pa je o tem polno v vsej okrožnici, ki ima iz Svetega pisma posebno veliko citatov.

a) »Najuspešnejša šola Božje ljubezni, tiste ljubezni, pravimo, ki mora biti temelj Božjega kraljestva v dušah posameznikov, v družinski skupnosti med narodi« (št. 72). Saj je to »češčenje usmerjeno k ljubezni, ki jo ima Bog do nas... To češčenje ima za svoj namen to, da nas privede do najpopolnejše in najbolj dovršene ljubezni do Boga in do bližnjega, do tiste ljubezni, ki vsak dan velikodušno izpolnjuje novo zapoved, ki jo je Božji Učenik kot sveto dediščino zapustil učencem, ko je dejal: 'Novo zapoved vam dam: Ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil« (št. 60). To češčenje nam torej neprestano kliče v spomin primat ljubezni in je živo nasprotje duhu oholega racionalizma in pretiranega samoljubja (št. 63), nemejene uživanja željnosti, brezbriznosti za višje dobrine in celo sovraštva do Boga in vsega Božjega (št. 66–68). »Kaj more uspešneje nagibati vernike, da bi se v življenju v celoti oklenili evangeljske postave«, saj brez njenega upoštevanja »človeštvo nikakor ne more doseči miru«, kakor prav pobožnost do Presvetega Srca Jezusovega? (št. 69).

b) V nasprotju z zunanostjo, legalizmom in formalizmom nas češčenje Presvetega Srca opozarja na važnost notranjega življenja, na pomen čistega notranjega namena pri vsem. Pravzaprav sledi ta poudarek notranjosti že iz prvega: To češčenje je »služba, ki jo izkazujemo Božji ljubezni in ki mu jo dajemo iz ljubezni ... Ljubezen ima v sebi značaj prvega daru, po katerem se dajejo vsi drugi darovi«, pravi Pij XII., navajajoč sv. Tomaža Akvinskega (št. 62). Kakor je pri Kristusu ljubezen najbolj notranje počelo vsega odrešilnega dela, tako se tudi pravi častilec Srca Jezusovega nujno trudi, da bi na dnu vsega njegovega hotenja, presojanja in delovanja bila nesebična ljubezen, da bi njegovo zunanje življenje nikoli ne obstajalo iz cenenih in zlaganih zunanjih kulis, marveč potekalo iz čistega studenca notranjosti. Če se kdaj zgodi, da nekateri opravljajo razne pobožnosti »v prvi vrsti zaradi osebne koristi, telesne ali dušne, časne ali večne«, je to le zaradi tega, ker »to tako odlično pobožnost napačno razumejo ali jo manj pravilno izvršujejo«, saj v tem primeru nimajo »v prvi vrsti pred očmi Božje ljubezni«, kakor pravo češčenje Srca Jezusovega že po svojem bistvu zahteva. »Naj bodo vsi trdno prepričani,

da v češčenju vzvišenega Srca Jezusovega niso prva in najvažnejša stvar zunanje pobožne vaje; in tudi ni glavni razlog češčenja to, da bi si izprosili tistih dobrot, ki jih je Kristus Gospod obljubil v zasebnih razodetjih, obljubil zato, da bi ljudje z večjo gorečnostjo izpolnjevali glavne dolžnosti katoliške vernosti, ki so ljubezen in zadoščevanje, s tem pa največ storili tudi za lastno duhovno korist« (št. 63). Že sam pogled na simbol, na katerega je češčenje Presvetega Srca naravnano v svojem izhodišču, je živ klic, da Bog hoče predvsem naše Srce, našo notranjost, in da se ne smemo zadovoljiti z golo zunanjo izvršitvijo dejanj bogoljubnosti ali človekoljubja (prim. št. 51, 62, 63).

c) Češčenju Srca Jezusovega je dalje lastno veliko zaupanje v odkritosrčno zveličavno voljo Božjo, v očetovsko ljubeče in modro vodstvo Božje previdnosti, ki se uravnava v naš blagor, v naše zveličanje. S tem nas varuje duha janzenizma, vsakršne nezdrave črnogledosti in pesimizma, obupanosti nad smiselnostjo življenja, ki se dandanes loteva neredkih ljudi v svetu; varuje nas pa tudi malodušnosti v prizadevanju za popolnost in v apostolatu. Saj nam Srce Jezusovo, Srce učlovečene Božje Besede, »predstavlja in tako rekoč nazorno postavlja pred oči vso ljubezen, s katero nas je Kristus ljubil in še ljubi« (št. 60). Ob zavesti te ljubezni se tudi v nas zbudi tista »zmagoslavna pesem, ki napoveduje zmago Jezusa Kristusa kot glave in zmago udov njegovega skrivnostnega telesa nad vsem, kar bi na kakršen koli način preprečevalo obnovev kraljestva Božje ljubezni med ljudmi: Kdo nas bo ločil od ljubezni Kristusove? V vsem tem zmagujemo po njem, ki nas je vzljubil...« (št. 41). Saj je Srce Jezusovo »podoba polnosti usmiljenja, ki je lastno novi zavezi, v kateri se je razodela dobrotljivost in ljudomilost Boga, našega Odrešenika« (št. 55). »V njem je vse upanje« (št. 70), v njem je »poročstvo in studenec edinosti, zveličanja in miru« (št. 71).

d) Z druge strani pa je temu češčenju lasten duh zadoščevanja, duh spokornosti, ki je v diametralnem nasprotju z naturalizmom naše dobe (prim. št. 5) in s pogubnim poveljevanjem neomejene svobode uživanja, zaradi česar v Srcih ugaša ljubezen, »vrhovni zakon krščanske vere in najtrdnejši

temelj resnične in popolne pravičnosti ter glavni vir miru in čistega veselja« (št. 68). Tudi v tem pogledu je češčenje Srca Jezusovega močno zdravilo zoper prav isto vrsto zla, ki tudi danes, in sicer nedvomno še bolj, muči in s skrbjo navdaja posameznike in vso družbo (št. 8, prim. št. 69). Papež odločno zavrača zmotno mnenje nekaterih sicer dobromislečih in apostolsko gorečih katoličanov, ki »mislijo, da to češčenje ni primerno za gojitev take duhovne bogoljubnosti, kakršna je potrebna našim časom, to pa zato ne, ker češčenje Presvetega Srca predvsem zahteva pokoro, zadoščevanje in druge kreposti, ki jih imenujejo »pasivne«, nedejavne, take namreč, ki se ne izkazujejo z zunanjimi sadovi« (št. 7, prim. št. 5).

Iz vsega vidimo, kako velikega pomena je češčenje Srca Jezusovega za gojitev duhovniške svetosti in tudi svetosti laikov in kako važno za resničen in uspešen apostolat,⁴⁶ za kakršnega bi se na nek način moral prizadevati brez izjeme vsak kristjan. »Če to češčenje verniki goje z razsvetljenim razumom in globokim spoznanjem, je nemogoče, da bi ne prišli do tistega sladkega spoznanja Kristusove ljubezni, ki je višek krščanskega življenja, kakor uči apostol, sklicujoč se na lastno izkušnjo: zaradi tega poklekam...« (Ef 3, 14, 16,19). »Treba je torej nadvse ceniti tisto obliko pobožnosti, ki je človeku v pomoč, da bolj časti in ljubi Boga ter se lažje in z večjo pripravljenostjo preda Božji ljubezni« (št. 62). »In zares je mogoče le z močjo ljubezni doseči, da se človeška Srca brez pridržka in popolnoma podvržejo gospostvu Božjega veličastva. Tedaj se namreč teženje naše ljubezni tako oklene Božje volje, da z njo postane nekako eno, po tisti besedi: Kdor se druží z Gospodom, je z njim en duh« (št. 4).

Za duhovnika je to češčenje posebno pomembno, ker se bo tako ob najtesnejšem, čisto osebostnem stiku z najvišjim Pastirjem (1 Pet 5,4) najbolj gotovo navzel resnične ljubezni do duš, tiste ljubezni, ki duše najbolj privlačuje in ki je brez nje vse drugo neučinkovito. Ni ga odličnejšega sredstva za popolno oprostitev od tistega, kar tudi danes mnogi tako pogosto očitajo duhovnikom – »klerikalizem«. Kje je mogoče,

⁴⁶ Prim. Dander, n. d., 55 s.

da bi bil globok častilec Srca sploh kdaj oblasti željen ali pohlepen po časteh in bogastvu? Morda je malokdo opazil, da je naš veliki filozof Aleš Ušeničnik že leta 1904 zapisal: »Zlasti dandanašnji ni več čas komande. Našo duhovno oblast bodo spoštovali, če bo z oblastjo Kristusovo združen tudi Kristusov duh, duh ljubezni, samozatajevanja, potrpežljivosti, apostolski duh, ki ne išče sam sebe, temveč le Božjo čast in rešitev vseh«. ⁴⁷ To je točna slika resničnega častilca Presvetega Srca. Zato je zelo smiselno, da je Pij XII., ko je 11. 4. 1957 skupini Marijinih otrok iz več dežel govoril o nujni potrebnosti apostolata, končal svoj govor takole: »Iz Srca Jezusovega morate črpati gorečnost za duše in duha požrtvovalnosti, ki je preizkusni kamen vsega tega«. ⁴⁸

⁴⁷ A. Ušeničnik, *Izbrani spisi, I*, Ljubljana 1939, 52.

⁴⁸ Glej Herder-Korespondenz 11 (1957) 407.

Kazalo

Rafko Valenčič, Uvodna beseda	5
PAPEŽ PIJ XII., OKROŽNICA O ČEŠČENJU PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA	7
Uvod.....	7
Velik razmah češčenja Presvetega Srca Jezusovega v novejšem času	7
1. poglavje TEMELJI IN PREDPODOBE ČEŠČENJA PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA V STARI ZAVEZI.....	11
1. Zmote nekaterih kristjanov, ki češčenja Presvetega Srca ne razumejo prav in ga omalovažujejo.....	11
2. Kako zelo so papeži cenili češčenje Presvetega Srca Jezusovega.....	12
3. Božja ljubezen je glavni nagib češčenja Presvetega Srca Jezusovega. Njegove predpodebe v stari zavezi.....	15
2. poglavje UTEMELJENOST ČEŠČENJA PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA V SVETEM PISMU NOVE ZAVEZE IN USTNEM IZROČILU	21
1. Nauk evangelija o božji ljubezni, ki se kaže v odrešilnem učlovečenju.....	21
2. Trojna odrešenikova ljubezen do človeštva: božja, človeška duhovna in s čuti izražena.....	23
3. Cerkveni očetje o človeških čustvih učlovečene božje besede	25
4. Naravni simbolizem Jezusovega Srca in o tem, kako je ta simbolizem nakazan v svetem pismu in ustnem izročilu...	27

3. poglavje

VELIKI DEJAVNI DELEŽ PRESVETEGA SRCA

PRI ODREŠENIKOVEM ODREŠILNEM DELU	31
1. Presveto Srce Jezusovo, simbol popolne ljubezni: s čuti izražene in duhovne, človeške in božje.....	31
2. Evharistija, devica marija in duhovništvo – darovi Srca Jezusovega.....	33
3. Cerkev in zakramenti – darovi Srca Jezusovega.....	34
4. Srce Jezusovo simbol njegove trojne ljubezni do človeštva v poveličanem življenju.....	35
5. Sveti duh – dar Srca Jezusovega.....	36
6. Češčenje Presvetega Srca Jezusovega in češčenje učlovečene božje besede.....	37

4. poglavje

ZAČETEK IN RAZVOJ ČEŠČENJA PRESVETEGA SRCA.....

1. Prvi začetki češčenja Presvetega Srca v pobožnosti do svetih ran	39
2. Začetki in napredovanje češčenja Presvetega Srca v srednjem veku in v naslednjih stoletjih	40
3. Apostolski sedež odobri praznik Presvetega Srca.....	42
4. Duhovni in vzvišeni značaj češčenja Presvetega Srca	43

5. poglavje

NAROČILA IN VZPODBUDE ZA PRAVILNEJŠE RAZUMEVANJE IN GLOBLJE UTEMELJENO ČEŠČENJE

PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA.....

1. Treba je bolje razumeti in izvrševati razne oblike pobožnosti v čast Presvetemu Srcu Jezusovemu	47
2. Pomen češčenja Presvetega Srca Jezusovega za sedanje potrebe cerkve	50
3. Češčenje Presvetega Srca – znamenje rešitve za naš čas.....	51
4. Slovesnost stoletnice praznika Presvetega Srca.....	54

PAPEŽ PAVEL VI.

APOSTOLSKO PISMO

O PRESVETEMU SRCU JEZUSOVEM

57

Anton Strle, SPREMNA BESEDA	61
Pregled dogmatičnega nauka o češčenju	
Presvetega Srca Jezusovega	64
1. Utemeljenost češčenja presv. Srca Jezusovega	
v virih razodetja.....	64
1. Voda iz odrešenikovih studencev.....	64
2. Božja ljubezen	70
2. Predmet češčenja Srca Jezusovega	72
A. Nauk teologov pred okrožnico »haurietis aquas»	72
B. Nauk okrožnice »haurietis aquas«	76
C. Nekateri zaključki	82
3. Odnos češčenja Presvetega Srca do drugih pobožnosti.....	86
4. Glavne oblike češčenja Presvetega Srca	90
5. Pomembnost češčenja Srca Jezusovega	
za versko življenje	94
Kazalo	101

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

1. Papeški govori v Mehiki. Poslanica škofov iz Pueble (1979)
2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
3. Papež Janez Pavel II., Na Poljskem (1979)
4. Veselje in veličina življenja (1980)
5. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o katehezi (1980)
6. Janez Pavel II., Na Irskem in v ZDA (1980)
7. Janez Pavel II., Afriški govori (1980)
8. Janez Pavel II., Govor v UNESCO (1980)
9. Janez Pavel II., Sveti Benedikt (1981)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
11. Janez Pavel II., V ZR Nemčiji (1981)
12. Janez Pavel II., Na daljnem Vzhodu (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
14. Mednarodno leto prizadetih (1982)
15. Redovniki v Cerkvi (1982)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
17. Janez Pavel II., Sveto leto odrešenja (1983)
18. Duhovni poklici (1983)
19. Nemški in francoski škofje o miru (1984)
20. Janez Pavel II., V Avstriji (1984)
21. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o odrešenjskem trpljenju (1984)
22. Smernice za vzgojo človeške ljubezni (1984)
23. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o redovništvu (1984)
24. Navodilo o teologiji osvoboditve (1984)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
26. Janez Pavel II., Apostolsko pismo vsem mladim sveta (1985)
27. Janez Pavel II., Okrožnica apostola Slovanov (1985)
28. Dostojanstvo človeka, Bioetika (1985)
29. VI. simpozij evropskih škofov (1986)
30. Škofovska sinoda: 20 let koncila (1986)
31. Navodila o krščanski svobodi in osvoboditvi (1986)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
33. Kristološka vprašanja (1987)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
35. Ekleziološka vprašanja (1987)
36. Navodilo o daru življenja (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
38. Tisoč let krščanstva v Rusiji (1988)
39. Veselo oznanilo evangelija in vzgoja v veri (1989)
40. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o dostojanstvu žene (1989)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
42. Mir v pravičnosti (1989)
43. Škofje ZDA – Papeški svet: AIDS (1990)
44. O meditaciji: Študij cerkvenih očetov (1990)

45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odršenikovo poslanstvo (1991)
47. MSK: Kateheza odraslih v krščanski skupnosti (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
49. Škofovska sinoda o Evropi: Katoličani v Evropi (1992)
50. Papeški svet za družbeno obveščanje: Na pragu novih časov (1992)
51. Mednarodna teološka komisija: Eshatološka vprašanja (1993)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
53. Ekumenski pravilnik (1994)
54. Janez Pavel II., Pismo družinam (1994)
55. Carlo Maria Martini, Cerkev in javna glasila (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
57. Bratsko življenje v skupnosti (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
59. Cerkev in kultura (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
61. Komisija Pravičnost in mir pri SŠK, Izjave (1995)
62. Mednarodno leto žensk (1996)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
64. Janez Pavel II., Govori v Sloveniji (1996)
65. Janez Pavel II., Posinodalna apost. spodbuda Posvečeno življenje (1996)
66. Papeški svet za družino, Človeška spolnost – resnica in pomen (1996)
67. Janez Pavel II., Govor na 50. generalni skupščini OZN (1996)
68. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Luč z Vzhoda (1996)
69. Papeški odbor za medn. evhar. kongrese: Evharistija in svoboda (1997)
70. Janez Pavel II., Papeški svet za družino, Zakrament sprave (1997)
71. Papeški svet za družino, Priprava na zakon (1997)
72. Papeški svet za družbeno obveščanje, Etika oglaševanja (1997)
73. CEI, Direktorij družinske pastorale za Cerkev v Italiji (1997)
74. Navodilo o sodelovanju laikov pri službi duhovnikov (1998)
75. Splošni pravilnik za katehezo (1998)
76. Novi duhovni poklici za novo Evropo (1998)
77. Spominjamo se: Premišljevanje o holokavstu (1998)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
79. Janez Pavel II., Skrivnost učlovečenja (1999)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
81. CEI, Načrtovanje novih cerkva in Preureditev cerkva (1999)
82. Janez Pavel II., Pismo umetnikom (1999)
83. Papeški svet za laike, Dostojanstvo starejših ljudi (1999)
84. Janez Pavel II., Pismo starejšim (1999)
85. Papeški svet za kulturo, Za pastoralo kulture (2000)
86. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik za tretje tisočletje (2000)

87. Papeška bilična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerкви (2000)
88. Papeški svet za past. zdravstvenih delavcev, Listina zdravstvenih delavcev (2000)
89. Papeški svet za družbeno obveščanje, Etika v družbenem obveščanju (2000)
90. Izjava socialne komisije francoskih škofov, Rehabilitirati politiko (2001)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
92. Kongregacija za nauk vere, Navodilo o molitvi za ozdravljenje (2001)
93. Papeški svet za družino, Zakon, družina in zunajzakonske skupnosti (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)
95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
96. Papeški svet za družbeno obveščanje, Cerkev in internet (2002)
97. Papeška komisija za kulturne dobrine, Cerkev in kulturne dobrine (2002)
98. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Rožni venec Device Marije (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
100. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja, Znova začeti pri Kristusu (2003)
101. Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
102. Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
103. Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda Cerkev v Evropi (2003)
104. Papeški svet za kulturo, Jezus Kristus prinašalec žive vode (2003)
105. Papeški svet za pastoralo zdravja, Cerkev, mamila in odvisnost (2004)
106. Kongregacija za katoliško vzgojo, Stalni diakoni (2004)
107. Kongregacija za verski nauk, Pismo o sodelovanju moških in žensk (2004)
108. Kongregacija za bogoslužje, Navodilo o zakramentu odrešenja (2004)
109. Papeški svet za pastoralo migrantov in potujočih, Navodilo Kristusova ljubezen do migrantov (2005)
110. Papeška biblična komisija, Judovsko ljudstvo in njegovi sveti Spisi v krščanskem Svetem pismu (2005)
111. Papež Benedikt XVI., Homilije in govori (2005)
112. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Bog je ljubezen (2006)
113. Papež Pij XII., Okrožnica o češčenju Presvetega Srca Jezusovega Haurietis aquas in gaudio (1956)